

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Prognosi distribució població infantil per edats

Jordi Caso

MAIG 1980

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

I.- LA POBLACIÓ A CATALUNYA ENTRE 1940 i 1970

1.- La característica més destacada de la demografia catalana entre els anys 1940 i 1970 és l'espectacular creixement que es produeix entre aquestes dues dates: es passa en trenta anys, de menys de tres milions d'habitants a més de cinc, amb un creixement del 77% i un augment absolut de 2.200.000 habitants.

Un altre indicador de la importància d'aquest creixement és l'augment del pes específic de la població catalana en relació a la del conjunt de l'Estat Espanyol: si el 1940 a Catalunya hi residia d'11,17% dels habitants de l'Estat, el 1970 el percentatge s'elevà fins al 15,14%.

El període que va des de 1940 a 1950 pot considerar-se com el de recuperació de la població a uns nivells similars als dels anys anteriors a la guerra. La simple observació del gràfic 1 enc mostra com aquesta afirmació és vàlida no solament per a les xifres de creixement absolut sinó també per a les seves dues compo-

nents, és a dir, el creixement natural o vegetatiu i el creixement migratori.

És doncs, a partir de 1950 que comença l'etapa més significativa de creixement, la qual arriba fins l'any 1970. El quinquenni on el ritme d'increment assoleix el màxim és el de 1961-65, amb un índex de 26,4 per mil habitants i per any. En el següent quinquenni, 1966-70, si bé la xifra absoluta d'increment de població és més elevada (assolint el màxim de tot el període, per damunt dels 600.000 habitants), l'índex relatiu baixa lleugerament respecte al quinquenni anterior (26,15)

TAULA 1

=====

Creixement natural, migratori i total per mil habitants i per any.

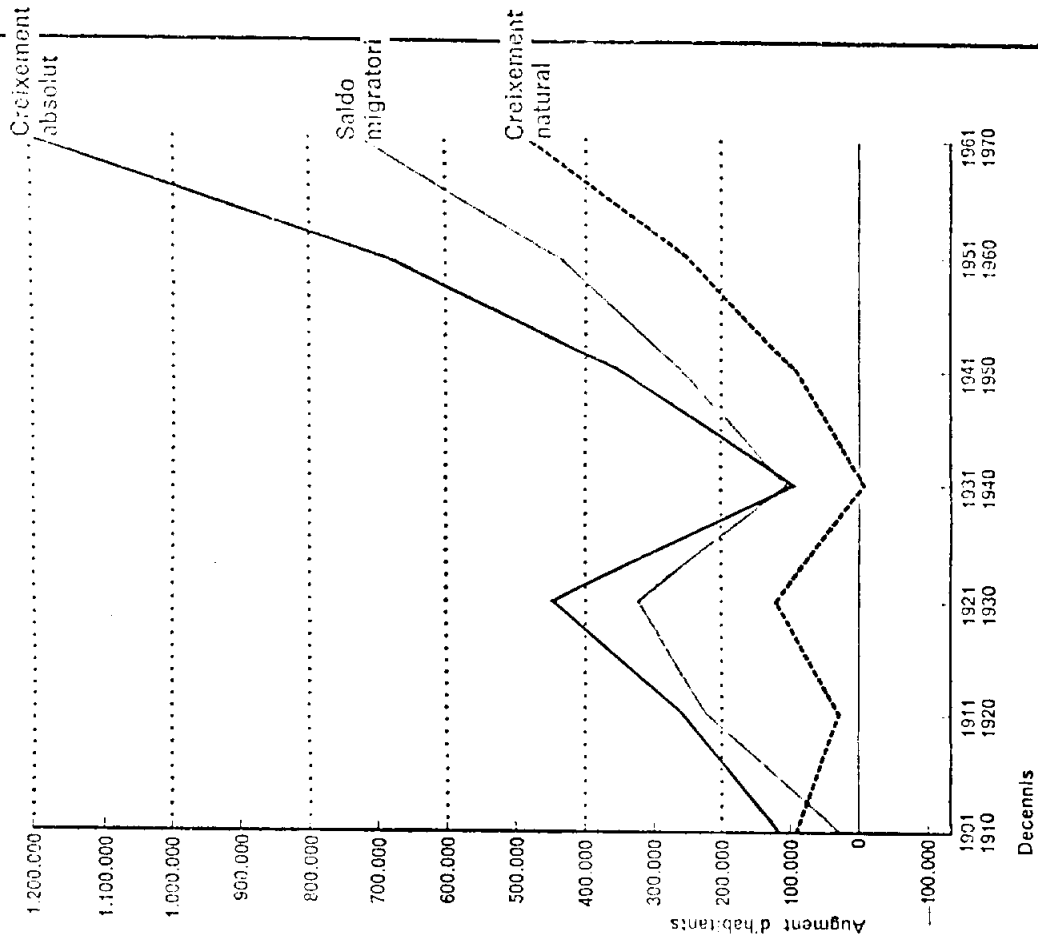
quinqueris:	creixement natural	creixement migratori	creixement total
1951 - 55	5,55	11,73	17,28
1956 - 60	8,11	12,96	21,07
1961 - 65	9,57	16,84	26,40
1966 - 70	10,93	15,22	26,15
1971 - 75	11,4	8,61	20,05

Font: LL.Recolons, Catalunya, home i territori, publicacions Fundació Bojori i E. Blume, elaboració dades de I.I.R.E.

Si analitzem les dues components del creixement total en aquest vint anys, és a dir, d'una banda el creixement natural o vegetatiu, i d'altra, el creixement migratori, trobem que el segon supera àmpliament el primer (veure gràfic 1). Així doncs, una bo-

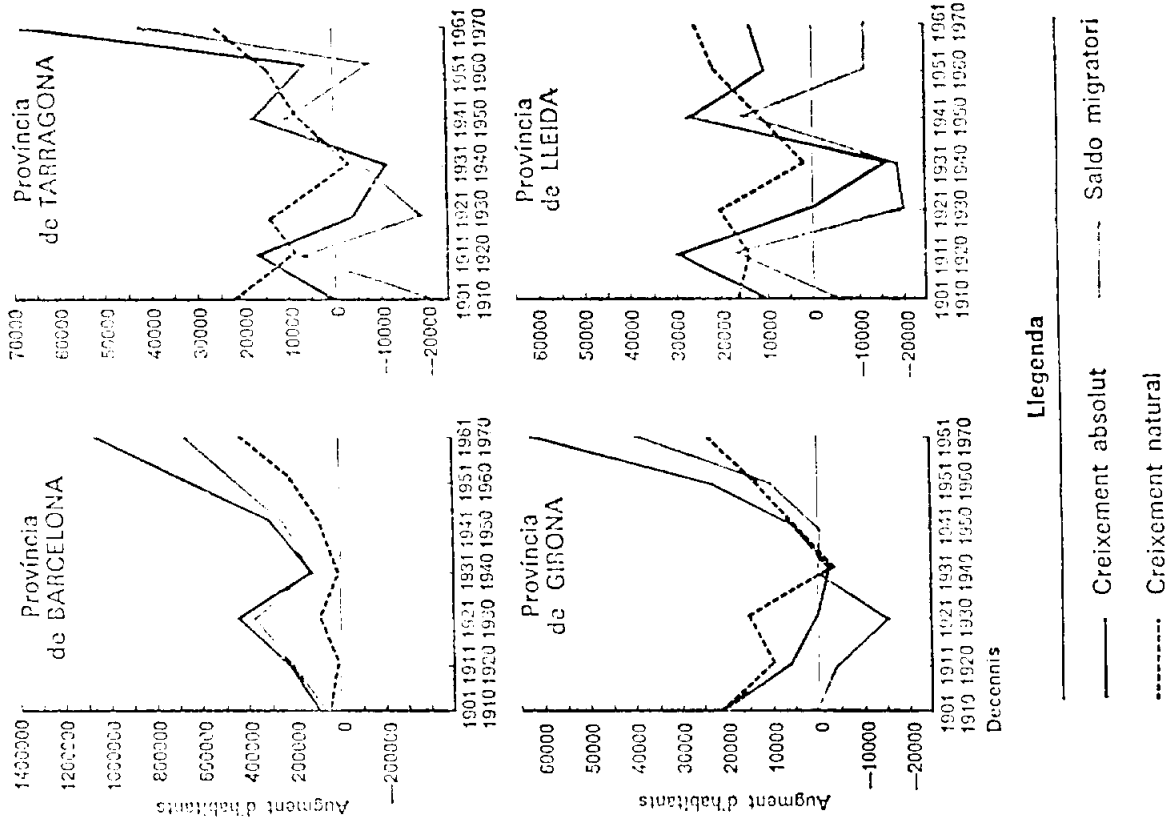
GRÀFIC 1

Creixement absolut, natural i migratori de Catalunya, de l'any 1901 a l'any 1970, per dècennis

GRÀFIC 2

Creixement absolut, natural i migratori de les quatre províncies catalanes, de l'any 1901 a l'any 1970, per dècennis

Font: Il·luis Recolors La població de Catalunya, distribució i evolució demogràfica de laia, col. les Eines - Barcelona 1970

na mesura de la importància que el fenomen migratori ha tingut en aquest període.

De tota manera cal assenyalar que la relació entre les dues components ha anat variant al llarg dels anys i així mentre en el primer quinquenni del període (1951-55) el creixement migratori representava més del doble del creixement natural al conjunt de Catalunya, en el darrer (1966-1970) ja només era poc més d'una tercera part més gran que aquell. Cal remarcar que en el període 1971-75, finalment el creixement natural ha reprès el paper protagonista davant del migratori, fet que es produeix a Catalunya per primer cop durant el segle actual, i les conseqüències del qual caldrà analitzar a fons.

L'explicació d'aquest darrer fenomen és doble: d'una banda, la recent disminució de la immigració, no solament en termes relatius, sinó també absoluts, i, d'altra banda, l'augment del creixement natural que s'ha produït en aquests anys a Catalunya. En aquest augment hi han jugat un paper fonamental les millores sanitàries i la immigració. Com és ben sabut, la immigració aporta un nombre proporcionalment més forts dels estrats de població adulta - jove, la qual és, alhora, la que està en edat òptima de tenir fills.

Malgrat això, com mol bé cita LL. Recolons (1), cal assenyalar que seria erroni atribuir exclusivament al fet migratori l'augment del creixement natural. Certs fenòmens sociològics generalitzats a tot l'Estat també hi han contribuït, com, per exemple, l'avançament en l'edat de casament o la reducció del percentatge de persones adultes que resten solteres. A part d'aquests motius, que podríem considerar secundaris, n'hi ha

(1) Lluís Recolons, Catalunya, home i territori, Publicacions de la Funcióió d'Ofici, Ed. Síntesi, Barcelona 1979

un altre, de pes més important, que és l'arribada a les edats reproductives d'unes generacions més nombroses. Això és degut al fet que en els primers anys del període 1950-1970 eren les generacions nascudes pels voltants de la guerra les que tenien fills, i aquestes generacions havien estat minvades per una forta mortalitat i una baixa de natalitat. En canvi a partir de mitjans dels anys 1960 comencen a tenir fills les generacions que ja es van beneficiar de la reducció de la mortalitat infantil i la pujada de la natalitat que es produí a partir de l'any 1950.

2.- ELS NIVELLS D'EDAT =====

(taula nº 2)

Per tal de simplificar l'anàlisi de l'estructura d'edats hem agrupat la població (a partir de les dades en grups de cinc anys que consten al cens) en quatre grans blocs significatius: població infantil (3 grups: de 0 a 14 anys), adulta jove (5 grups de 15 a 39 anys) adulta madura (5 grups: de 40 a 64 anys) i vella (3 grups: de 65 a més de 75 anys).

Cal advertir que les dades del cens de l'any 1950 es presenten sota una agrupació d'edats diferent de l'habitual: només la població que anomenem "infantil" es dona en el cens en grups de 5 anys. La població de més de 65 anys forma un sol grup, que correspon a la "població vella". Ara bé, per a les edats compreses entre els 15 i els 64 anys les dades vénen agrupades en cinc grups de 10 anys, de manera que no és possible establir la separació entre "població adulta jove" i "adulta madura" en els 40 anys, ja que aquesta edat no és frontera entre dos grups sinó que queda englobada en el de 35 a 44 anys. Per tant i per tal d'evitar distorsions, quan s'ha de fer referència a les dades de l'any 1950, parlem de "població adulta" (de 15 a 64 anys)

com a un bloc únic, sense diferenciar-ne els dos subgrups.

2.- 1. La població infantil experimenta en el decenni 1940-50 una reducció (-3,1%) del seu percentatge (22,8%) respecte a la total de Catalunya. De 1950 al 1970 torna a augmentar, especialment en el primer decenni (superant el nivell de 1940) i, encara que amb menor intensitat, també en el segon, situant-se finalment en un 25,6% del total de la població. Aquest percentatge és indicador del rejuveniment general de la població en aquest període.

No entrarem ara en una anàlisi més detallada i per províncies de la població infantil, a la qual hi dediquem més endavant tot un apartat específic.

2.- 2. La població adulta (15 a 65 anys) augmenta lleugerament en percentatge del 1940 a 1950. A partir d'aquest punt màxim (71,7%) baixa sobtadament. De manera notòria ho fa en el decenni 50-60 (67,2%) i més suaument en el següent (64,5%). Si diferenciem entre població "adulta jove" i "adulta madura", veiem que entre 1940 i 1970 la considerable distància que separava els dos subgrups (1940: 41,1% jove i 28,7% madura) s'ha reduït (1970 : 35,9 i 28,6%), disminuint progressivament la jove i mantenint-se la madura. De fet del 40 al 50 el grup jove augmenta una mica (de 41,1% a 41,9%) i és a partir d'aquí que disminueix fortament. Això es deu, molt probablement, al fet que en la dècada dels quaranta la proporció immigració-vegetatiu fou molt desequilibrada a favor de la primera, i la immigració aporta fonamentalment adults joves.

Si analitzem la distribució de la població adulta-jove per províncies, veiem que, malgrat la disminució general que ha

sofert aquest grup d'edat al llarg dels anys a tot Catalunya, la proporció més alta es dona sempre a la província de Barcelona. Com ja sabem, la indústria de la capital i la seva zona d'influència és el focus més important d'atracció immigratòria, tal com pot constatar-se al gràfic nº 2 on es veu que el saldo migratori del conjunt del període és més de 15 vegades més gran a Barcelona que al conjunt de les altres províncies.

Aquesta immigració és fonamentalment de gent jove, per tant serà la província amb major nombre de població entre 15 i 40 anys. Aquesta població, després d'un cert període de temps comença a tenir fills, la qual cosa repercuteix directament en l'augment del nombre de nens; és per això que a partir de 1970 Barcelona és la província amb un percentatge més alt de població infantil.

Si les zones industrialitzades són també les d'alt percentatge de població jove, podem pensar que serà a les zones més agrícoles on hi haurà un mínim d'aquesta població. Efectivament, durant el període de 1940-60 és la província de Tarragona que en té el percentatge més baix, passant en el període 1960-70 a tenir-lo Lleida. Aquest canvi d'ordre és degut fonamentalment, a dues causes, d'una banda la recent industrialització del triangle Tarragona-Reus-Valls el qual ha passat a convertir-se en centre d'atracció d'immigració i, d'altra, al saldo migratori negatiu que té la província de Lleida des de 1950.

La població adulta madura, de forma contrària a l'adult jove, ha anat augmentant el seu percentatge als llarg dels anys a totes les províncies excepte Barcelona en que baixa a partir de 1950. En el conjunt de Catalunya l'evolució és paral·lela a Barcelona, però d'una manera menys acusada. El percentatge més alt es dona, fins l'any

1950, a la província de Tarragona. A partir del 1960 aquesta població té un percentatge més alt a Lleida i Girona.

Com ja hem comentat Tarragona fins l'any 1960 era una província amb una població molt envellida. A partir d'aquest període la immigració que acompanya el creixement industrial fa que la província passi del primer lloc en percentatge de població adulta, al penúltim.

En canvi Lleida, que era una província amb una població molt jove, en tenir un saldo migratori negatiu a partir de l'any 1950, veu com la seva població va envellint-se progressivament fins a tenir el percentatge més alt d'adults madurs.

El cas de Girona presenta algunes característiques especials, ja que l'envelliment relatiu de la seva població és motivat per la menor incidència de la població infantil, deguda no tant a les causes migratòries com a la baixa natalitat que es dona a la província.

Finalment Barcelona es mostra com la província més rejuvenida en tenir l'any 1970, juntament amb les proporcions més altes de població infantil i jove, les més baixes de madura i vella.

2.- 3. La població vella ha anat augmentant en percentatge decenni a decenni a tot Catalunya, en contraposició a les altres (infantil i adulta) que han tingut un creixement diferent entre 1940-50 i a partir de 1950 fins al 1970.

Aquest augment d'un 2,4% no ha seguit un ritme de creixe-

ment constant. De l'any 40 al 50 augmentà l'1,1% i del 50 al 60 l'1,4%, i en l'últim decenni l'augment passa a ser només de 0,3%. Aquest fet probablement està relacionat amb el fenomen d'increment de mortalitat senil que es produeix després de les etapes de descens de mortalitat general, en donar-se una "acumulació" de persones en edat avançada.

Tarragona és tradicionalment la província amb un percentatge superior de vells. La immigració generada per la industrialització era massa recent l'any 1970 i encara no havia alterat radicalment aquest fet. De totes maneres és significatiu observar com en el període de 60-70 Tarragona és la província on el percentatge de vells ha augmentat menys (+ 0,2%), Barcelona 0,3%, Girona 0,4%). Això podria indicar l'inici d'una propera pèrdua percentual.

En canvi Lleida, tot i tenint l'any 70 una proporció de vells similar a la de Girona, presenta entre el 50 i el 60 un augment de l'1,4%, i entre el 60 i el 70 de l'1,6%, la qual cosa sembla indicar (juntament amb el que hem dit respecte a Tarragona) que ben aviat Lleida podria passar a ser la província amb major percentatge de vells.

TAULA 2

=====

La població a Catalunya per nivells d'edat des de 1940 fins a 1970

		B	G	LL	T	total C.
1940	infantil	22,6	22,5	24,7	22,7	22,6
	jove	41,9	40,9	39,6	38	41,1
	Madura	28,6	28,6	27,8	29,9	28,7
	vella	6,9	8	8	9,7	7,5
1950	infantil	19,4	19,4	21,2	20,6	19,7
	jove (x)	42,6	41,6	41,7	38,6	41,9
	madura (x)	29,9	29,6	28,4	30,3	29,8
	vella	8,1	9,4	8,7	10,6	8,6
1960	infantil	23,3	22,6	23,8	22,8	23,2
	jove	39,2	36,4	36,3	35	38,3
	madura	28,5	30	29,8	29,6	28,9
	vella	8,9	11,1	10,1	12,4	9,6
1970	infantil	26,1	23,7	24	24,3	25,6
	jove	36,8	33,7	32,4	33,1	35,9
	madura	27,9	31,2	31,7	30,1	28,6
	vella	9,2	11,5	11,7	12,6	9,5

Font: resum de les taules nº 3 al 22

(x) Aquestes dades són aproximades perquè la divisió en el grup de 35 a 44 anys entre els de 35 a 39 i els de 40 a 44 l'hem feta extrapolant les proporcions de l'any 1940 i del 1960

3.- ESTRUCTURA PER EDATS I SEXE. COMENTARI GENERAL DE LES PIRÀMIDES.
=====

De l'observació de les piràmides d'edat del conjunt de Catalunya dels anys 1940, 50, 60, i 70 se'n poden treure algunes conclusions generals (gràfic nº 3)

L'any 1940 presenta una gran reducció en els tres primers nivells d'edat (població infantil); especialment acusada en el primer nivell (0-4 anys, per tant nascuts en plena guerra entre 1936 i 1940), i no tant intens en els dos següents (nascuts en l'època d'inestabilitat i crisi de la pre-guerra).

Aquesta dràstica reducció del primer nivell d'edats es manté al llarg dels anys i pot observar-se clarament cada any en el seu nivell corresponent (1950: grup de 10-14 anys; 1960: de 20-24 i 1970: de 30-34), encara que de forma progressivament diluïda gràcies als nous increments de població en edat adulta jove aportats per l'immigració.

A partir de la crisi de natalitat de la guerra la població inicia una recuperació progressiva, assolint la normalització entre 1950 i 1960, i presentant clares característiques de rejuveniment el 1970.

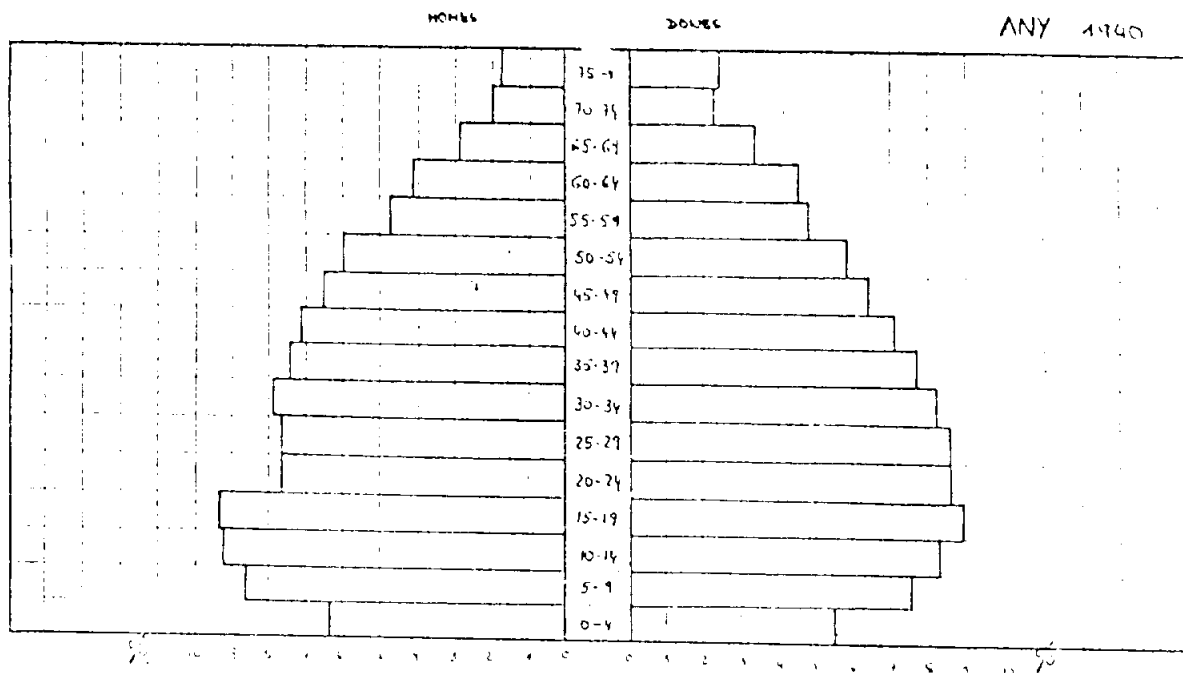
La guerra comportà també una substancial reducció de la població compresa entre els 20 i 29 anys, especialment entre els homes. Queda clar que són les baixes produïdes per la guerra, tant per les seves conseqüències com directament al front. També en aquest cas podem apreciar com la reducció de l'any 1940 afec-

per deduir-ne la del 1950. Així del total de 35-44 l'any 1940 a la província de Barcelona, el 51,9% tenien de 35 a 39 anys, i l'any 1960 aquesta proporció era del 55,4%. D'aquí extrapolarem que l'any 1950 era del 53,7%. De la mateixa manera ho hem fet a cada província, i sumant els resultats provincials tenim el total de Catalunya.

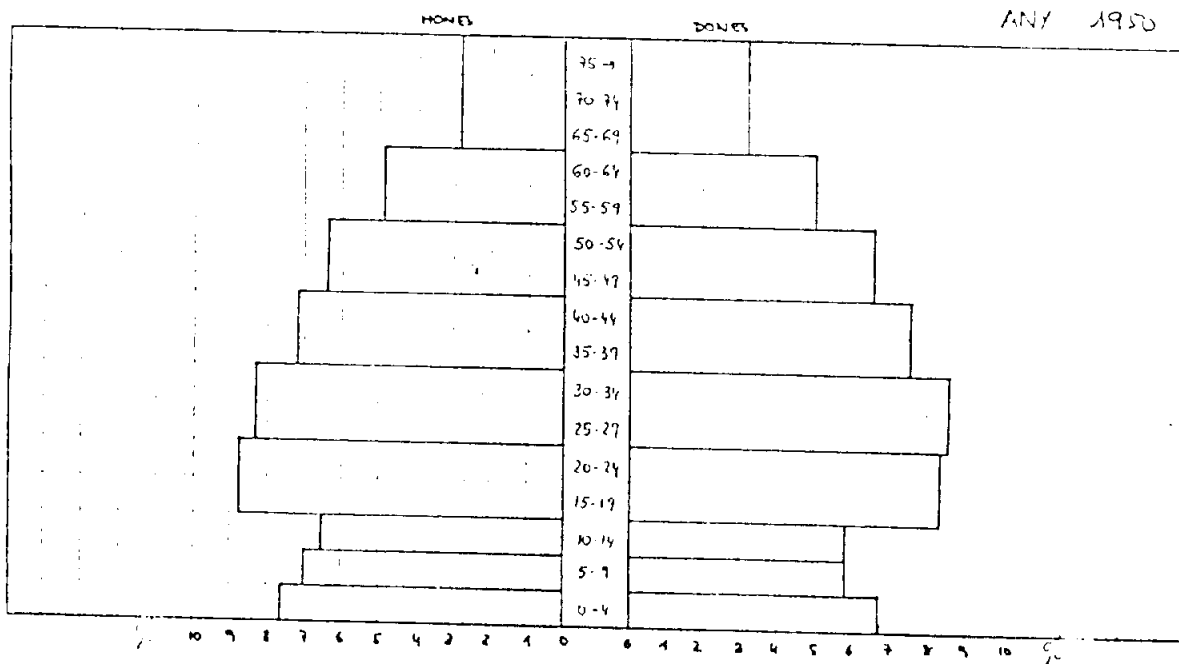
Gràfic 3

Piràmide d'edats de Catalunya de 1940, 1950, 1960 i 1970

TOTAL CATALUNYA

TOTAL CATALUNYA

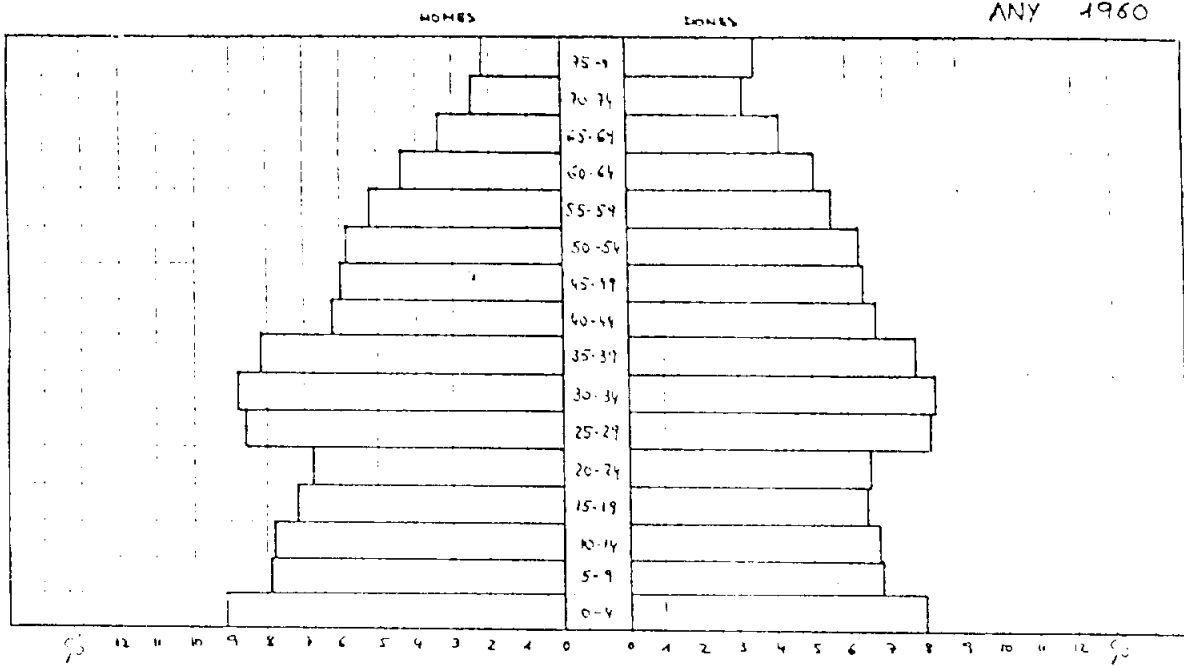

Font: taules 3 i 8

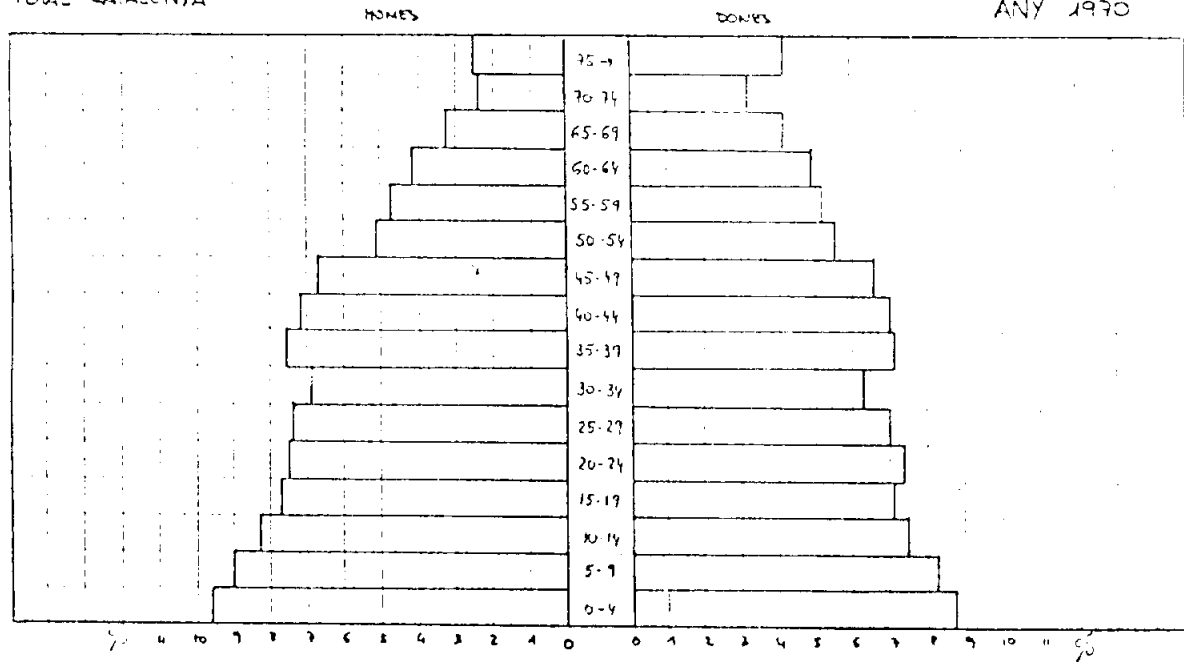
gràfic 3

Piràmide d'edats de Catalunya de 1940, 1950, 1960 i 1970

TOTAL CATALUNYA

TOTAL CATALUNYA

Font: taules 13 i 18

ta les piràmides dels successius anys en els nivells corresponents (1950: 30-39 anys, 1960: 40-49 , 1970: 50-59), sense que aquí la immigració n'hagi reduït gaire els efectes, ja que aquests nivells d'edat no s'han vist tan directament incrementats per ella, i a més la guerra també va afectar lògicament els grups joves de les zones emigratòries.

Finalment, cal cercar també l'augment progressiu dels grups de població de més de 65 anys, que s'ha donat de forma paral·lela a l'amillorament general de les condicions sanitàries.

Si comparem les poblacions masculina i femenina podem observar unes diferències que es mantenen al llarg dels anys, i que no són específiques de Catalunya sinó tendències demogràfiques generalitzats: en els grups de població infantil i els primers de la jove són sempre més nombrosos els nois, que tenen generalment una taxa de natalitat més alta que les noies, la qual es contrapesada progressivament per una també major mortalitat de la infància. Pel que fa a la població de més de 55 anys és sempre més nombrosa en les dones. La població adulta entre 20 i 25 anys es manté més o menys igual amb petites oscil·lacions poc significatives. Així doncs, en la població infantil i fins als 25 anys hi ha un major nombre d'homes, però després passa poc a poc a haver-hi un predomini de la població femenina que a partir dels 55 anys ja domina totalment.

Si analitzem separadament les quatre províncies catalanes, (gràfics 4,5,6 i 7) podem veure com l'any 1940 sobresurt la relativa joventut de la població de Lleida enfront de Tarragona que presenta l'envel·liment més gran. Barcelona i Girona es mantenen

en un terme mig i mostren un increment de la població entre 20 i 49 anys, conseqüència a la primera principalment de la gran afluència d'immigrants, i a la segona de la baixa natalitat que fa augmentar en termes relatius als altres grups.

Cal destacar en aquest mateix any la superioritat numèrica de les dones majors de 20 anys, molt més acusada a les províncies de Lleida i Tarragona que Barcelona i Girona. Si l'explicació d'aquesta diferència s'hagués de buscar principalment en les baixes dels homes provocades per la guerra, deduiríem que Lleida i Tarragona en van ser les províncies més afectades.

Pel que fa a l'any 1950 veiem que s'ha donat un relatiu envelliment general de la població de Catalunya; augmenta el percentatge de vells i disminueix el de la població infantil. Observant els coeficients de natalitat i mortalitat infantil (gràfics 11 i 12) es veu com aquest anys coincideix un període de disminució de la natalitat amb un cert increment de la mortalitat. Serà per tant una època on minvarà la població infantil.

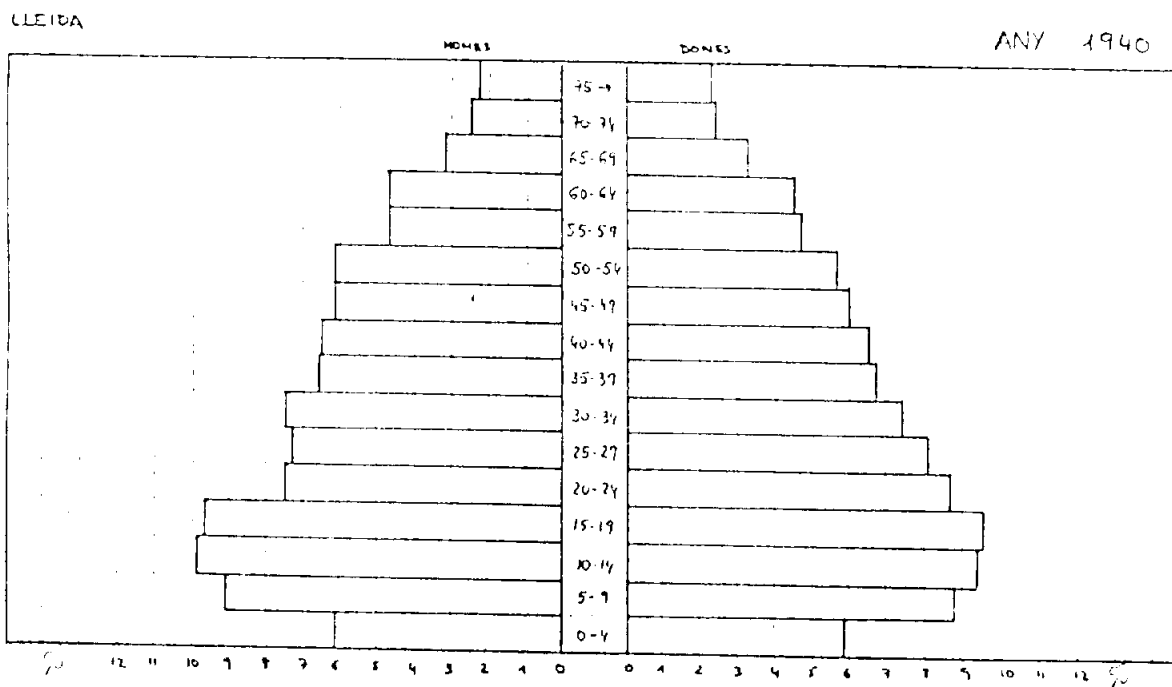
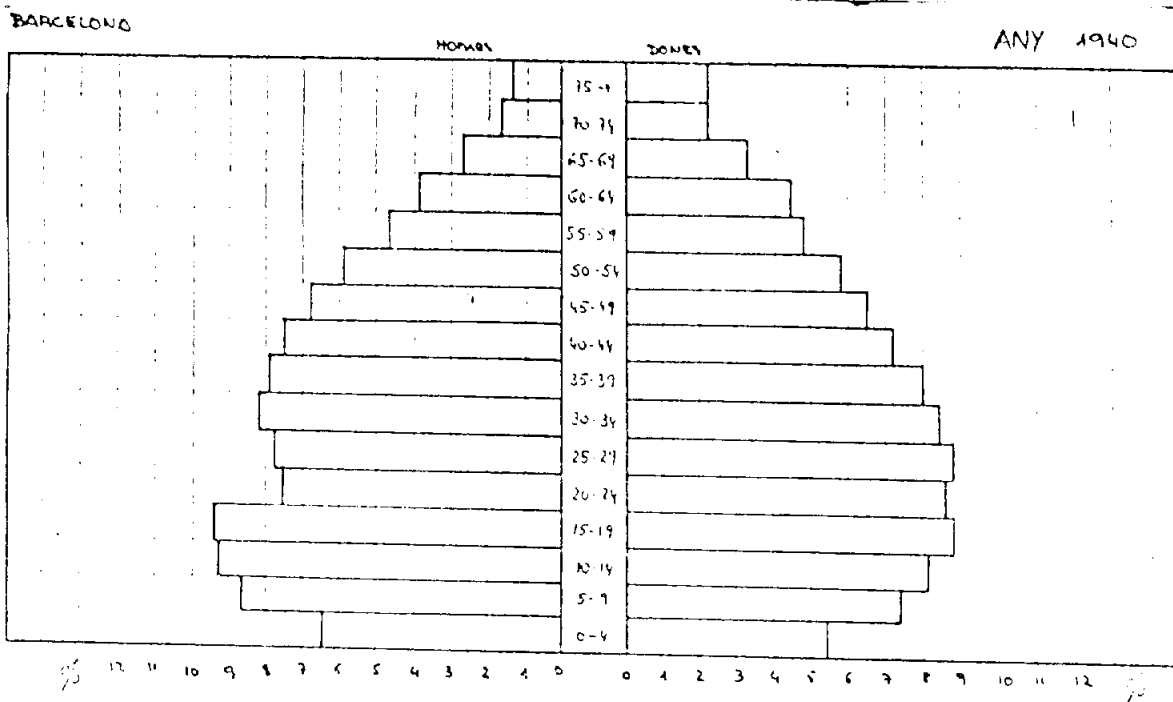
Les províncies de Barcelona i Girona continuen essent les capdavanteres en proporció de la població adulta jove. Lleida en canvi, tot i presentant l'estructura de població més jove, continua el seu procés d'envelliment, apropant-se més a l'estructura de les altres províncies.

A l'any 1960 les diferències entre les quatre províncies catalanes s'han reduït, i presenten totes elles un grau d'envelliment molt semblant; cal destacar el relatiu rejuveniment de Barcelona gràcies a l'aportació de població jove immigrada, i el procés invers que es dona a Lleida.

1970 presenta un quadre de rejuveniment general considerable, les piràmides de les províncies que observem un major

Gràfic 4

Piràmide d'edats a les quatre províncies catalanes de 1940

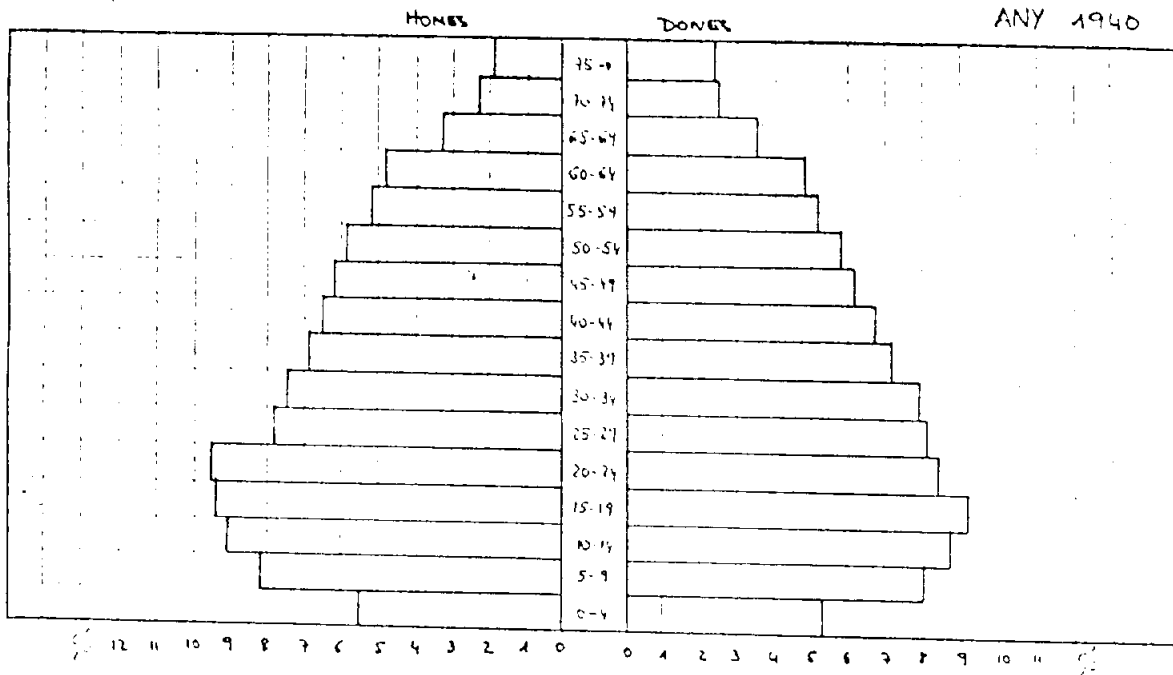

Font: taules 4,5,6,7

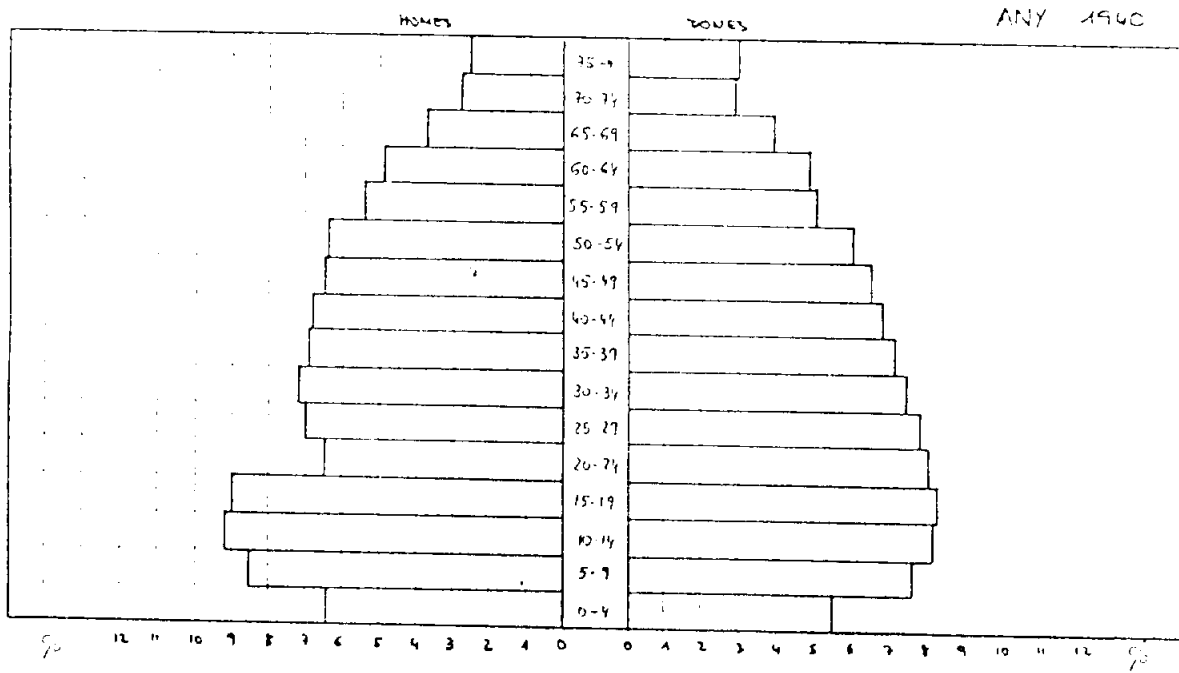
gràfic 4

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1940

GIRONA

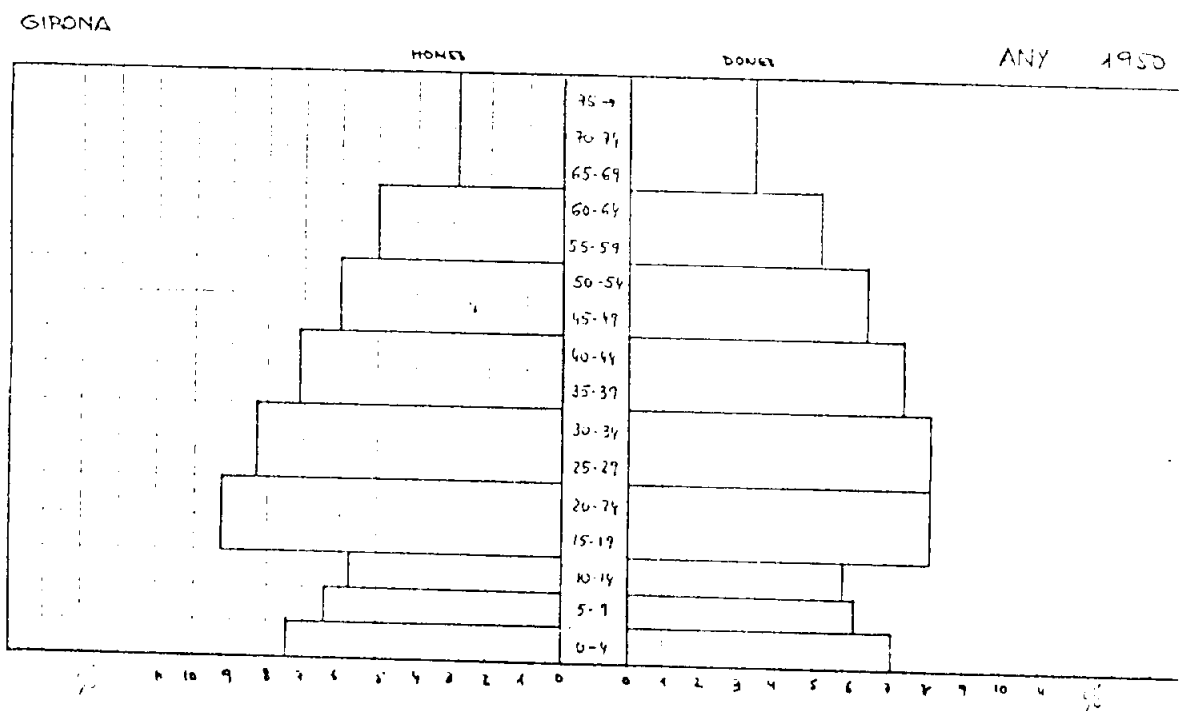
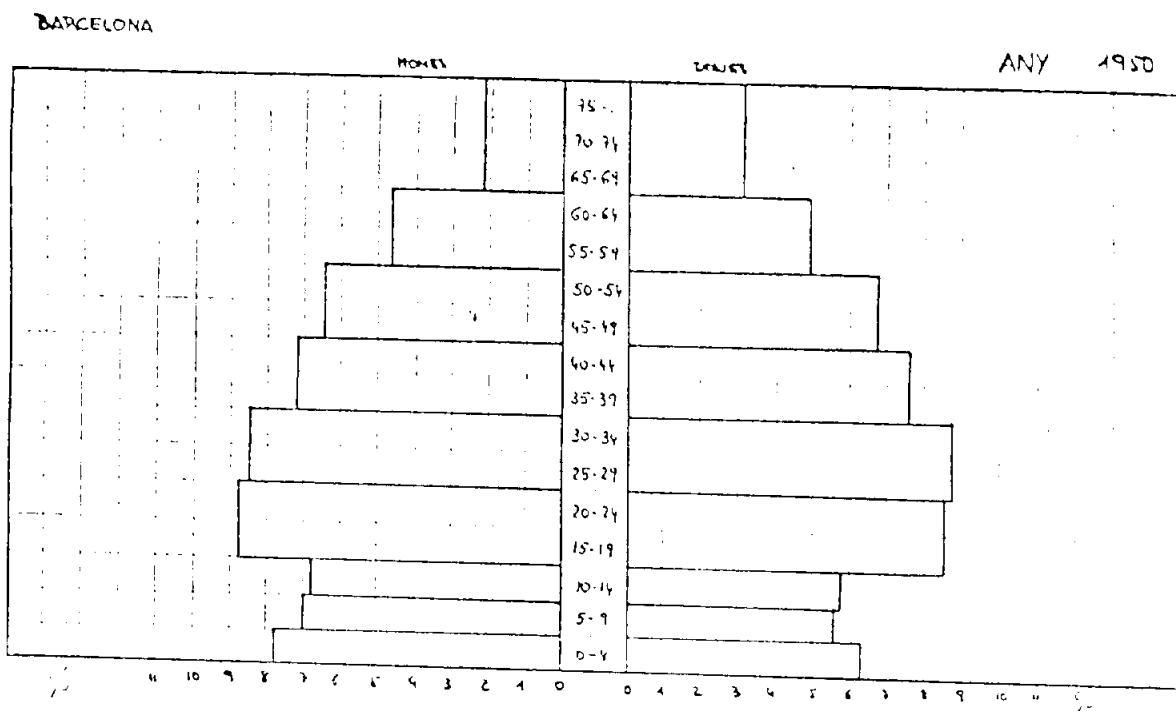
TARRAGONA

Font: taules 4,5,6,7

gràfic 5

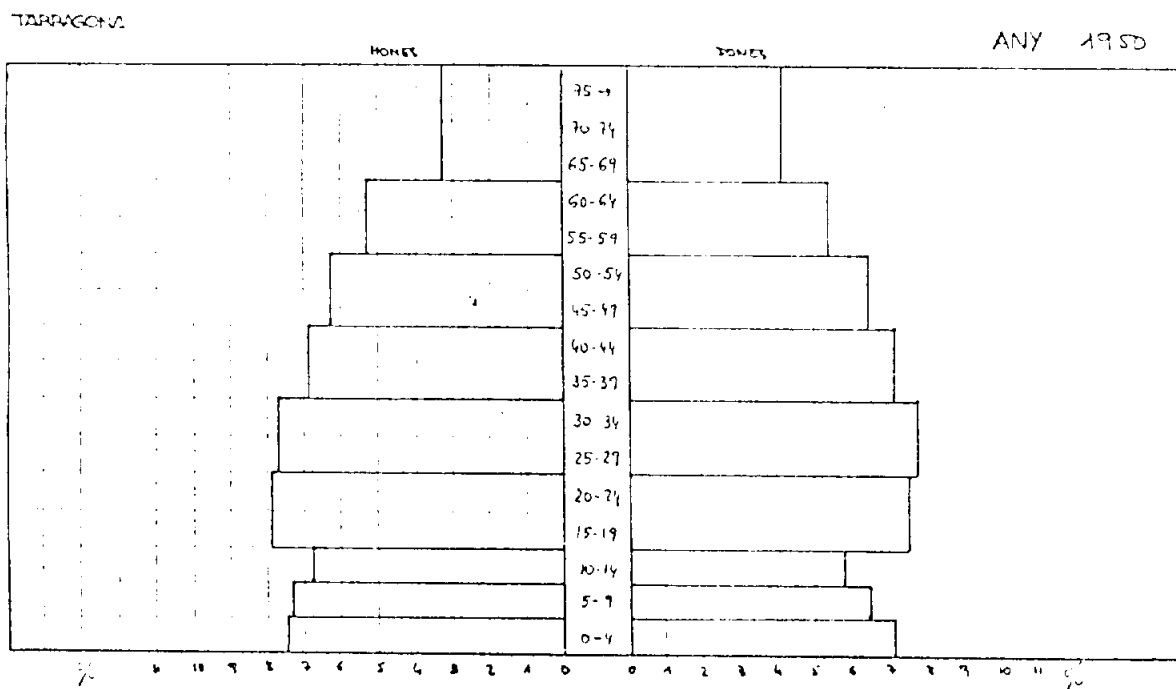
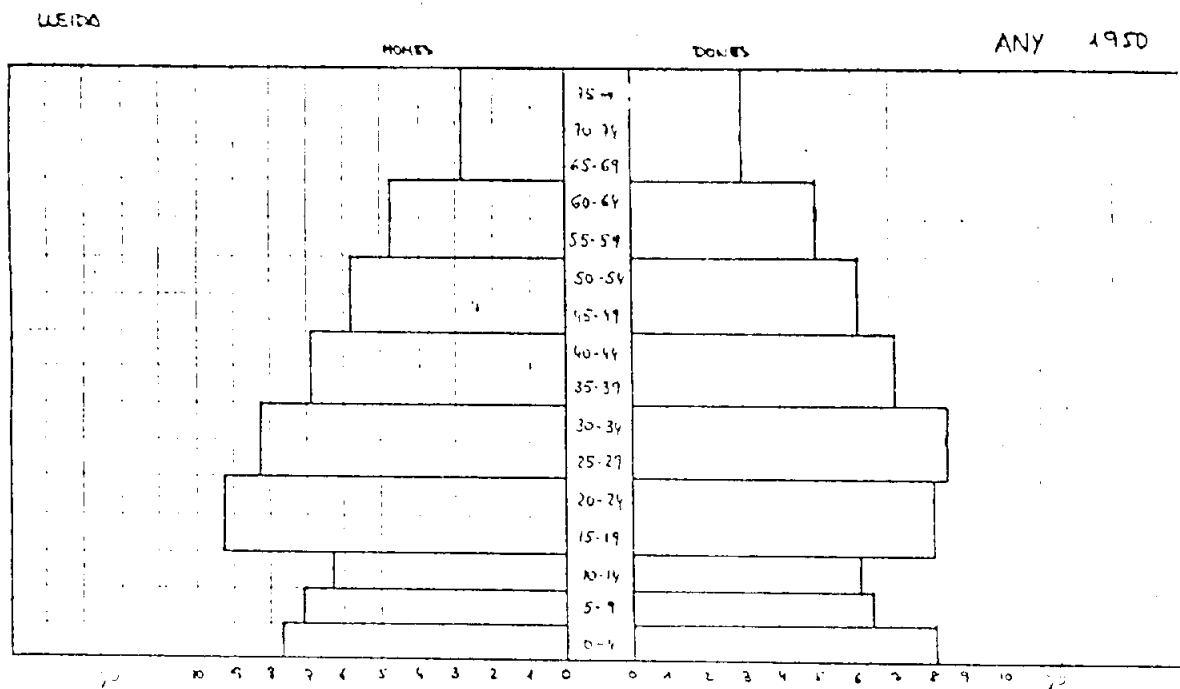
Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1950

Font: taules 9,10,11,12

gràfic 5

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1950

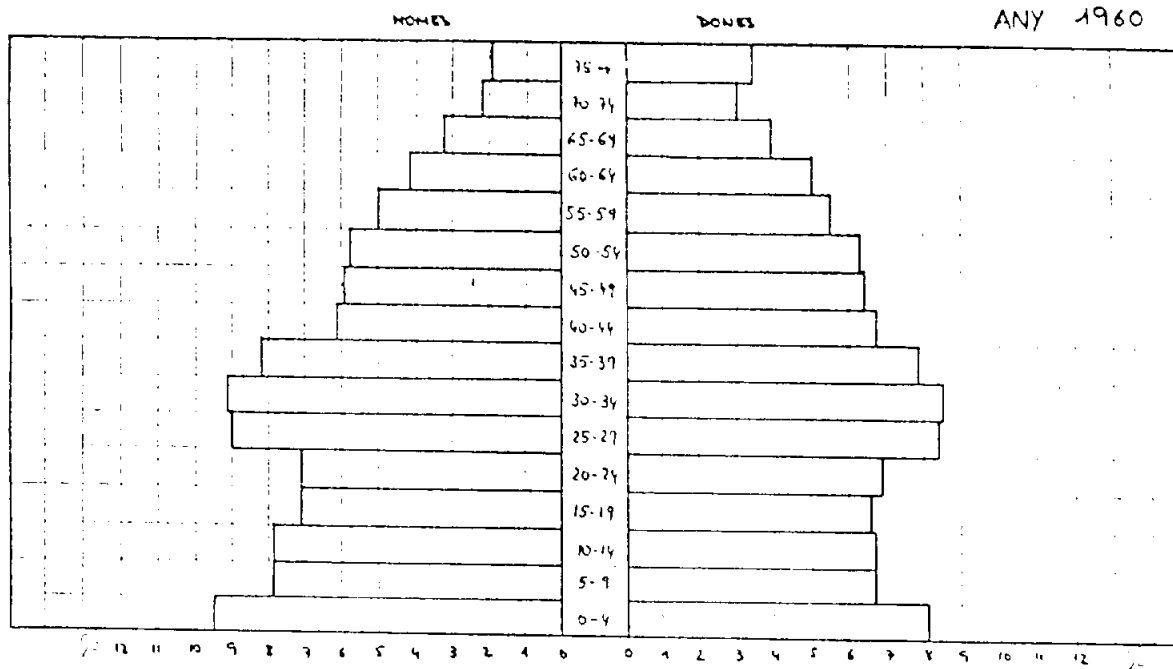

Font: taules 9,10,11,12

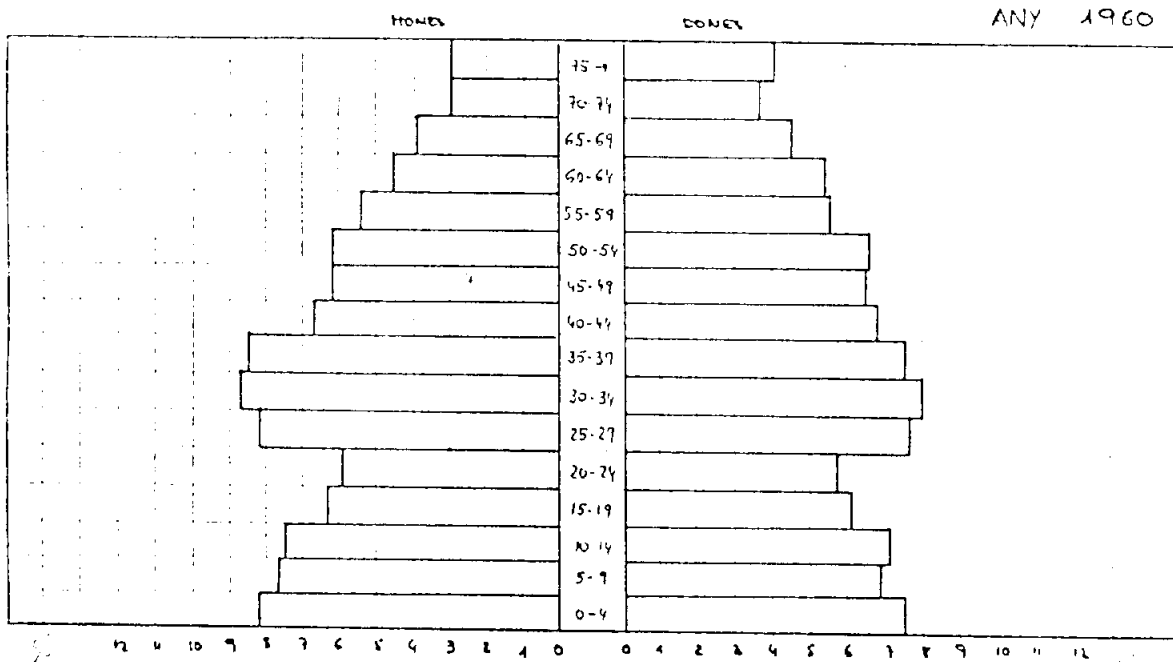
gràfic 6

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1960

MARCELONA

GIRONA

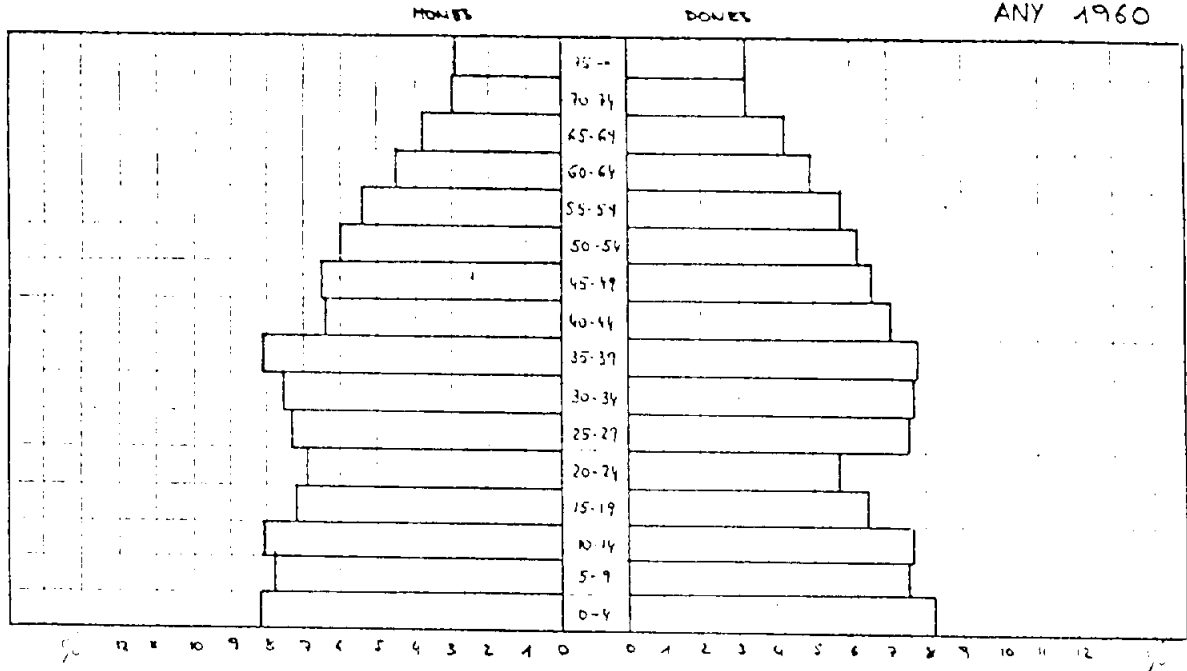

Font: taules 14,15,16,17

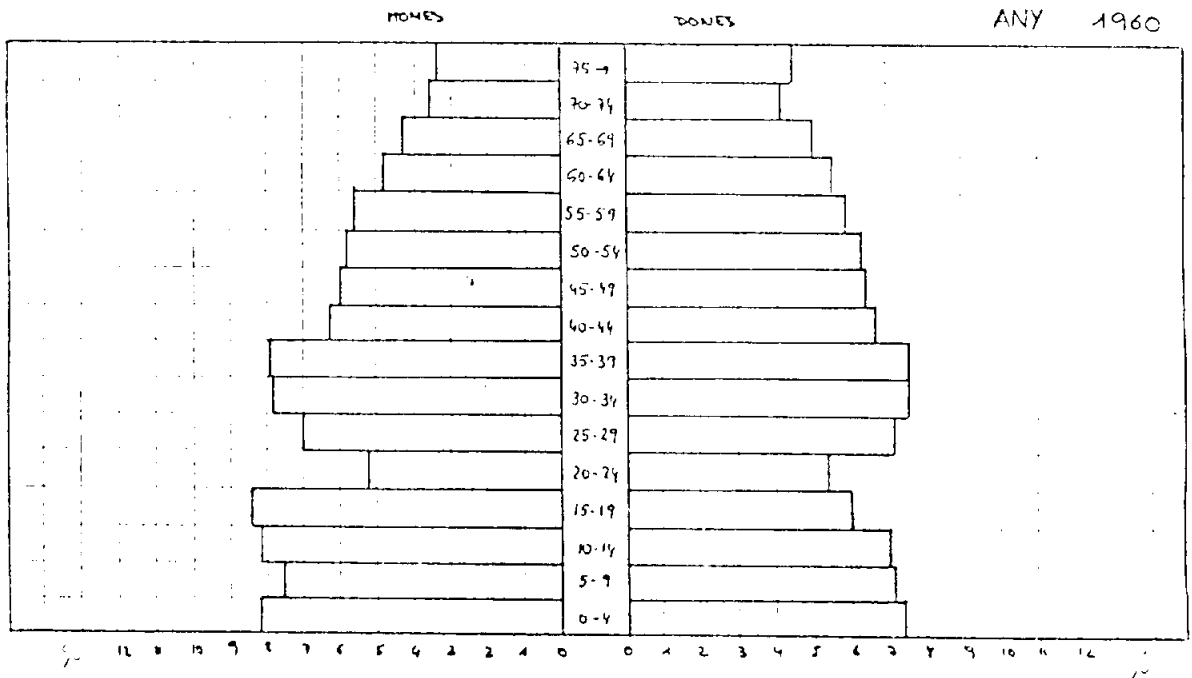
gràfic 6

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1960

LLEIDA

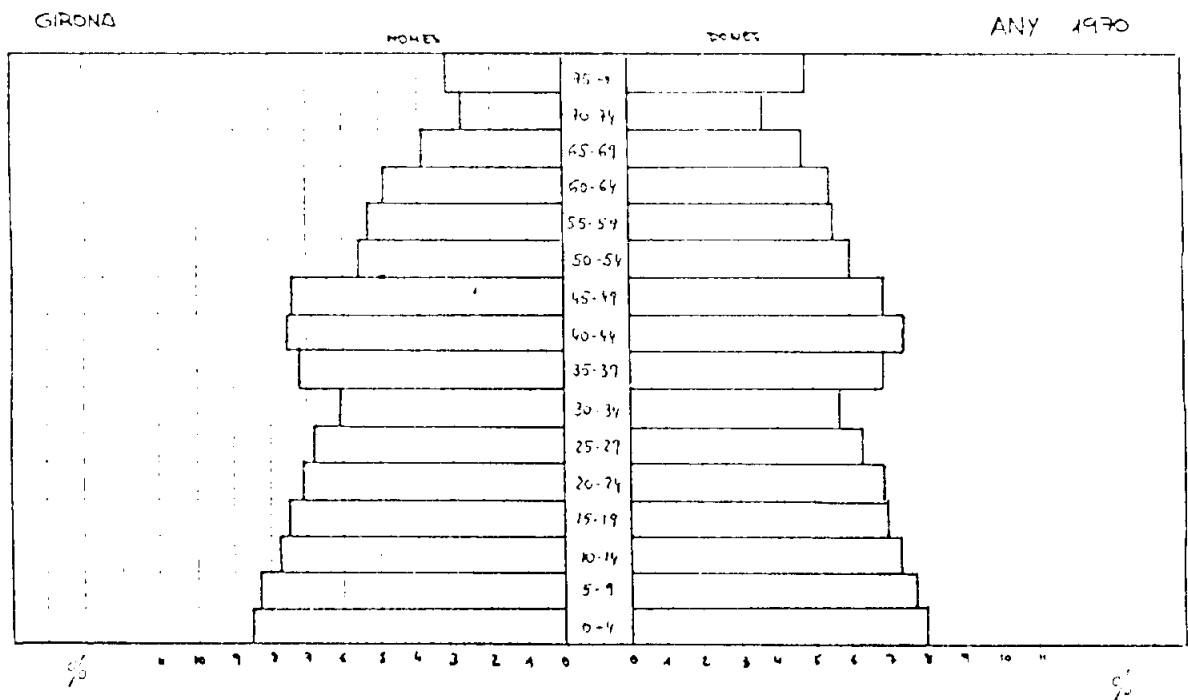
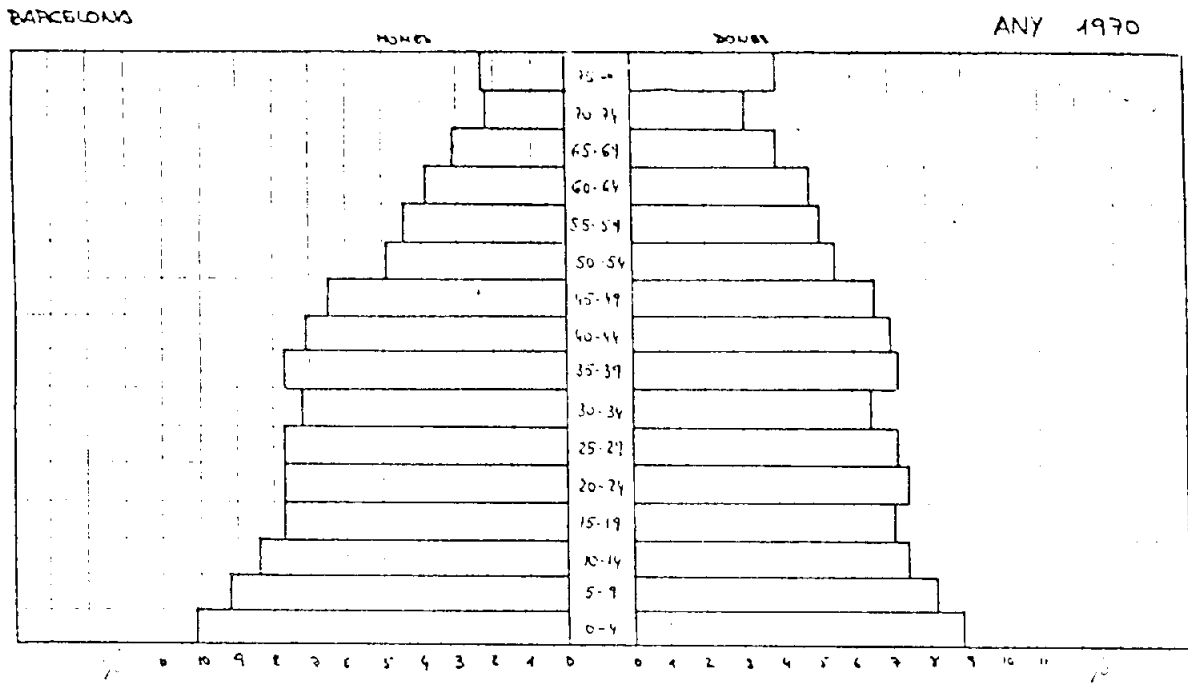
TARRAGONA

Font: taules 14,15,16,17

gràfic 7

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1970

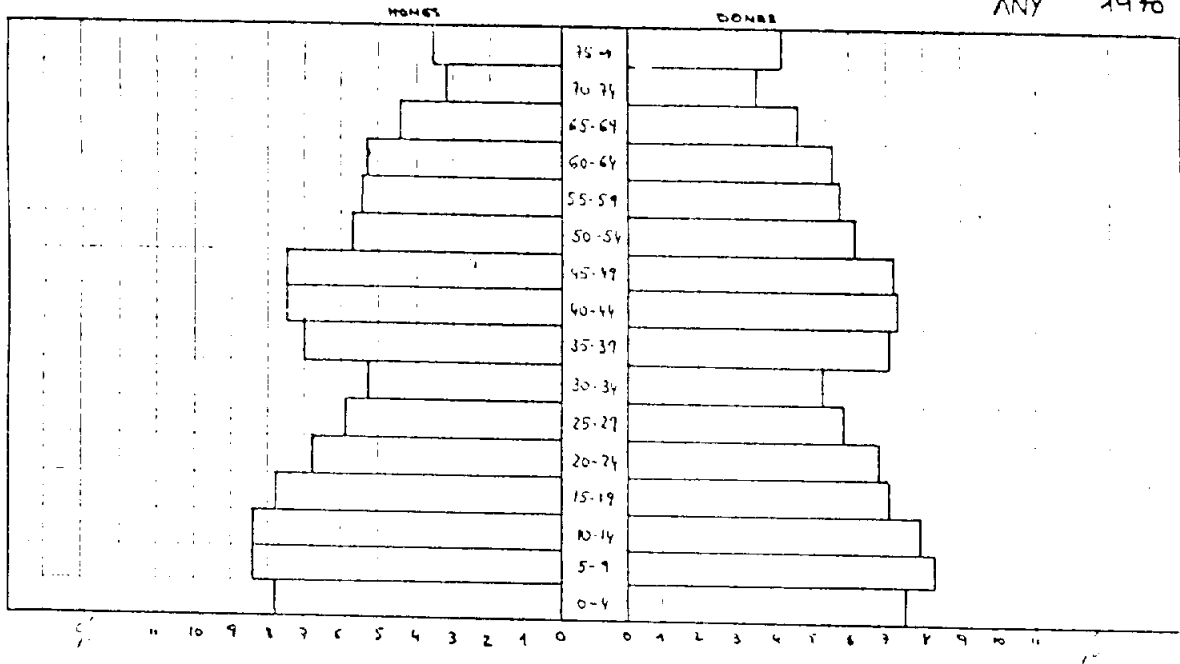

Font: taules 19,20,21,22

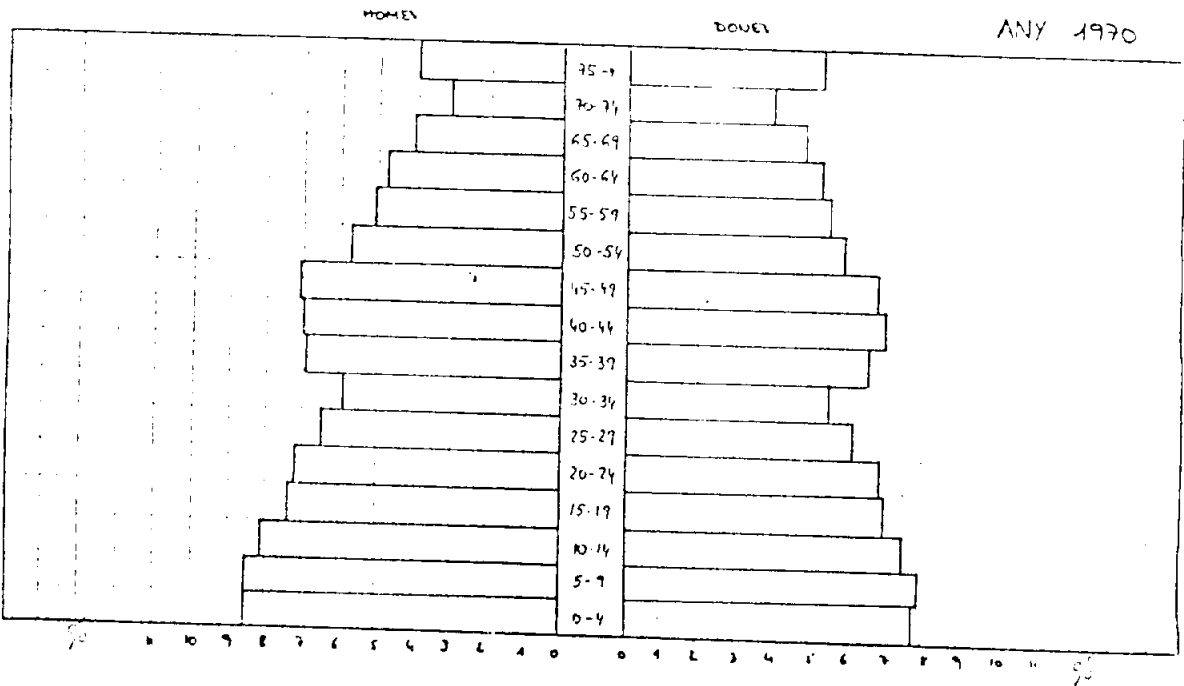
gràfic 7

Piràmide d'edats de les quatre províncies catalanes l'any 1970

LLSIDA

TARRAGONA

Font: taules 19,20,21,22

nombre d'immigrants (Barcelona principalment, Girona i Tarragona) s'han eixamplat per la base.

A Lleida tot i que també s'ha incrementat la proporció de nens, aquest augment ha estat molt lleu i sembla tendir a l'estancament, d'altra banda cal remarcar la forta disminució dels grups de joves (20-34 anys), afectats per l'emigració, cosa que en els propers anys afectarà també la natalitat.

4.- ESTRUCTURA D'EDATS SEGONS TAMANY DE POBLACIÓ =====

El cens, a partir de l'any 1950, a més de la informació sobre l'estructura d'edats referida als totals provincials, ofereix també el desglossament d'aquests totals en tres nivells, diferenciats pel tamany de la població dels municipis: rural (menys de 2.000 habitants) semiurbà o intermedi (entre 2.000 i 10.000) i urbà (més de 10.000). Això permet analitzar les característiques peculiars de cada nivell, les quals tractem d'exposar resumidament a continuació. (gràfics nº 8,9,10 i taula nº 35)

4.- 1. La població rural destaca al llarg de tot el període 1950-70 pel fet de ser la que manté un percentatge més elevat de persones d'edat avançada. Aquest domini no es limita al que hem definit com a "població vella" (més de 65 anys) sinó que s'estén progressivament als grups superiors de la "població adulta madura". Així en els anys 50 i 60 els nuclis rurals són els que tenen els percentatges més elevats a partir del grup de 55-59 anys a totes les províncies, excepte Girona, on aquest fenomen es dona en els nuclis semiurbans. L'any 1970 el domini en la població rural de les edats avançades ja arriba fins el grup de 40-44 anys a Bar-

celona i Lleida, al de 45-49 a Tarragona i al de 55 en avant a Girona.

Aquesta clara tendència a l'envelliment de les poblacions rurals queda ratificada per la paral·lela pèrdua percentual que experimenta la seva població infantil. Si a l'any 1950 la població infantil rural dominava proporcionalment a les províncies de Barcelona i Tarragona, i l'any 1960 a la de Girona. L'any 1970 ja té a totes les províncies un percentatge més baix que no pas les poblacions infantils semiurbana i urbana.

4.- 2. La població semiurbana o intermèdia, juntament amb la urbana, presenta un comportament força menys homogeni que la rural, donant-se per a cada grup d'edats variacions notables entre els diversos anys i les diferents províncies. Malgrat la dificultat que això representa per a intentar deduir-ne lleis generals de comportament, tractarem de descriure'n a continuació els trets més significatius.

Al llarg del període 1950-70 la població semiurbana es caracteritza per un progressiu rejueniment. El 1950 la població més envellida de la província de Girona és precisament la dels nuclis semiurbans. Contràriament Tarragona és l'únic lloc que destaca en el percentatge de població infantil intermèdia.

L'any 1960 el rejueniment comença a notar-se: s'assoleix la proporció més alta de població infantil a Barcelona a més de Tarragona, i el de població jove a Tarragona i Lleida. A Tarragona ja no és solament un o dos grups d'edat els que destaquen sinó que la piràmide completa dels nuclis semiurbans té un perfil més jove que la dels rurals i la dels urbans.

En arribar a 1970, a totes les províncies, excepte Lleida,

la població semiurbana presenta ja la proporció més alta de població infantil i jove i la més baixa de madura i vella. Són doncs en general, els nuclis intermedis els de població més rejuvenida de Catalunya.

La població urbana és la que té l'any 1950 els percentatges més alts en els nivells compresos entre els 25 i 50 anys, encara que aquesta afirmació no és vàlida per a alguns grups d'edat. El 1960 també manté la proporció més elevada en els nivells de 35 a 50 anys, amb l'única excepció de la província de Lleida.

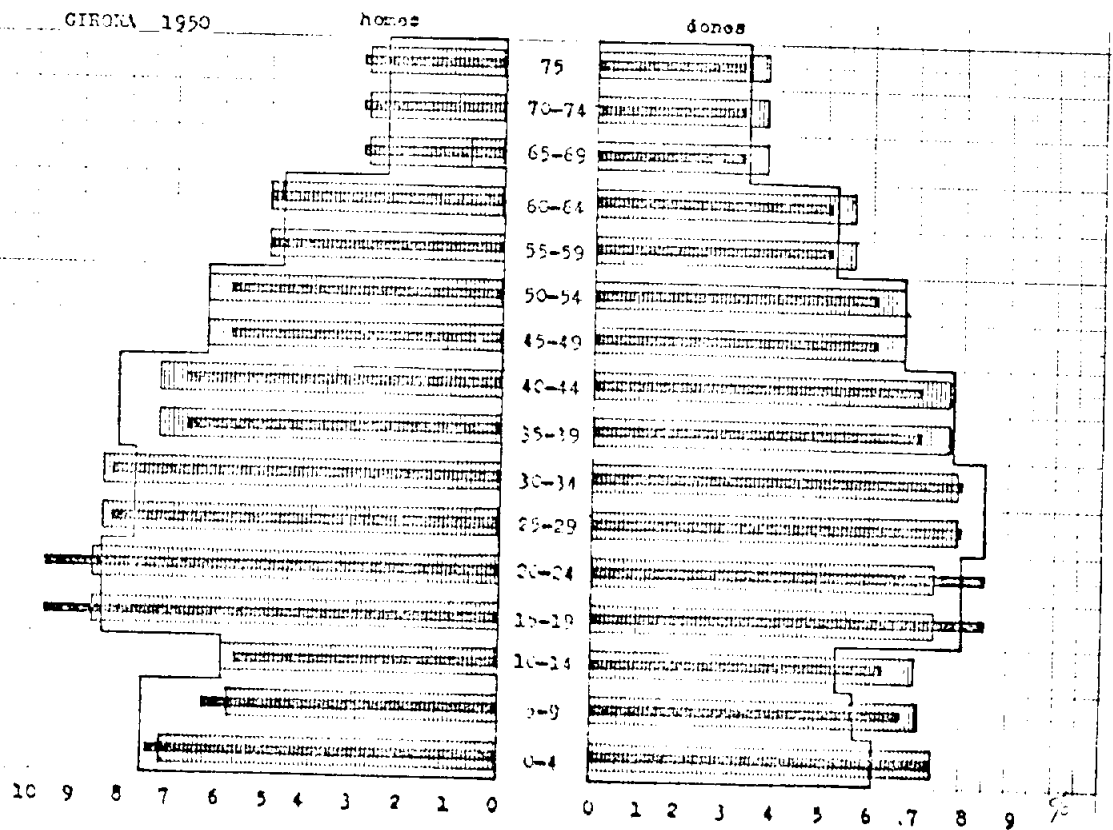
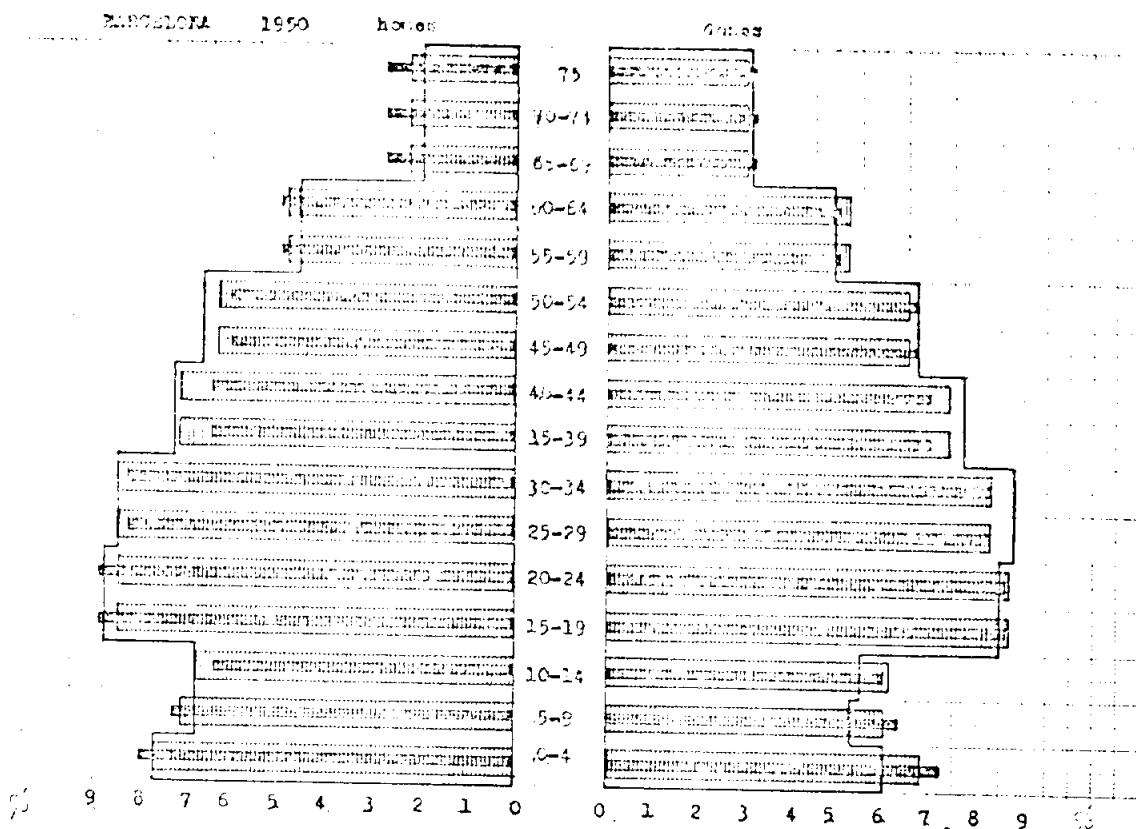
Finalment, l'any 1970, el domini percentual de la població urbana es limita a alguns grups concrets dels nivells més alts d'adults-joves i dels nivells inferiors d'adults-madurs.

Al marge d'aquesta tendència generalitzada de la població urbana de tenir els majors percentatges en les edats intermèdies (tendència que podem suposar clarament relacionada amb el fet migratori), cal destacar que, a la província de Tarragona al 1960 i a Lleida els tres anys del període, la població urbana presenta el perfil més jove en tota la piràmide, amb les proporcions més altes de nens i joves i les més baixes d'adults i vells.

Com a conclusió general i simplificant podem afirmar que les poblacions més velles són les rurals, les més joves les semiurbanes, i que les urbanes dominen en els grups d'edats intermèdies.

gràfic 8

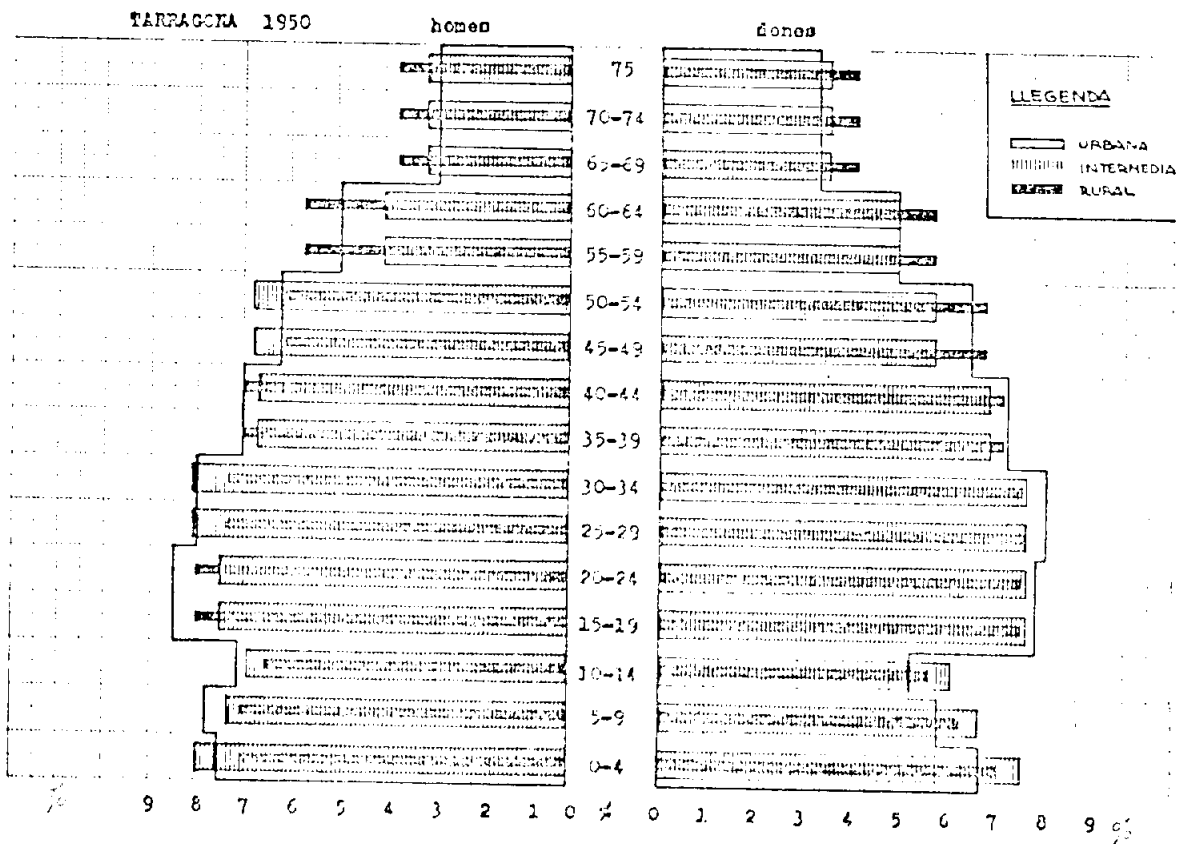
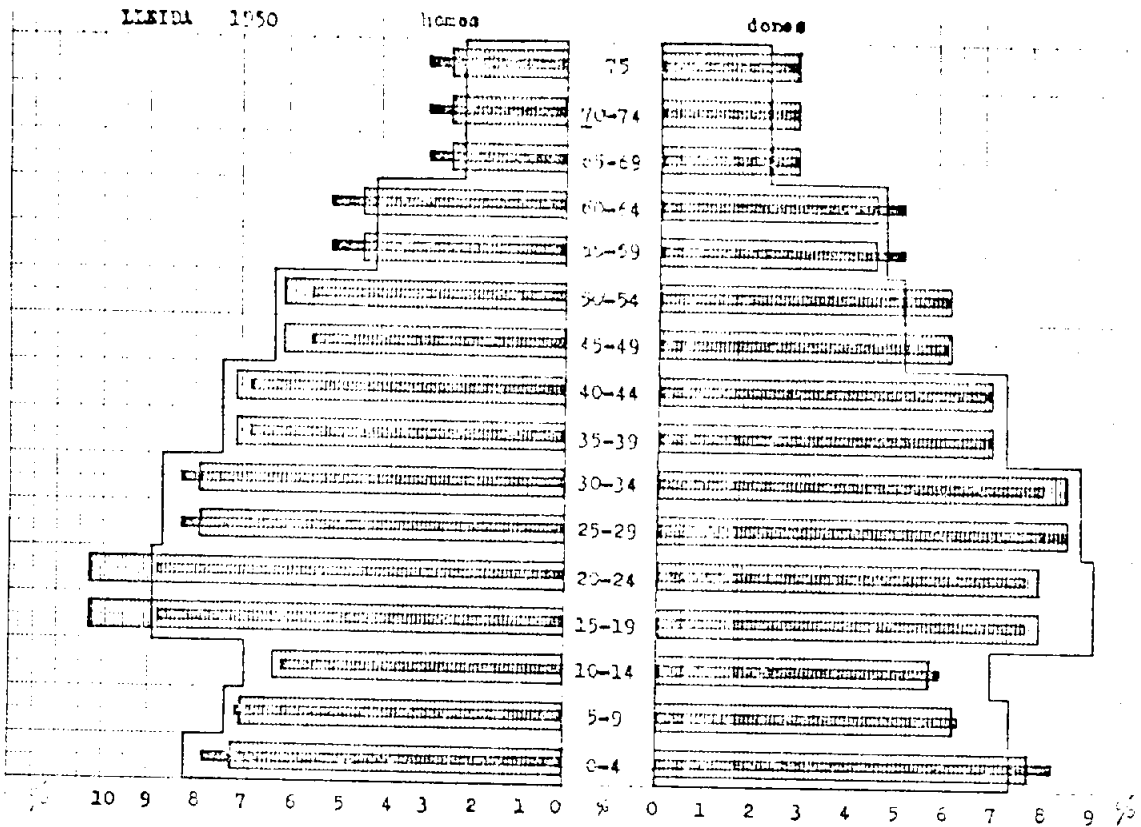
Piràmide d'edats diferenciant la població urbana, intermèdia i rural l'any 1950

Font: taules 23,24,25,26

gràfic 8

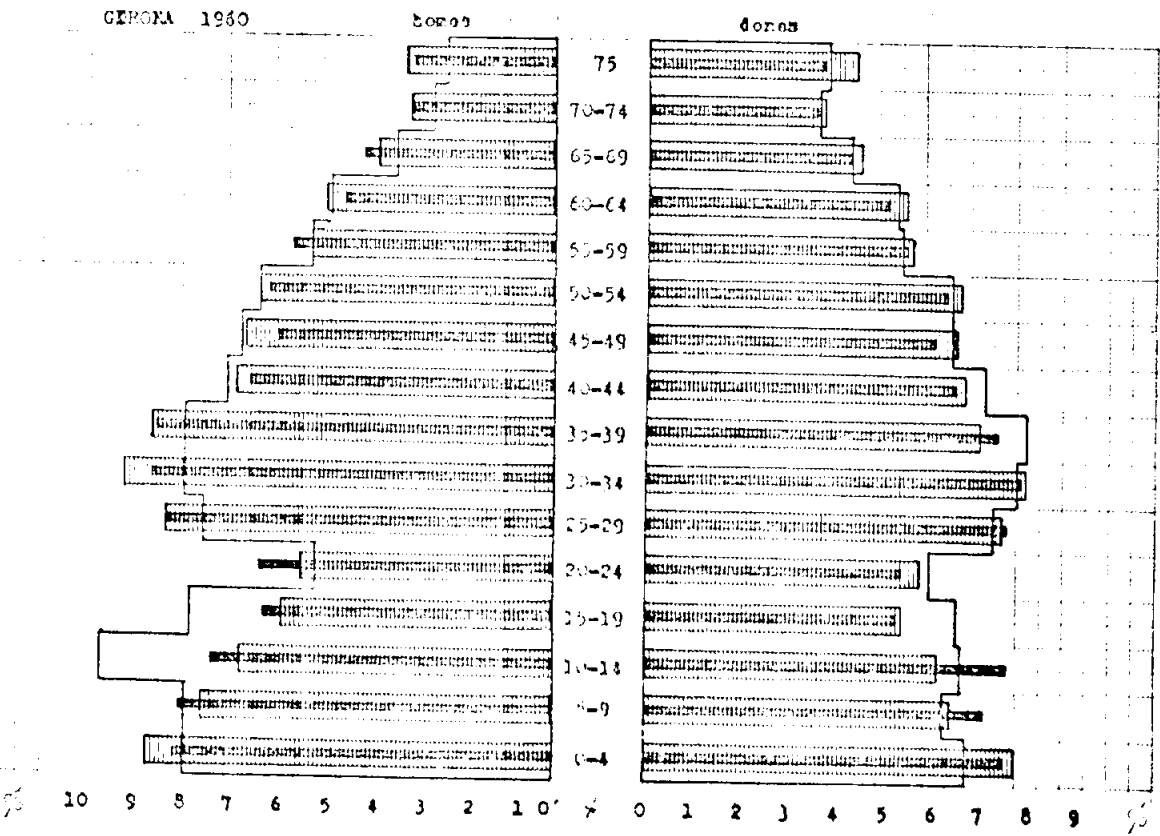
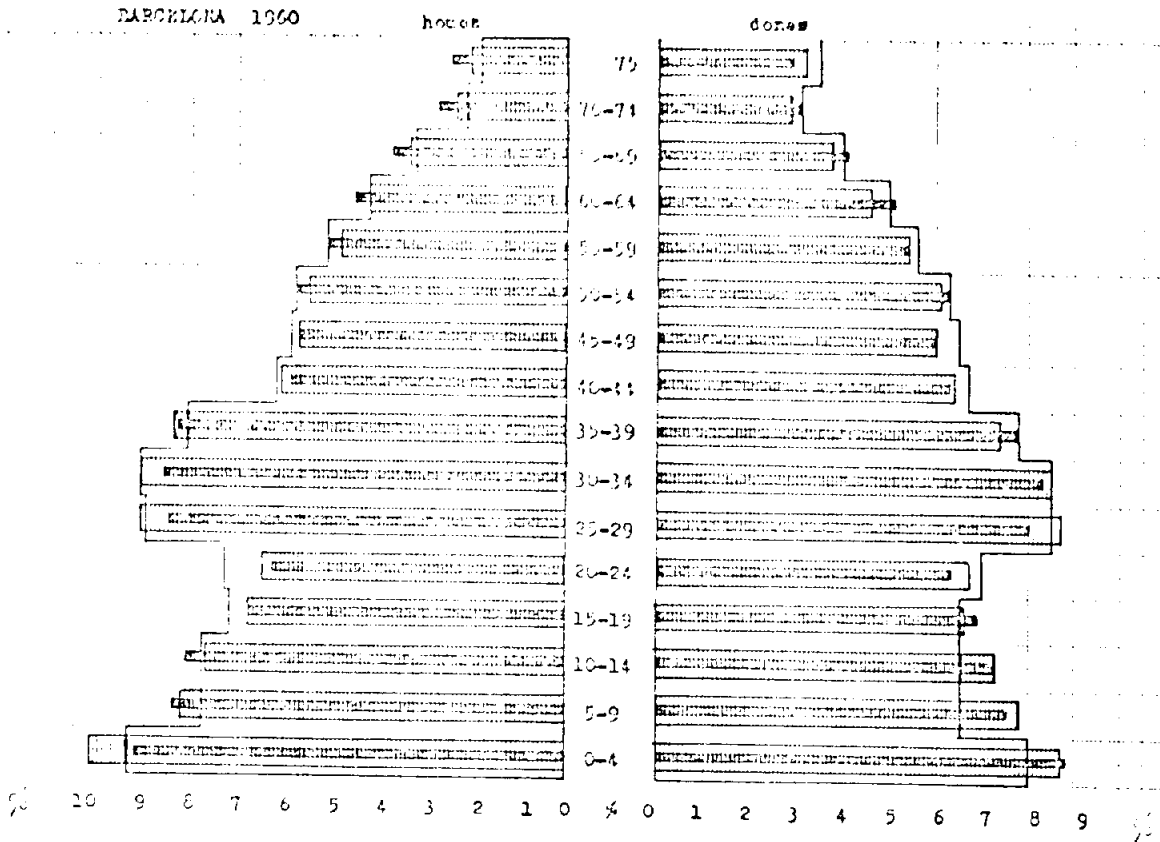
Piràmide d'edats distingint la població urbana intermèdia i rural l'any 1950

Font: taules 23,24,25,26

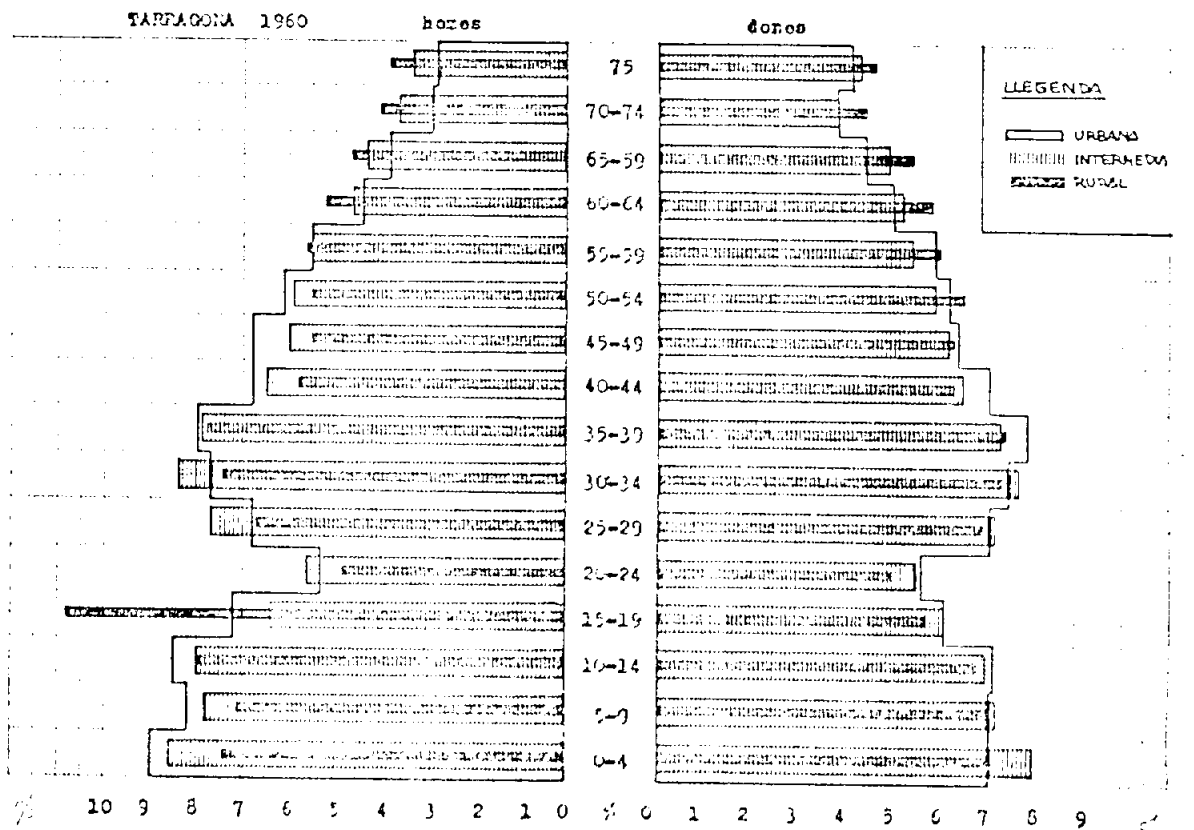
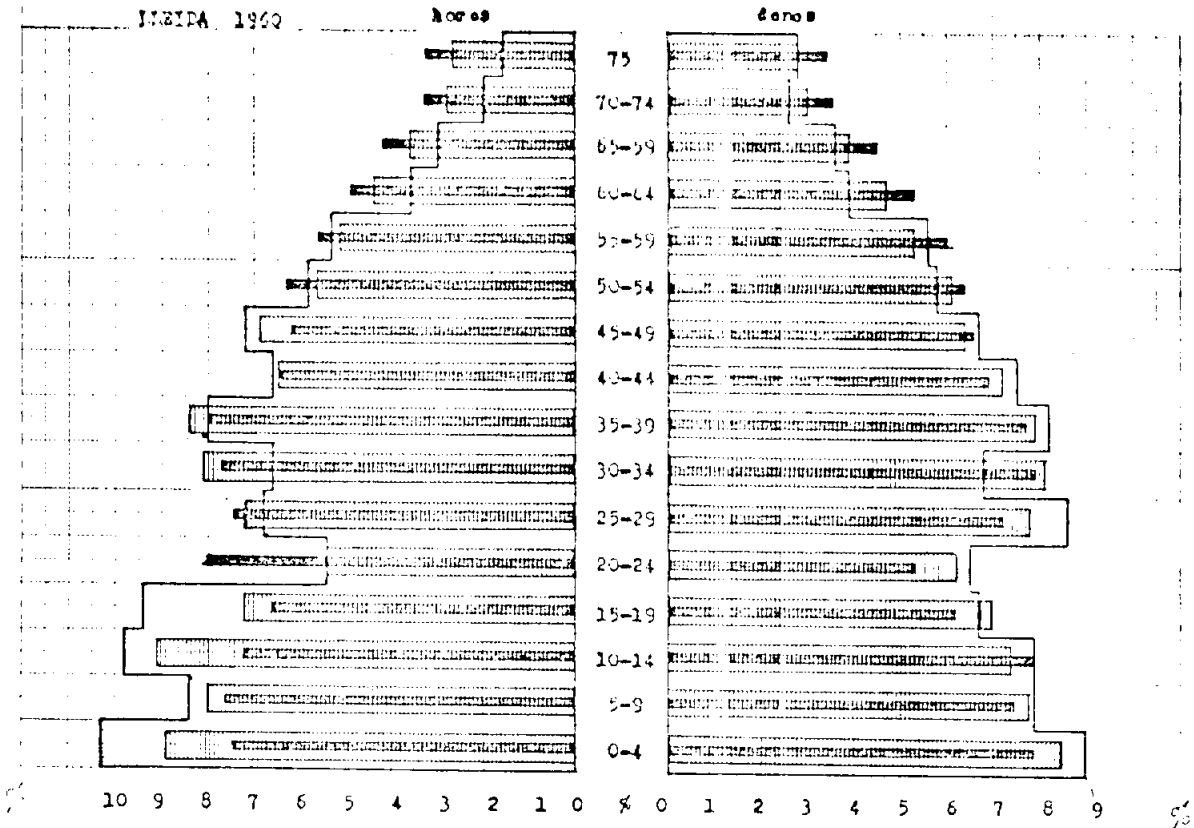
gràfic 9

Piràmide d'edats diferenciada la població urbana intermèdia i rural l'any 1960

Font: taules 27,28,29,30

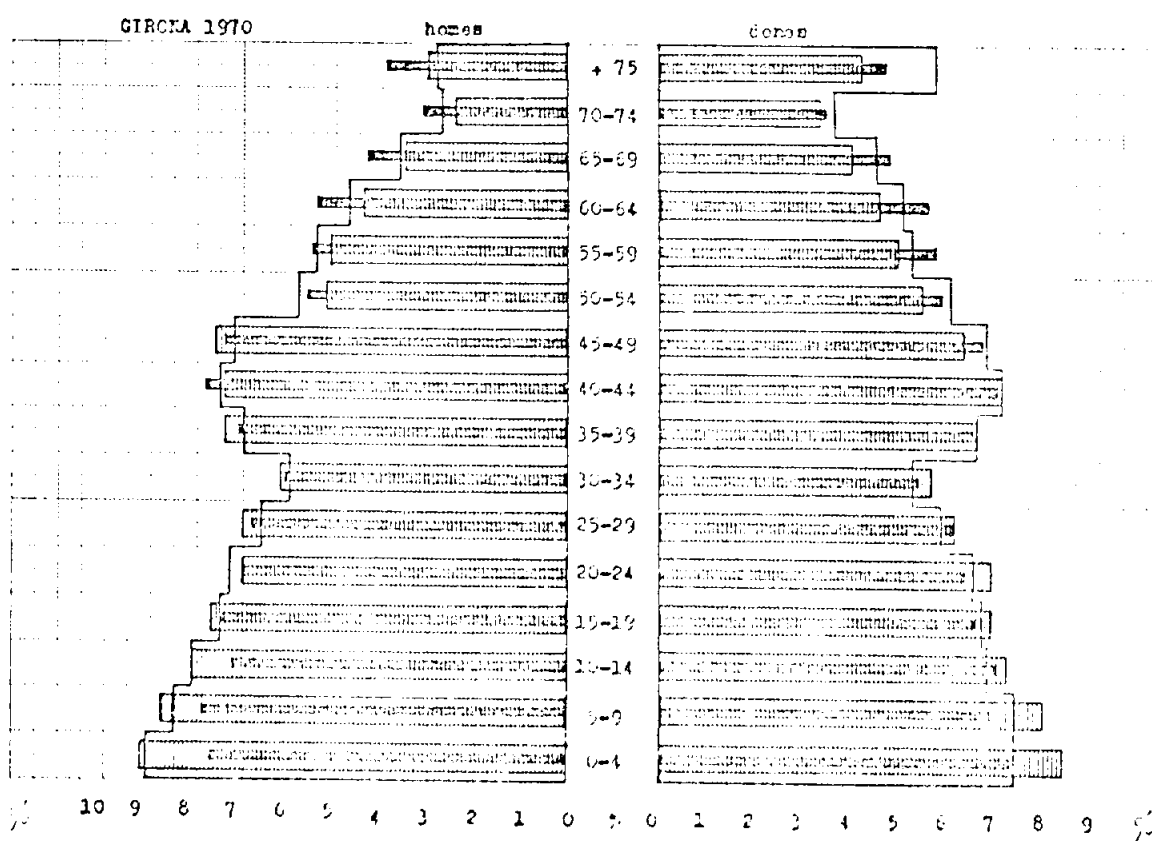
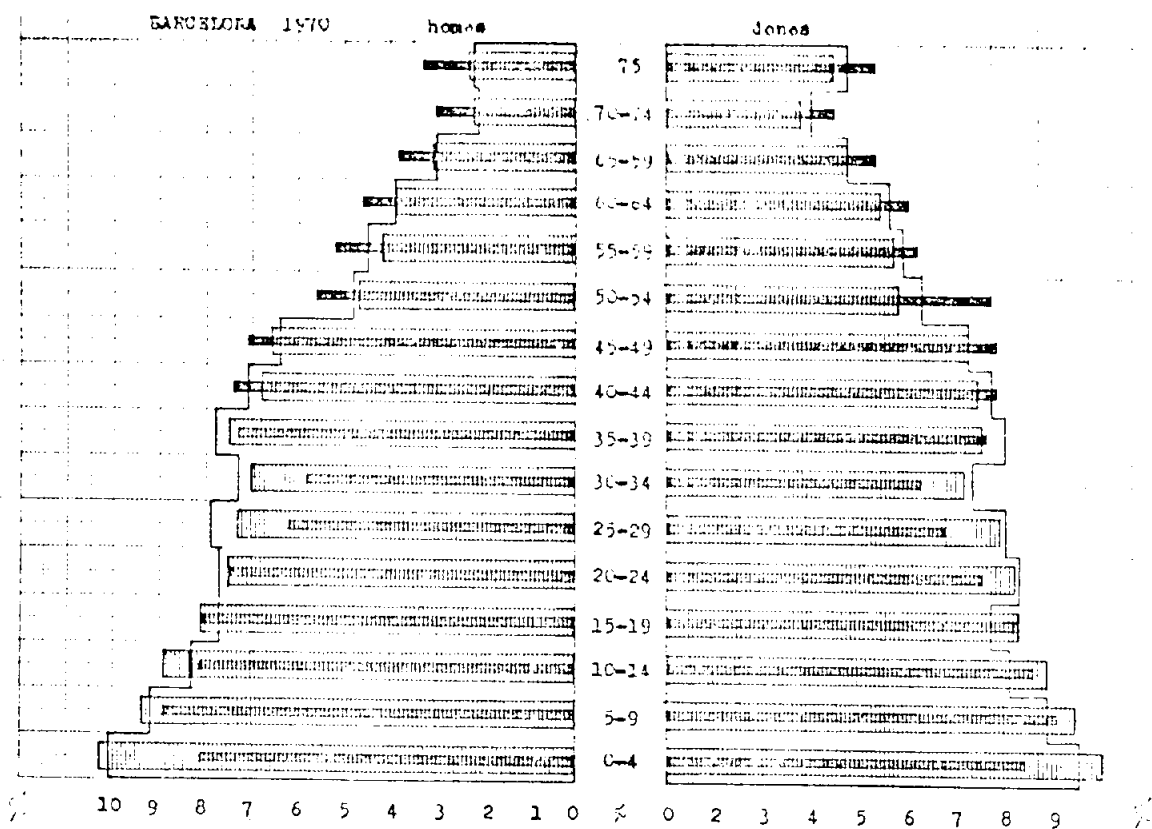
gràfic 9
Piràmide d'edats diferenciant població urbana, intermèdia i rural l'any 1960

Font: taules 27,28,29,30

gràfic 10

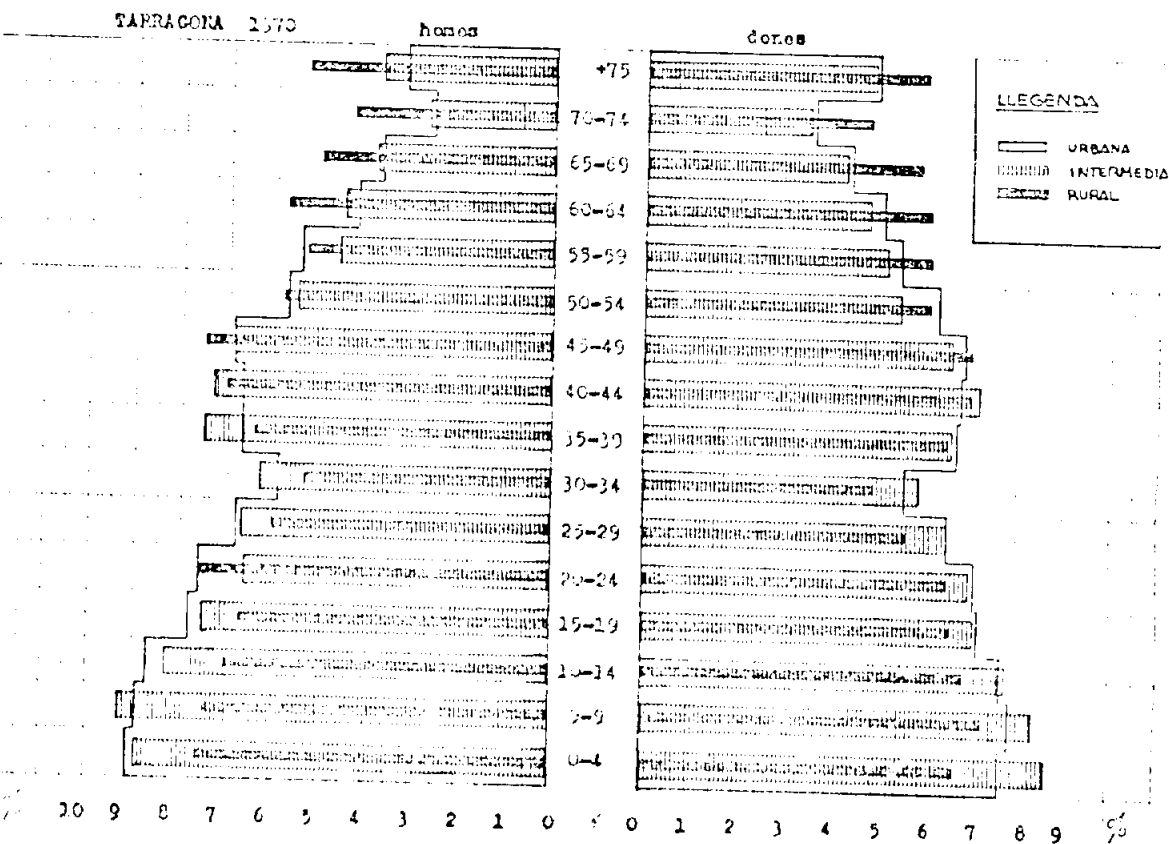
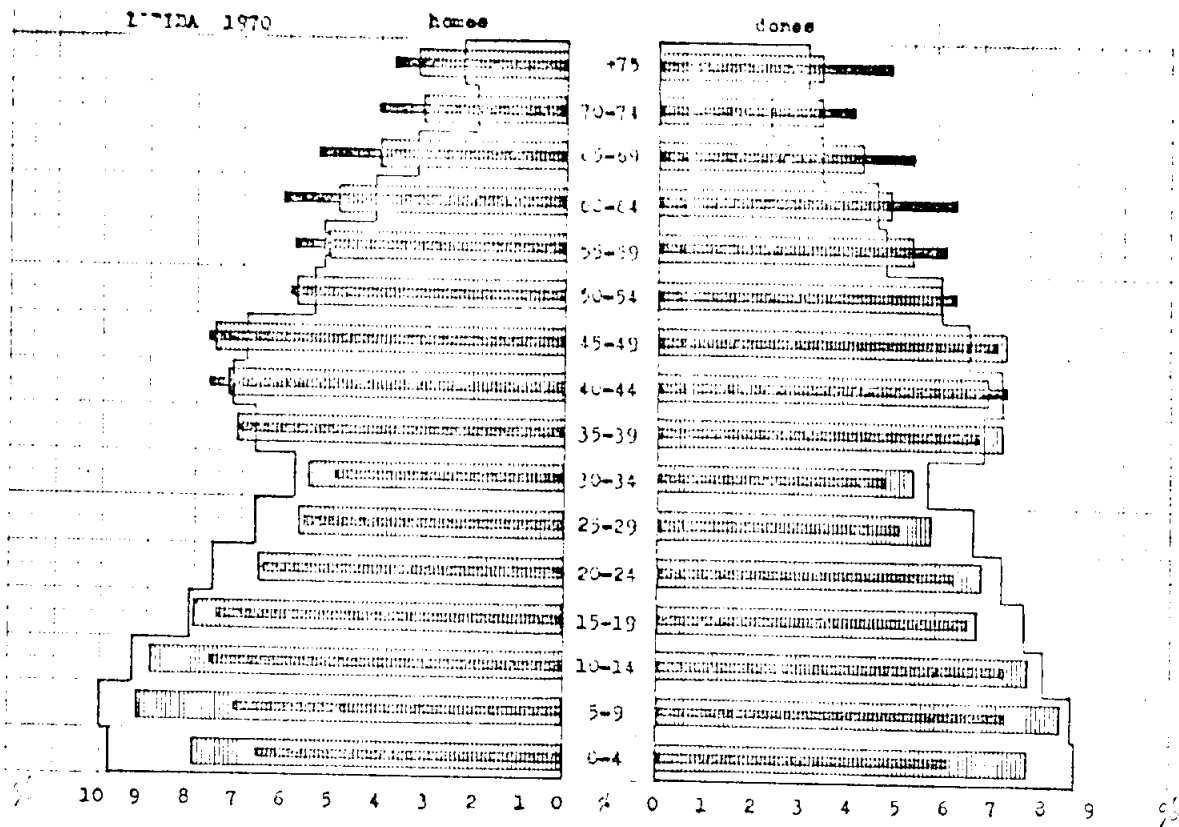
Piràmide d'edats distingint la població urbana, semiurbana i rural l'any 1970

Font: taules 31, 32, 33, 34

Gràfic 10

Piràmide d'edats distingint la població urbana intermèdia i rural de l'any 1970

TAULA - 3 5

1950 1960 1970

	1950				1960				1970				
	urb.	intern.	rural	total	urb.	intern.	rural	total	urb.	intern.	rural	total	
Barcelona	infantil	19,0	20,5	20,6	19,4	22,9	24,3	24,7	23,3	26,0	27,5	24,5	26,1
	jove	42,9	41,7	41,4	42,6	39,5	38,8	38,0	39,2	39,6	36,3	33,8	36,8
	madura	30,1	29,7	28,9	29,9	20,8	27,5	28,0	26,5	27,9	27,1	30,3	27,9
	vella	8,0	8,1	9,0	8,1	8,8	8,9	9,5	8,9	9,2	9	11,4	9,2
Girona	infantil	19,1	18,3	19,9	19,4	22,5	21,8	23,1	22,6	24,1	25,3	22,5	23,7
	jove	41,4	40,8	42,0	41,6	36,3	35,9	36,6	36,4	33,3	34,3	33,4	33,7
	madura	30,7	30,9	28,7	29,6	30,9	30,7	29,3	30,0	31,3	29,8	32,0	31,2
	vella	8,8	10,0	9,4	9,4	10,3	11,6	10,9	11,1	11,5	10,5	12,1	11,5
Ilella	infantil	22,4	22,4	21,1	21,2	26,5	24,8	22,6	23,8	27,6	25,5	21,4	24,0
	jove	44,0	42,7	40,9	41,7	36,5	36,6	35,9	36,3	34,9	32,8	30,8	32,4
	madura	26,6	26,4	28,0	28,4	29,1	29,1	30,2	29,8	29,3	31,0	33,4	31,7
	vella	7,0	8,5	9,1	8,7	7,8	9,4	11,1	1,1	8,2	10,9	14,3	11,7
Tarragona	infantil	20,3	21,8	19,8	20,6	23,6	23,6	21,7	22,8	24,9	25,7	21,4	24,3
	jove	40,5	38,6	37,4	38,6	34,9	35,2	35,0	35,0	33,9	33,8	31,0	34,0
	madura	29,9	29,5	31,1	30,3	30,4	28,9	29,7	29,6	29,9	29,0	31,8	30,2
	vella	9,3	10,1	11,7	10,6	11,1	12,4	13,5	12,4	11,3	11,5	15,6	11,3
Total Catalunya	infantil	19,1	20,4	20,5	19,7	23,1	24,1	23,3	23,2	26,0	26,5	22,6	25,6
	jove	42,8	41,1	40,6	41,9	39,1	37,5	36,7	38,3	36,7	35,1	32,5	35,9
	madura	30,0	29,7	29,2	29,0	28,9	28,5	29,1	28,9	28,1	28,4	31,8	28,6
	vella	8,0	8,8	9,7	8,6	9,0	9,9	10,9	9,6	9,3	10,	13,1	9,9

Font: recens taules n.º 23 al 34

- La xarxa instrumental del Consell de Cultura: l'Institut d'Investigacions i Recerques Educatives.
- La Universitat Autònoma.
- Altres realitzacions.
- Projecte internacional i relació amb l'estranger.
- Les limitacions financeres del Govern de la Generalitat.

pàgs. 30-46 CAP. III bis. L'ENSENYAMENT PRIMARI A CATALUNYA.

- Aspectes quantitatis.
- Aspectes qualitatis i reivindicatius.
- Tipus d'Escoles.
 - a) Els Grups Escolars dependents del Patronat de l'Ajuntament de Barcelona.
 - b) Escoles Montessori.
 - c) Escoles a l'aire lliure.

*nota numerada
pàgs 1-13*

CAP. IV GENESI, ORIENTACIONS PEDAGOGIQUES I PLA D'ESTUDIS DE L'E.N.B.

- Creació.
- Pla d'Estudis.
- Com s'entén la formació professional universitària.

*nota numerada
pàgs 1-4*

CAP. V INFRAESTRUCTURA I PRESSUPOST.

*nota numerada
pàgs 1-30*

CAP. VI L'ALUMNAT.

- Motivació per accedir-hi.
- Condicions i proves d'ingrés.
- Procedència i característiques.
 - a) Sexes i edat.
 - b) Origen geogràfic i social.
 - c) Procedència escolar.
 - d) Tipificació política.
- El sistema de beques.
- Procediments d'avaluació.
- Període de pràctiques.

- La validesa del títol.

NOTA NUMERACIÓ

pàg. 1-11

CAP. VII EL PROFESSORAT.

- La forma de reclutament.

- Precedència pedagògica i cultural.

- Remuneració econòmica i mobilitat del personal docent.

- Tensions entre el professorat.

NOTA NUMERACIÓ

pàg. 1-7

CAP. VIII EL GOVERN DE L'ESCOLA; PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT I DISCIPLINA.

- El règim intern.

- Disciplina o autodisciplina.

NOTA NUMERACIÓ

pàg. 1-19

CAP. IX LES ACTIVITATS PARAESCOLARS DE LA NORMAL.

- L'Associació de Pares.

- Conferències.

- Festes, concerts, recitals poètics, representacions teatrals, exposicions,.....

- Visites, excursions, viatges.

NOTA NUMERACIÓ

pàg. 1-22

CAP. X SERVEIS DEPENDENTS DE LA NORMAL.

- Els Cursos de perfeccionament.

- Les Escoles d'Estiu.

a) Origen.

b) L'Escola d'Estiu a la República.

- L'Institut Psicotècnic de la Generalitat.

- El Seminari de Pedagogia de la Universitat.

NOTA NUMERACIÓ

pàg. 1-25

CAP. XI ORIENTACIÓ PEDAGÒGICA I METODOLÒGICA.

- Contrast amb la Normal antiga.

- Influències pedagògiques de l'estranger.

- Les pràctiques als Grups Escolars i a l'Escola Anexe a la Normal.
- Aportacions de continguts i metodologies més significatives:
 - a) L'ensenyament de la Geografia.
 - b) La metodologia de les Ciències Naturals.
 - c) L'introducció de l'impronta a l'escola.
 - d) Les Realitzacions.
 - e) L'antropologia filozòfica; les teories d'Spranger.
 - f) Aspectes psicològics; la conducta del nen i l'actitud del mestre.
 - g) La Psicotècnica i la mesura objectiva del treball escolar.

nota numerada
pàgs. 1-54

CAP. XII L'EVOLUCIÓ DE L'ESCOLA.

- El període Costal.
- La campanya contra la coeducació.
 - a) S'inicia la campanya de premsa.
 - b) La versió dels alumnes.
 - c) La resposta de la Generalitat.
- Període de transició.
 - a) El Congrés d'Educació Social.
 - b) El conflicte dels normalistes.
- La Direcció d'Amadeu Vives i el Bient Negre.
- El triomf del Front Popular i la revolució social.
 - a) El C.E.N.U.
- L'Escola en temps de Guerra.
- Clausura de l'Escola Normal i de l'Obra Cultural de la Generalitat.

INDEX:

pàgs 1-32

CAP. I LA CONSTITUCIO REPUBLICANA I LA RENOVACIO DE L'ENSENYAMENT.

- Introducció.
- Algunes dades sobre l'ensenyament abans de la República.
- Influències estrangeres; caracterització de les noves directrius pedagògiques.
 - a) L'Escola única o unificada.
 - b) La Pedagogia social.
 - c) La renovació metodològica a partir de la intuïció.
 - d) La psicologia de l'infant.
- L'obra realitzada per l'equip ministerial de Marcel·lí Domínguez i l'atenció especial a l'ensenyament primari.

pàgs 33-70

CAP. II LA FORMACIO DEL MESTRE.

- La concepció del mestre abans de la República.
- El Pla de 1.914.
- Cap a una reforma del Pla d'estudis normals.
- La formació del Magisteri a l'estranger.
- El Pla Professional de 1.931.
 - a) Els alumnes de l'E.N.O. opinen sobre els Plans de 1.914 i de 1.931.
 - b) Objecions al Pla Professional.
- Aproximació estadística entorn al Magisteri.
- Els seus de les mestres.

hora numeració
pàgs 1-30

CAP. III L'OBRA CULTURAL DE LA GENERALITAT.

- Cap a la catalanització de l'escola.
 - a) Alguns antecedents del bilingüisme escolar a Catalunya.
 - b) El Decret sobre la Llengua.
 - c) L'Estatut de Catalunya i l'ensenyança.
 - d) El Magisteri en defensa de la llengua a l'escola.

9 Poesia (tema lliure en vers) Premi A.A.E.N.G: un objecte d'art. d) "Possibles orientacions professionals en l'Escola Primària". Premi Escola del Treball: un objecte d'art. e) "Com conrear el sentiment patri en l'escola primària". Premi Edicions Labor: "Lecciones de Didáctica". f) "Els infants i les joguines". Premi Llibreria Vidua Darné: 10 volums de la casa Labor. g) Per a infants. Tema Lliure. Premi Ràdio Associació de Catalunya: 50 pessetes. h) Per a infants. "Un conte". Premi Esteve Marata: 2 volums de literatura infantil. (Abril de 1934) (35)

Sessió Literària en motiu del seté Centenari de la naixença de Ramon Llull.

Obrí l'acte amb un estudi sobre la personalitat del filòsof, el poeta mallorquí Miquel Ferrà. Després, una sèrie de lectures lul·lianes pels normalistes. Al final, una conferència de Joaquim Xifreu sobre el pensament filosòfic de Llull. (29-5-1934) (36)

Festa alemanya

Organitzada pel professor d'alemany d'Henri d'Acoust, a honor dels alumnes del tercer curs, hi foren convidats tots els professors i alumnes. Cançons, recitals de violí i poesies alemanyes. La festa, típicament alemanya, va finir amb un brindis de cervesa. (30-5-1934) (37)

Exposició monogràfica de l'excursió escolar.

Prétés ser una exposició del que pot comprendre una excursió escolar des de la preparació fins a la realització i treballs posteriors. Hi figuren tota mena d'elements: projecte, pla general de desenvolupament, preparació mitjançant cartes geogràfiques, guies, itineraris, llibres de consulta, fotografies, il·lustracions, dibuixos, quaderns d'excursió de treball, ...; organització, pressupost, vida durant l'excursió, dades obtingudes (croquis, fotografies, pal·lícules, exemplars d'història natural, mostres de valor industrial), conferències i lliçons preliminars o posteriors a l'excursió, redaccions, resultats totals, ... (Juliol 1934) (39)

Conversa sobre: quina es la vostra posició davant la vida?

Organitzada pels alumnes, en l'opuscle de presentació es formulen els interrogants tals com: "Sentiu el Goig de viure?"; "Trobeu algun sentit a la vida?"; "Us mou algun ideal?"; "Us agrada viure en la nostra època?" (5-2-1935)

Festa musical conjunta amb l'Escola Primària anexe a la Normal.

En motiu del Nadal, i com a festa de comiat d'any, es va representar per primera vegada l'òpera infantil escrita expressament pel mestre Joan Lamote de Grignon, titulada "La Flor". (Desembre de 1935) (39)

Sessions literàrio-musicals dedicades a Bach i a Haendel, a música de càmera, a Cèsar Frank,...

Entre altres han actuat el Quartet de Corda de Barcelona, i el Quartet Ibèric. (Curs 1934-35) (40)

III CENTENARI DE LOPE DE VEGA.

Conferència a càrrec de Maria Luz Morales. Recital de poemes ~~pels a-~~ alumnes i Representació del segon acte de "Peribañez y el Comendador de Ocaña" pels mateixos alumnes. (14-6-1935)

Festa d'homenatge al primer individu que es casa de la 3ª Promoció.

Xocolatada i parlament dedicat a l'amic Miquel Golobardes en motiu del seu casament.

Festa de fi de curs.

Lonx amb assistència de professors, alumnes, i ex-alumnes. Intervé el concertista Ernest Xancó amb un recital de violoncel, acompanyat al piano per Herminia Creixell de Xancó. Acaba la trobada amb rondalles i danses populars executades pels normalistes.

~~Societat infantil a càrrec de Palmira Jaqueti.~~ (1-12-1938) (41)

Recital amb violencel de Pau Casals.

Entre el llarg repertori que oferí, interpretà la seva obra mestra: "El Cant dels Ocells". A continuació, va dirigir el Cor de l'Escola, valorent llur actuació.

Recital poètic de Garcia Lorca amb Margarita Xirgu.

Després del recital es va establir un diàleg amb Garcia Lorca, visitant, a més, les diverses dependències i realitzacions de l'Escola.

Recital de la poetisa Gabriela Mistral.

Lectura poètica de la poetisa gallega, seguida de col·loqui i d'un te amb pastes preparat pels mateixos alumnes.

Teatre: escenificacions de Molière, Soldevila, Crehuet... per l'A.A.E.N.G.

VISITES, EXCURSIONS, VIATGES.

L'aportació de l'Escola en llurs activitats es manifesta amb una clara intencionalitat educativa:

"Fent ommissió de col·laboracions regulars de la Facultat de Medicina, de la de Filosofia i Lletres, on es donen normalment als nostre alumnes mestres algunes classes de tipus universitari, així com de l'acció benèfica del Seminari de Pedagogia i de l'Institut d'Orientació Professional, cal fer esment de la sèrie d'excursions de faiso diversa que ha estat realitzant l'alumnat de l'Escola sota la benevolent direcció del professorat. No ha estat negligit un sol caire entre les múltiples disciplines que ~~traçaven~~ en traçaven el seu objectiu si ha estat a l'abast de les possibilitats de l'Escola. Geografia, Història i Art, Geologia, Botànica, Zoologia amb l'aspecte particular de Piscicultura i tants d'altres han servit de motivació a l'activitat intuitiva dels nostres escolars que no han deixat decaure mai llur interès en aquestes operacions vives de formació cultural. No hi han mancat les visites a les institucions de tota mena que podien contribuir a donar-los un concepte de la tasca multiforme a què són forçats per la complexitat de la vida moderna, particular-

-ment en l'aspecte de l'ensenyament i l'a assistència social dins de Barcelona, en llocs adients dels afores i per comarques catalanes ja bon xix allunyades." (42)

Mensualment, en dies laborables i dins del programa de Geografia, es feia una excursió amb Pau Vila. Apart, els diumenges, s'en organitzaven d'altres amb caràcter cultural-recreatiu de tota l'Escola. En el pressupost anual hi s'inclueix un capítol de despeses permanents sota el concepte: "Vida social, excursions, festes". Cada fi de curs, un viatge de varis dies finançat en un cinquanta per cent per l'Escola.

La Normal Catalana fou un focus d'interès i atraguè gran quantitat de visitants autònoms i estrangers de reconeguda vàlua pedagògica:

"Les manifestacions de l'interès que ha desvetllat l'Escola des del se començ s'han fet paleses en el considerable nombre de visites que li han estat dedicades, tan per eminents personalitats forasteres i de casa com per agrupacions espanyoles i estrangeres." (43)

Excursió al poblat ibèric de Puig Castellar, a Sta. Coloma de Gramenet.

DEls alumnes dels dos primers cursos. Diversos professors donaren explicacions geològiques, geogràfiques i històriques d'aquests poblat. (Febrer de 1932) (~~La Humanitat~~)- (44)

Visita a l'Escola del Conseller d'Instrucció Pública Ventura Gassol i de la premsa barcelonina.

Minuciosa visita per totes les dependències de l'Escola rebent explicacions de llur funcionament i sistemes d'ensenyança per part del Director C. Costal i altres professors. Visitaren, també les aules en funcionament -tres en l'actualitat- i d'altres que s'estàn instal·lant. (8-6-1932)(45)

Visites a l'Escola de personalitats pedagògiques de l'estranger.

Entre altres: M. Pierre Lavedan, professor de la Sorbone i director de la Fundació Catalana, a París; Louis Guimbaud, erudit francès; doctor Morrey Otero, de la Universitat de Montevideo; de la doctora C. Buhler, professora de Psicologia Infantil de la Universitat de Viena; del doctor Brantmay, professor agregat a l'Institut de Ciències de l'Educació de Gi-

-nebra. A més, de l'inspector General de Segona Ensenyança, i d'un grup de professors i alumnes de la Normal de Guadalajara, i d'una cobla d'estudiants de Montpel·lier.

"La impressió que el treball de l'Escola ha produït a tots aquells visitants ha estat profunda, i així ho han fet constar alguns d'ells en el llibre d'or de la mateixa Escola Normal." (Any 1932) (46)

Excursió al Montseny.

Durant quatre dies dels alumnes del segon Curs Professional. Acompanyats dels professors, Vila, Salinas, Roura i Medrano. (Febrer de 1932) (47)

Visita de la mestressa d'escola Ann Brutton, d'Oakland (Califòrnia) a les Escoles de la Generalitat.

"Miss Brutton està fent una investigació de les escoles d'Europa, els resultats de la qual incorporarà en una "repport" a la Comissió de Cultura de Califòrnia.... Ha estat molt impressionada per l'esperit de modernitat que ha observat, en particular a l'Escola Normal, on ha fet dues visites. A tot França -ha dit ella- no es trobarà res de modern com així." (Març de 1933) (48)

Visita al veixell anglès "Rodney".

Acompanyats del professor d'anglès Mascaró, els alumnes de primer professional, foren atesos per l'alt personal i dotació britànics. (Febrer-Març 1933) (49)

Visita al Parc de Bombers del carrer Provença.

Els de tercer curs observaren l'organització del centre, presenciant una demostració d'exercicis i manipulació de material.

Visita a la redacció de "La Noche".

Acompanyats del professor Visa, s'assabentaren del mecanisme del tiratge i de les distintes fases de l'elaboració d'un gran rotatiu. (Febrer-Març de 1933) (50)

Visita a les fàbriques de gluten i margarina amb la professora de Forma-

-ció Domèstica. (Febrer-Març de 1933) (51)

Visita a les institucions socials del Tribunal de menors.

Amb els professors de Psicologia visitaren l'Asil de Protecció de a la Infància i Guarderia d'infants, oferint el personal del centre tota classe de dades. (Febrer-Març de 1933) (52)

Visita als Grups Escolars de l'Ajuntament Milà i Fontanals i Lluïsa Cura

L'organització i els moderníssims metodes assajats per Rosa Sensat foren explicats a un grup d'alumnes de la Normal. (Febrer-Març 1933) (53)

Visita a l'Escola Ramon de Penyafort.

Pel tercer curs. Escola activa situada a la barriada de Can Tunis i dirigida per la pedagoga Sainz-Amor. (Febrer-Març de 1933) (54)

Visita a la Fonaria Tipogràfica Neufville.

Els alumnes del tercer curs del Pla de 1914 foren rebuts per la Direcció, mostrant-li's el procés d'elaboració de les matris, les impremtes i les seccions de galvanoplàstia i galvanotípic. (Abril 1933) (55)

Visita a l'Institut-Escola.

Recorrent tots els recons amb la presència del seu Director, el Dr. Estal·la. (1933) (56)

Visita al Parlament de Catalunya.

Atesos pel Cap de Cerimonial seguiren totes les dependències. Els alumnes del quart curs, que estudien Dret, assistiren a una sessió del Parlament. (1932) (57)

Visita als Dispensaris Blaus de la Caixa de Pensions.

Dels alumnes de segon professional amb el professor Costal. (1932) (58)

Visita a l'Aquàrium.

Els alumnes de preparatori amb els professors Maluquer -de Ciències Naturals- i Costal. (1932) (59)

Excursió organitzada per l'Associació de Parees dels Alumnes.

A Igualada, Cervera, Tàrraga i Vallbona de les Monges, amb l'assistència de pares, professors i normalistes. (1933) (60)

Excursió cultural a Vic.

Amb els professors Vila, Betit i Frigole. Visites al mercat, la Seu, Museu Diocesà i a la fàbrica d'embutits "La Sibèria". (1933) (61)

Excursió a Sitges.

Amb els professors: Costal, Pinyol, Albors, Martorell i Solanic. Visita al "Cau Ferret" i passejades per la platja i l'ermita del Vinyet. (1933) (62)

Viatge de fi de curs a València.

Durant quatre dies, els del segon professional i quart del pla de 1914. (1933) (63)

Viatges de fi de curs a Girona i al Montseny.

Altres grups, també durant quatre dies, es desplaçaren per la Costa Brava i pel Montseny. (1933) (64)

Viatge fi de carrera a Suïssa.

Entre altres Institucions Pedagògiques, es visitaren: L'Institut J.J. Rousseau, Maison des Petits i Ecole Internationale, a Ginebra; les Escoles Normals a Lausanne, Bern i Zurich; l'Institut des Hautes Etudes, a Fribourg; L'Escola de Professores de Kindergarten, a Bern; i el Pestalozzianum, a Zurich. †

Visita a la tomba del Primer President de la Generalitat.

Pel professorat i alumnat de l'Escola Normal i l'Institut-Escola, fent-li diverses obrenes de rams de flors. (Maig 1934) (65)

Excursions amb fins anticientífico-naturals, artístics i esportius.

A Puigventós per Olesa de Montserrat, els de quart curs del pla 1914.

A Sant Llorenç de Munt i Ter as a -visitent les esglésies romàniques i visigòtiques- els de tercer curs professional. Al pic del Tagamanent, per eiguefreda i el Figaró, primer i segon professional. A Sant Cebrià, Sant Iscle i Cerdanyola, ~~amb caràcter d'ob~~ amb caràcter d'observació botànica, amb els professors de Ciències Naturals Comes i Maluquer, els dos grups de Cultura general. (1934) (66)

Més excursions segons el pla pedagògic de l'Escola.

Curs preparatori: a Olerdola i Sitges per visitar les excavacions del poblat ibèric i els monuments romànics. Quart curs del pla 1914: a Vilasar, Cabrera i el Castell de Burriach, passant a Argentona i Mataró per estudiar tipus de conreus i restes històrics. (1934) (6 Primer i segon professional: a Llorat de Mar i Sta. Cristina amb fins científics i geo-físics. Tercer professional: a Vilasar de Mar -per observar l'Institut Psicotècnis de Torremar, que dirigeix Lluís Folch i Torres-, a la Granja Castelló de Vilasar de Dalt, i a l'Escola d'Avicultura d'Arenys de Mar. (1933) (67)

Visites a l'Institut d'Observació Psicològica "La Sageta", al Museu de Catalunya i a l'Exposició de Primavera. (Curs 1934-35) (68)

Viatges de fi de curs 19

~~Un~~ Un d'onze dies a València, Múrcia, Andalusia, Castella i Aragó. Un segon a Montgrony, Fonts del Llobregat i Berga. I un darrer viatge a Tossa de Mar, (Estiu 1935) (69)

Viatge de fi de curs -i d'estudis- a Suïssa-

D'onze dies pels alumnes del tercer professional. Entre altres Institucions Pedagògiques visitaren: L'Institut J.J.Rousseau, la Maison des Pe-

-tits, i el Bureau International d'Education, a Ginebra; l'Institut des Hautes Etudes, a Bribourg; l'Escola de Professors de Kindergarten, a Berna; el Pestalozzianum, a Zurich; i diverses Escoles Normals i Grups escolars. (Estiu de 1936) (70)

Altres viatges de fi de curs.

Els cursos primer i segon es dirigiren a la Seu d'Urgell, Andorra i Cerdanya i estudiaren les característiques geogràfiques i econòmiques de les comarques visitades. (Estiu 1936) (71)

Tenim notícia, també, d'un viatge al País Basc, i d'altres visites i excursions. El nostre propòsit ha estat d'oferir una crònica exhaustiva, però no completa -no totes les activitats de la Normal han estat recollides per la premsa quotidiana ni reflexades en el Butlletí de l'Escola-. Una crònica, però, que deixa constància de la riquesa educativa de la Institució normaliana i de quins són els eixos pedagògics i culturals de la mateixa, força vinculada amb la realitat sociològica de Catalunya.

CAPITOL X. SERVEIS DEPENDENTS DE LA NORMAL.

ELS CURSETS DE PERFECCIONAMENT.

"La Generalitat aspira a resoldre, com un dels primers problemes, el de l'escola. No començarem a viure de debó la nova vida de Catalunya, si no comencem a arrelar-la en l'infant. Es per això que es disposa arribar-hi pel camí més eficaç que es el del mestre. Per ell pot, sense deformacions, arribar a l'escola aquest doble sentit renovador i de consciència catalana. Uns cursos de perfeccionament, seguint la tradició iniciada per "L'Escola d'Estiu" podrien facilitar a tots els nostre mestres aquesta formació completa que dóna als seus alumnes la nostra Escola Normal." (1)

Les ensenyances de la Normal de la Generalitat s'havien d'extendre als mestres formats en la vella escola. I les Escoles d'Estiu eren un complement insuficient per a la posta al dia del mestre. Calia establir nous mitjans, noves formes de penetració dins el Magisteri de les corrents educatives renovadores. Un instrument eficaç -malgrat llur limitació quantitativa- fou els cursets de perfeccionament. ~~Eren, si menys no, un pont intermitg~~. Una iniciativa que arren-
cava al segon any de funcionament de l'Escola:

"La missió específica de l'Escola, com diu el seu Reglament intern, és la de preparar "mestres ben capacitats, de visió ampla i humana, que responguin a les exigències dels temps moderns"; però precisament per respondre a aquestes exigències la pròpia Escola Normal, no pot tancar la seva obra en uns límits assolibles només als normalians d'avui. Seguint la fecunda i coratjosa tradició de l'obra de l'Escola d'Estiu, ofereix a tot el Magisteri les possibilitats de renovació pedagògica i de total comunió espiritual, per tal de portar arreu l'empenta dels nous afanys de superació de la nostra hora històrica.

I amb aquesta finalitat, d'acord amb l'Honorable Senyor Conseller de Cultura de la Generalitat, el Seminari de Pedagogia de la Universitat i el Patronat Escolar de Barcelona, l'Escola organitza per al present any de 1933, uns cursos de perfeccionament per a Mestres i la setmana pedagògica de l'Escola d'Estiu de conformitat amb les següents bases:

I.- La Normal de la Generalitat organitza, pel que resta del curs 1932-33,

, uns cursos de perfeccionament per al Magisteri d'ensenyament primari fóra de la ciutat de Barcelona.

II.- Aquests cursos es donaran a equips successius compostos de vuit Mestres i vuit Mestresses procedents, enguany, de les circumscripcions de Girona, Tarragona, Lleida i Barcelona.

III.- Els Mestres que aspirin a formar part d'aquests equips adreçaran la petició recomada a la Direcció de la Normal de la Generalitat, carrer d'Urgell, 187, ans del 15 del propvinent mes de març. Una delegació de la Normal, d'acord amb la Inspecció i l'Associació de Mestres, designarà els que puguin desplaçar-se.

IV.- Els Mestres elegits estaran a Barcelona un mínim de vint dies, amb dret a percebre, a càrrec de la Normal, l'import de les despeses de viatges i deu pessetes per dia.

V.- L'Escola Normal, escoltant als Mestres becaris, organitzarà el pla de treball que correspongui realitzar.

VII.- Durant el període de permanència dels Mestres-becaris a Barcelona, la Normal proposarà que llurs Escoles estiguin servides per Mestres-alumnes del grau professional de la Normal, controlats per aquesta.

VIII.- Finida la tasca del curs de perfeccionament serà lliurat un certificat d'assistència als Mestres.

VI.- La Normal els facilitarà tota la informació possible." (2)

Per aquest curs hi van haver cent seixanta quatre sol·licituds -110 mestres i 54 mestresses- en la següent proporció, segons la procedència: de les comarques barcelonines, 32 i 11, respectivament; de les de Tarragona 14 i 7; de les lleidatanes 34 i 10; i de les gironines, 30 i 26.

D'acord amb la base tercera de la convocatòria, uns delegats de l'Escola, d'acord amb les Inspeccions de primer ensenyament i les Associacions oficials de Mestres, designaren els escollits per a cada tanda, en número de quatre mestres i altres quatre mestresses per província.

Els alumnes que anaven a fer les suplències eren, generalment, els del segon curs professional, anticipant-se dos dies a la surtida dels mestres per tal de posar-se d'acord amb ells amb tot lo referent amb la marxa de l'escola i amb instruccions ben concretes per tal de prevenir els possi-

bles conflictes originats pel canvi de personal.

Les distintes activitats del Cursset de Perfeccionament estaven estructurades de la següent manera:

Dilluns i dimecres, a un quart de nou: Cursset sobre mesura del treball escolar, a càrrec del senyor Galí; després, altre a càrrec del senyor Roure, sobre la teoria del coneixement; a tres quarts d'onze, conversa pedagògica pels professors senyora Santaló i doctora Comas; finalitza el matí amb una hora de treball lliure a la Biblioteca de l'Escola.

A la tarda: a dos quarts de quatre, música, dibuix, realitzacions escolars o formació domèstica, a elecció; català i literatura.

Dimarts i divendres, a iguals hores, seriadament, cursset de nois difícils encarregat al senyor Martínez de Salinas; una hora de Biblioteca; Metodologia de la Història, pel senyor Frigola i conversa pedagògica sobre els problemes del llenguatge i la seva metodologia, a càrrec del senyor Pinyol.

A la tarda del dimarts, visites a monuments, explotacions fabrils, etc.

Dijous i dissabtes: una hora de Biblioteca; metodologia de la física pel senyor Visa; cursset d'Ètica dels Valors pel senyor Costal i conversa pedagògica dirigida pels senyors Trigo, dijous i Torroja, dissabtes.

Tarda dels dijous i divendres: visites als centres docents del Patronat Escolar i de la Generalitat de Catalunya.

Apart, els mestres assistien a les classes del Seminari de Pedagogia de la Universitat, compatibles amb el programa anterior de treball.

Habitualment, es convocaven dos curssets de perfeccionament l'any, amb l'assistència de 32 mestres i durant un període de 20 dies. Els mestres escolllits tenien l'estada gratuïta a la Residència d'Estudiants de la Universitat Industrial o de Pedralbes, rebent, a més, un subsidi de 140 pessetes per cobrir les despeses de viatge i llur substitució a l'escola. (3)

Hi podien assistir tots els mestres nacionals en exercici fora de la ciutat. Seran motius de preferència tenir escola en propietat, haver assistit a alguna de les Escoles d'Estiu de les celebrades des de 1931, sense ésser becari, i no haver estat ~~dedicat~~ designat per a concórrer a algun dels tre Curssets de Perfeccionament ja celebrats a l'Escola Normal.

En una entrevista a Angel Frigola +Secretari de l'Escola- aquest senyala com el Claustre de la Normal, va pensar que podia contribuir més a la tasca de perfeccionament dels Mestres organitzant uns curssets que salvesin algunes de les dificultats insuperables de les Escoles d'Estiu -gran quantitat d'assistents, época de celebració on abunda el cansament i les escoles són tancades, dificultats de trobar professors en época de vacances, manca de comunicació entre professors i alumnes,...-.

A finals de 1933 Cassià Costal, en valorar l'obra global de l'Escola realitzada fins aleshores, comentava d'aquesta manera l'incidència d'aquests cursos,

.. "La escuela ha organizado este año dos cursillos de perfeccionamiento para maestros nacionales en ejercicio: uno en la primavera y otro durante el mes de octubre próximo pasado. Ambos han tenido un éxito efectivo. En estos cursillos se dan nuevas orientaciones de carácter doctrinal, se corrigen ciertas desviaciones de método, se señalan las líneas generales que informan las grandes corrientes de la Pedagogía moderna, se acude a ver qué se hace y cómo se trabaja en las escuelas de la capital, se hacen visitas a centros docentes superiores y a establecimientos científicos y técnicos... Lo original de estos cursillos es que nuestros alumnos del segundo curso profesional sustituyen a los maestros cursillistas en sus escuelas, verificándose así un intercambio que resulta provechoso para maestros y alumnos, aunque quizás no lo sea para los niños, si bien hemos de considerar que hay otras sustituciones que son peores todavía." (4)

Una experiència ~~que fou considerada en gran estima~~, en definitiva, que fou valorada per l'alumnat com l'autèntica prova de foc dins l'aprenentatge del Magisteri. Una prova de foc ~~genya~~, però que escapava del control memorístic i terrorífic, i que possibilitava un autoanàlisi de les seves seves predisposició i capacitat per exercir com a mestre:

"Això dels Curssets de Perfeccionament eren mestres que venien de Catalunya. Venien, aleshores, a fer un mes d'estada a l'Escola. I llavors, nosaltres anavem a substituir a aquests mestres en el seu lloc d'origen.

I això ho vam fer una vegada. Em penso -si no m'equivoco- que va ésser

el tercer curs. Això era de lo més bo que es feia a l'Escola, perquè et trobaves ja en ple exercici, en plena responsabilitat, i en tot el que representa una Escola abans d'acabar els estudis. I que tu, havies de demostrar que valies allí, perquè sinò malament rai. Per exemple, en a mi em va tocar una escola que hi havia si no 100, 80 o 90 alumnes -una escola unitària amb molta feina- i, per tant, em vaig haver d'espavilar com vaig poguer, i suposo que em van servir de molt aquelles pràctiques que havíem fet a les Escoles Annexes -unitària i graduada- de la Normal..

Era, al mateix temps, un motiu de formació personal molt important, perquè et separen de casa, vas lluny de casa sol i t'has de valdre humanament per tu mateix. Això es una lliçó espeterrant."

LES ESCOLES D'ESTIU.

Origen: L'any 1.914, el moviment burgès de renovació pedagògica es dota d'un nou instrument per a la propagació dels mètodes d'ensenyança activa entre el Magisteri, sobretot rural:

"Inspirant-se en el programa de tasques que va senyalar-li la Diputació Provincial al constituir-lo, el CONCELL D'INVESTIGACIÓ PEDAGÒGICA ensaja enguany l'establiment d'una ESCOLA D'ESTIU pedagògica per a mestres d'ambdós sexes, professors especials de Dibuix o de Treball Manual, institutius, sacerdots dedicats a obres pedagògiques, religioses de l'ensenyança, estudiants del magisteri i mares de família.

Establerta a l'estiu aquesta institució, molts mestres que exerceixen en pobles petits, allunyats del bull de la cultura, podran acudir a ella a refrescar son esperit posant-lo amb contacte directe amb les noves idees i procediments d'ensenyança. Ademés, ella deurà ser un centre de relació d'homes i dones que viuen i treballen guiats per uns mateixos ideals, produint aquest relacionar-se els saludables resultats d'encoratjament que's deriven sempre de tota aplec de persones intel·ligents i entusiastes."

L'organització aquest primer any de l'Escola de tres Cursets: "Mètode Montessori"; "Treball manual educatiu"; i "Dibuix directament d'objectes", el vesteixen d'un contingut fonamentalment tècnic-pedagògic privi-

-legian l'educació sensorial: tant el sistema Montessori com la concepció del treball manual responen a tal fi.

La quota de matriculació era mínima -5 pessetes per els professionals de l'ensenyança i 25 per als no-ensenyants. El curs tenia una durada aproximada d'un mes.

L'any següent la Mancomunitat de Catalunya s'encarrega de llur organització. Les classes de signe intel·lectual i el treball de laboratori s'alternen amb conferències i visites a escoles i institucions culturals. Les Escoles d'Estiu van convertint-se amb un taller d'experimentació, de complement dels ensenyaments normals i de presentació i propagació dels pedagogs contemporanis. Les metodologies de les dècades pràctiques de les distintes matèries, la psicologia, i el coneixement del medi català són l'esquelet de les ensenyances que es transmeten. Encara que Claperòde assisteix a una Setmana Final, i es dona un curs Decroly, Maria Montessori continua captant l'atenció dels dirigents de l'Escola.

Hi mancava, sobretot, en aquests cursos un debat sobre els problemes polítics i ideològics de l'escola i l'ur situació actual, així com una participació de la base del Magisteri en aquest debat, i, en general, en la planificació del projecte. La Mancomunitat i els seus pedagogs s'alimentaven massa del fet de creure que la transformació -o, simplement el millorament- de l'aparell escolar vindria donat per una major qualitat de l'ensenyança i llur tècniques, oblidant que aquestes s'insereixen en un marc de resposta més global, on els continguts de l'escola precisen d'una interpretació ideològica. Pedagogisme, tecnicisme i catalanisme caracteritzen la primera fase de l'experiència de les Escoles d'Estiu. (6)

Oferim una relació dels alumnes inscrits a l'Escola d'Estiu:

1914	197.
1915	179
1916	77
1917	69
1918	54
1919	110
1920	176

1921	103	
Setmana Final de 1921	60	163
1922	132	
Setmana Final de 1922	113	245

L'Escola d'Estiu a la República.

Entre els professors de l'Escola Normal de la Generalitat que hi donen cursos o conferències, cal citar: Salvador Maluquer, Rafel Solanic, Pau Vila, Artur Martorell, Alexandre Galf, Cassià Costal. I altres personalitats tant vinculades a la Normal Catalana com Pompeu Fabra i Emili Mira, entre altres.

- L'Escola d'Estiu a la República:

Suspeses les seves activitats durant el Directori Militar, es reprenen l'any 1.930. S'obre una segona fase de transició, fins que l'any 1932 passarà a dependre de la Normal de la Generalitat. Una transició tant amb els protagonistes com amb els continguts. Una transició entre l'esperit de la Mancomunitat i la concepció republicana. La base dels mestres públics s'eixampla -l'any 1931 hi han uns 500 matriculats- i també la seva participació. Els pedagogs, catadràtics i científics de la República com els Xirau, Serra-Hunter i Pi i Sunyer -fins aleshores absents- van imprimint un altre segell. La preocupació per la funció social del mestre, l'escola única i els temes filosòfics i humanístics prenen cos. La constitució republicana va eixamplant el marc de tractament de les qüestions pedagògiques. (7)

Per un acord del Consell de Cultura l'Asses del 20 de febrer de 1932, l'Escola d'Estiu passava a dependre de la Normal de la Generalitat. D'aquesta manera, s'acomplia la possibilitat de perfeccionament dels mestres, omplint les llacunes que deixava la formació tradicional del Magisteri. Si bé els seus promotors parlen de no trenacament amb la tradició, sinó de continuïtat i superació de les anteriors Escoles d'Estiu, el cert és de que es produeixen una sèrie de canvis qualititativs importants.

En primer lloc, encara que persisteix l'estructura fonamental dels cursos i d'una Setmana Final, les col·laboracions són més valuoses i diver-

-sificades: l'ensenyament del català s'estructura en nivells elemental i superior, es donen cursets monogràfics de Geografia i Història de Catalunya, i també d'Història d'Espanya. Les activitats manuals, artístiques i musicals prenen més amplitud, incorporant-se l'anomenat "taller escolar".

En quan a la Setmana Final, les "llicions models" són substituïdes per una gran Conversa Pedagògica -com un Congrés educatiu-, que tindrà com a base una Ponència redactada per un Comitè de sis mestres representants d'escoles d'ambients diferents, i que serà publicada amb temps per tal que tots els mestres que acudiran a la Setmana final puguin així preparar llurs intervencions. A l'Escola d'Estiu de 1932 el tema de la Conversa fou: "Problemes que planteja l'ensenyament del llenguatge a Catalunya", on s'abordaven les qüestions de principi sobre la diversitat de llengües en l'ensenyament, el criteri d'adaptació en el règim d'ensenyament del català i del castellà a Catalunya, i les normes generals per a orientar l'ensenyament del llenguatge a base de la llengua materna.

Apart de la Conversa, s'organitzà el mateix any un cicle de conferències sobre els "problemes de l'educació moral a l'escola actual, amb la intervenció de ~~Xè~~ Joaquim Xirau i Jaume Serra-Hunter, de la Universitat de Barcelona; Garcia Morente de la Universitat de Madrid; J. Devolvé, de la Universitat de Tolosa, i Rudolf Llopis. (8). Aquest darrer, en el seu parlament sobre la moral laica i la Constitució de la República deia:

"Nosaltres volem una escola que aprofiti el treball per donar una lliçó de moral sense necessitat de dir-ho. A aquest fi calen mestres que hagin perdut llur caràcter dogmàtic, dissortadament tant corrent a casa nostra; mestres que no s'imposin a l'infant i que l'ajudin a descobrir la seva pròpia vida; mestres que sàpiguen eliminar-se davant de llurs alumnes i més que en llur acció directa sobre l'infant es refinin de llur acció sobre l'ambient que influeix en la vida de l'infant. Ens manquen mestres que comprenguin que no tindrà transcendència el fet que nosaltres vulguem una escola més humana, si ella no es plantegen aquests problemes. Volem que la consciència dels futurs ciutadans de la República sigui una consciència alliberada i no concebim que el mestre pugui alliberar l'ànima de l'infant si abans no allibera la seva." (9)

Al marge del programa oficial, els propis mestres organitzaven pel seu compte altres converses, conferències i discussions sobre la llengua catalana o el laicisme escolar. Hi havia un gran desig de profundir i polemitzar entorn als punts de la reforma escolar ~~que~~ continguts en la Constitució. Es tractava de caracteritzar teòrics i pràcticament conceptes com escola única, laicitat, coeducació, bilinguisme escolar, que penetraven arreu en el món de l'educació.

Una altra modificació ~~que~~ a tenir en compte es la col·laboració, a més de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya i de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, el Seminari de Pedagogia de la Universitat, el Patronat Escolar de Barcelona i el mateix Consell de Cultura de la Generalitat. El professorat dels cursos es nodria d'aquests organismes. Això li conferia un caràcter més popular i representatiu de tots els sectors de l'ensenyança en la gestió i durant el desenvolupament de les activitats de l'Escola d'Estiu.

El Govern de la Generalitat concedia setanta beques —a repartir a parts iguals entre mestres i mestresses— per a tot el Magisteri nacional en actiu de Catalunya o altres països de parla catalana, exceptuant als mestres de la ciutat de Barcelona o rodalies. La designació de les beques estava reservada a un Jurat constituït per la Ponència d'Ensenyament Primari del Consell de Cultura i un representant de cadascuna de les Associacions Provincials de Mestres de Catalunya. Els becats rebien 200 pessetes i estaven obligats a ~~se~~ ~~hospedar-se~~ a la Residència d'Estudiants — dins el clos de la Universitat Industrial on es donaven els cursos— i assistir a una de les classes de Metodologia del Català, per a la qual cosa calia acreditar el coneixement bàsic de la llengua.

Seguint la mateixa tònica, L'Escola d'Estiu de 1933, organitzà la Conferència Pedagògica sobre "L'educació moral i cívica a les escoles de la República", que en llurs conclusions fa àmplia referència a la lletra i l'esperit dels textos legals vigents sobre aquesta qüestió, al contingut teòric i a les orientacions metodològiques en la pràctica escolar.

Un esdeveniment significatiu de l'Escola fou la diada de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, on Llorenç Jou i Olió dissertà sobre "Les assemblees de la Federació"; i Josep Coll i Mas -President de la Federació- ho feu sobre "La Federació i els problemes actuals de l'ensenyament a Catalunya". Fet que corrobora l'incidència de les organitzacions de mestres dins l'Escola d'Estiu -que no trobem, en absolut, durant la fase de la Mancomunitat- i l'acendència d'una consciència política dins l'ensenyament públic.

L'exposició escolar -que l'any darrer va ésser destinada a la Literatura per a infants- es un altre de les innovacions. I el curs de 1933 va estar centrada sobre el material per a l'escola activa i sobre els periòdics infantils. Entre altres, s'exposà el material educatiu procedent de la "Maison des Petits" de l'Institut de Ciències de l'Educació de Ginebra, el material Montessori per a pàrvuls i grau elemental, i els recursos de la tècnica Freinet de la impremta a l'escola. Quan a textos dels infants comprendia els periòdics confeccionats per ells mateixos actualment en la tècnica Freinet o qualsevol altra tècnica, una mostra retrospectiva dels periòdics escolars a les escoles catalanes, i, en tercer lloc, els textos per a infants escrits per adults.

Entre els ponents remarcuem la presència de Celestin Freinet que donà dues conferències: "Una tècnica nova d'escola activa"; i "El cooperativisme al servei de l'Escola."

L'Escola d'Estiu de 1934 inclou una Conversa entorn a les esperiències escolars desenrotllades sobre l'educació moral i cívica, seguint les conclusions aprovades a l'Escola de 1933.

Les conferències de caràcter socio-pedagògic es succeeixen, les visites a escoles i institucions oficials, científiques i culturals, així com els actes paral·lels -sessions musicals, representacions, cinema, excursions, ...- van guanyant en qualitat. L'exposició monogràfica habitual versa ara sobre tots els elements i materials que intervenen a l'excursió escolar, des de la preparació i realització fins els treballs posteriors.

La Conversa Pedagògica pren com a tema l'escola unificada i els mitjans per a establir-la. Una de les aspiracions populars més sentides i

i revolucionàries de la Constitució de la República. Es tractava les bases tècniques i els mitjans concrets per a dur-la a terme -a curt plaç, a mitg plaç i en un futur ideal. D'avançar en el contingut de l'articulat de la Constitució republicana i de l'Estatut interior de Catalunya, segons els quals la cultura és atribució fonamental de l'Estat, es sanciona la gratuïtat i obligatorietat de l'ensenyament primari, i es defineix l'escola com una institució educativa -docent i de treball- que comprengui tots els graus de l'ensenyament, des de pàrvuls fins a la Universitat, en una totalitat orgànica.

L'Escola d'Estiu de 1935, experimenta una transformació important en la Setmana final: la Conversa Pedagògica és substituïda per un curs monogràfic sobre el mètode Decroly. La qualitat pedagògica, podriem dir, substitueix el debat sobre el caràcter socio-ideològic de l'escola. La causa del canvi: el Bleni Negre. En tot, però, cal dir que pedagògicament adquireix un gran relleu científic i d'experimentació, i que les tècniques, mètodes o concepcions pedagògiques educatives són totalment distintes a les privilegiades per la Mencomunitat: els mètodes de globalització on l'intervenció de l'infant és més activa i s'arrelen amb major intensitat al medi social -Decroly, Freinet,..- desplacen a segon terme als sistemes sensorials i més dirigits - Sobretot, Montessori-. En efecte, es donen cursos sobre la pràctica de la tècnica Freinet (10) i Decroly es despulsa en totes les seves variants: per a nens normals i retardats, pel parvulari i la primària, per eminents psicòlegs estrangers i pels professors decrolyans de França i d'ací,....(11). Nombreuses experiències Decroly són divulgades. A més, funciona durant un mes un assaig d'escola activa segons aquest mètode amb una vintena de nens i nenes de 9 a 10 anys, que desenvolupen les seves activitats segons els centres d'interès decrolyans. Experiència dirigida pel mestre del Grup Escolar Ramón Llull -un dels centres de Barcelona on millor s'aplicava el mètode- Bernat Sampol, i que facilitava un viu contrast entre teoria i pràctica per part dels assistents al curs monogràfic.

A l'Escola d'Estiu de 1936 es reprenen les Converses Pedagògiques. La problemàtica de l'escola rural es el tema escollit, que juntament amb les tres ponències anteriors de les Converses constituïran la base de discussió del Pla del C.E.N.U., aprovat en plena Guerra civil, i del qual

tindrem oportunitat de referint-s'hi més àmpliament.

Entre els cursos professionals és nòtoria la presència del professorat universitari, i en els cursos de perfeccionament —apara dels clàssics espais reservats a la Llengua i Literatura, Geografia i Història i Ciències— s'introdueix una nova secció de cursos d'Economia i Sociologia catalana, on s'analitza la situació econòmica del país, la funció de l'Estat i la trajectòria dels moviments socials catalans.

En aquesta tercera fase de les Escoles d'Estiu l'intervenció i apoi dels organismes polítics i culturals de Catalunya és destacable. En nombroses ocasions membres representatius d'aquests visitant la marxa de les activitats, donen cursos o conferències i obren les portes del Palau de la Generalitat als assistents. Ventura Gassol fou l'element polític més vinculat. En motiu del seu empressonament pels fets d'octubre de 1934, un grup de mestres de l'Escola d'Estiu de 1935 li enviaren un telegrama de solidaritat, al qual respongué amb aquesta lletra:

"Penal de Cartagena, 19-IX-1935: Estimats i enyorats amics Mestres: El vostre telegrama m'arribà al cor. De totes les innúmeres adhesions que he rebut durant el meu captiveri, cap com la vostra m'havia emocionat tant. Ja sabau prou com us estimo i tota la meua il·lusió per a l'Escola d'Estiu! He de confessar-vos que en veure pels diaris que s'organitzava la d'enguany, vaig tenir una de les més fines enyorances que he tingut. M'hi havia avesat tant a aquesta gran festa de l'esperit celebrada amb vosaltres! Amb tots vosaltres en els quals, com a ciutadà, hi veia uns germans estimats i, com a home de govern, el millor instrument, l'únic d'una eficàcia absoluta per a forjar l'ànima de la nova Catalunya.

La vostra delicadesa d'amistat, doncs ja podeu endevinar la pregona impressió que havia de fer-me i les evocacions que havia de desvetllar-me! Us ho agraeixo a tots amb tota la meua ànima. El cor em diu, amb aquella veu que no enganya, que l'any que ve ja us hi podré tornar a acompanyar. Avui, rebau tots una abraçada i que en sigui el millor auguri! Adeusiau. V. Gassol." (12)

L'importància del debat entorn a les grans questions tèbriques de l'ensenyament, el desplaçament de cursos generals pels monogràfics, la participació activa de la base del Magisteri, la relació estreta amb els or-

-gans de cultura d'on i escolars dependents de la Generalitat -en primer terme de l'Escola Normal, i també del Seminari de Pedagogia-.,, caracteritzen l'orientació d'aquestes Escoles d'Estiu dels anys trenta.

El Magisteri Català valorava aquesta iniciativa en el perfeccionament dels mestres en els següents termes:

"L'eficàcia de l'Escola d'Estiu no deriva dels coneixements que en el seu curs puguin adquirir-hi els mestres que hi assisteixen, amb tot i ésser interessant en aquest aspecte. El millor, potser, és l'ambient que s'hi respira. Les inquietuds que s'hi desvetllen, les amistats que s'hi lliquen, els intercanvis d'ídces que es realitzen i l'optimisme que es comunica al Mestre rural, víctima, sovint, de l'isolament." (13)

Per concloure aquest punt, dues opinions d'alumnes de l'Escola Normal - l'una dels que hi van assistir i l'altra del grup que no hi va participar, els més-:

"Era una Escola molt convenient per anar formant més als professors que ja existien. Jo hi vaig assistir. L'any 1.936 havia de donar unes classes de Realitzacions -Treballs Manuals- que ja estaven programades en l'opuscle de convocatòria, però va esclatar la guerra. També hi havia de donar classes un altre alumne. El professorat de l'Escola Normal tenia interès en que els alumnes de l'últim any hi intervinguessin d'alguna manera en les funcions docents."

"Per als mestres de Catalunya amb afonys de superació, l'Escola d'Estiu fou l'oportunitat de perfeccionar coneixements i avivar inquietuds tal vegada somortes en els avatars d'una professió no mancada d'entrebancs. Personalment, no vaig poder aprofitarme'n. Mentre duraren els estudis, vaig passar els estius com a mestre a les Colònies Escolars de l'Ajuntament de Barcelona."

Tant sols els que exercien el Magisteri abans d'entrar a l'Escola hi havien assistit. La major part no hi tenia cap relació directa. D'un costat, les ensenyances que s'hi donaven ja les rebien a l'Escola durant el curs escolar. També era freqüent entre l'alumnat la participació com a monitors a les Colònies de l'Ajuntament, animats especialment per l'Artur Martorell que les dirigia.

-L'INSTITUT PSICOTÈCNIC DE LA GENERALITAT.

"L'Institut Psicotècnic, abans denominat Institut d'Orientació Professional i fusionat amb l'Oficina-laboratori d'Orientació i Selecció Professional de l'Escola del Treball, té al seu càrrec totes les funcions de recerca, organització de serveis i ensenyaments propis d'una institució d'aquesta mena, entre les quals són especialment assenyalades:

a.- Realitzar una tasca d'investigació en tots els camps de la Psicologia aplicada i preferentment en les de Psicologia del treball (en totes les seves formes), la Psicologia pedagògica, la Psicologia social i la Psicohigiene.

b.- Organitzar l'ensenyament de les diverses branques de la Psicologia experimental (pura i aplicada) mitjançant cursos, cursets, conferències i publicacions.

c.- Assegurar els serveis d'aplicació de les dades psicoexperimentals als camps de la Indústria i el Comerç, l'orientació i la selecció professional, la Pedagogia, la Sociologia i la Higiene mental.

d.- Organitzar una Biblioteca central de Psicologia experimental i un index bibliogràfic de psicologia.

e.- Facilitar als estudiants i llicenciats universitaris la preparació de treballs i tesis referents als diversos sectors psicològics de la seva competència."(14)

Les seves tasques estaven orientades a tres nivells diferents: divulgació popular, formació professional i especialització mitjançant cursos monogràfics superiors. Durant el curs 1934-35 tot l'any es succeïen cursos sistemàtics o ocasionals sobre distintes matèries.

Els serveis d'aplicació de les dades psicotècniques es destinaven a l'activitat comercial i industrial com a l'orientació i selecció professional. En aquest sentit cal recordar els serveis prestats per l'Institut i pel seu Director, Emili Mira i López en la selecció dels alumnes de la Normal de la Generalitat; d'aquí dependia la confecció de la bateria de tests de la prova psicotècnica, així com llur avaluació.

Una secció de psicopedagogia estava dotada d'un dispensari d'higiene mental infantil que intentava resoldre tota mena de consultes referents al diagnòstic, pronòstic i tractament de tota mena d'anormalitats de conducta

o de rendiment escolar o social. També informava als pares i als mestres dels principis de la psiquiatria de l'estudi, per tal que els infants poguessin obtenir el màxim profit amb el mínim esforç. Amb el seu funcionament s'anaven reunint els materials i les dades per a establir, en un futur, una psicoclínica ortofrènica en connexió amb el Seminari de Pedagogia. Aquests serveis podien ser utilitzats per el perfeccionament de l'ensenyança pràctica dels mestres de l'Escola Normal, com també podien realitzar tota mena de consultes amb caràcter gratuït a la Biblioteca central de psicologia d'aquest organisme.

Perquè compreguem l'abast dels cursos anuals, lliures continguts i la capacitat del professorat, oferim una ressenya dels cursos de l'any 1932-33:

- O. Brachfeld -de la Societat Internacional de Psicologia individual-
"Introducció a la Psicologia Adleriana". (7 lliçons).
- E. Mira- Director de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-
"Psicologia del dolor" (3 lliçons)
- R. Sarró -de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-
"Introducció a la caracterologia" (13 lliçons)
- J. Moragas -de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-
"Estudis dels anormals" (18 lliçons)
- E. Mira 2 Normes educatives a seguir per a la formació de la sociabilitat". (5 lliçons)
- J. L. Ortega -de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-
"La mesura del desenvolupament mental i de la intel·ligència" (5 lliçons)
- A. Chleusebairgue -Doctor Enginyer Diplomada de l'Escola Politécnica de Berlín i de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-
"Psicologia del negoci" (20 lliçons)
- J. Bertren- de l'Institut J. J. Rousseau de Ginebra i de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat".
"El pensament de Cleopàtrada en Psicologia i Educació"
(5 lliçons)
- O. Brachfeld. "Psicologia sexual" (6 lliçons)
- A. Chleusebairgue "Psicotècnica administrativa i organització científica de l'Estat." (16 lliçons)
- C. Cardenal -Professor Titular de l'Escola d'Enginyers Industrials de Bar-

-calons i Cap de la Secció d'Estadística de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat"

"L'Estadística aplicada a la Psicotècnica" (6 lliçons)

J. Xirou -Catedràtic de la Universitat i Sub-Director de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat-

"Fenomenologia de l'amor" (3 lliçons)

SEMINARI DE PEDAGOGIA DE LA UNIVERSITAT DE BELLERÚ.

Inaugurava la seva activitat el 6 de novembre de 1931 amb una conferència d'Adolphe Ferrière sobre la psicologia de l'educació. Amb la vinguda de la República el Seminari es va recolzar intel·lectual i materialment per les correccions públiques i institucions culturals. Els mestres assisteixen en part a matriculats. Després d'un curs preliminar de conferències les classes de l'Universitat s'obren als mestres per oferir les tasques següents: Treballs de càtedra i laboratori, Cursos permanents i sistemàtics, Cursos monogràfics i conferències públiques.

Els treballs de càtedra i laboratori s'orienten cap a la lectura dels clàssics de la Pedagogia; començant per Plató, Joaquim Xirou es refereix als problemes teòrics de la pedagogia i l'educació; a través de les investigacions psicològiques experimentals, dirigides pel Doctor Emili Mira, s'assaja el quocient de Bellard per a la mesura de l'intel·ligència amb els mestres que assisteixen a les classes i, després, amb els alumnes de l'escola; i seguint del plantejament viu dels problemes metodològics i escolars, els mestres Artur Martorell i Abelard Fàbrega promouen tota mena de proves ~~amb~~ sobre la consciència a base del guvet.

En els Cursos permanents sistemàtics, se donen classes de pedagogia, de principis de filosofia i de psicologia, de psicologia infantil i de fisiologia humana, a càrrec dels doctors Xirou, Serre Hunter, Mira, Pi Suñer i Bellido.

Els cursos monogràfics s'inicien amb dues lliçons d'E. Mira sobre l'intercanvi del mestre en l'orientació professional.

Les conferències públiques són freqüents i venen avaluades per professionals de notable prestigi: Manuel Gargallo Marente -Catedràtic a la Universitat Central- discuteix sobre "Filosofia i Pedagogia"; Leonor Serrano -inspector de primera ensenyança- ho fa sobre "Els fonaments morals de la nova pedagogia social"; Cassia Costal, sobre el tema "L'escola actual no es pas

educativa; un dels seus més grans defectes", on senyala una sèrie d'incon-
venients pels quals l'escola actual no pot exercir la màxima influència so-
bre el nen, ni pot trencar desenvolupar totalment la seva personalitat.

En cursos i anys successius el Seminari va complir la funció de pont
de comunicació entre les directrius pedagògiques d'avantguarda i el caràc-
ter peculiar de l'escola catalana. Per les seves aules hi passa el profe-
ssorat més qualificat de l'Universitat i de l'Escola Normal de la Genera-
litat: C. Costal, J. Xirau, J. Raure, J. Bellido, J. M. Colsemiglia, D. Casano-
vas, M. Santaló, M. Conas, P. Vila, P. Martínez de Salinas, J. Udina Martorell,
A. Galf, A. Martorell, J. Senz, S. Visa, A. Frigola, .. També els pedagogs ca-
talans i l'intel·lectualitat castellana de primera fila: J. Zubiri, R.
Senzet, J. Estalilla, Jordi Maragall, A. Rubiés, E. Miró, J. Zaragoza, P. Bosch
Gimpera, L. Nicolau d'Oliver, D. Barnés, L. Luquiaga, Jordi Rubió, A. Pi Sun-
yer, J. Serra-Hurtar, C. Salas-Amor, R. Torroja, R. Llonís. I finalment, entre
els estrangers: E. Spranger, J. Lombardo-Radios, E. Stern, J. Gaus, A. Strauss,
W. Wolff, H. Werner,

Per l'estament docent —permanent o ocasional— podem deduir l'intercone-
xió existent amb l'Escola Normal i amb l'entorn general de les institu-
cions cultural-educatives catalanes. Això es tant més comprensible si te-
nim en compte que l'ecclís Del Seminari de Pedagogia no es circumscriu úni-
cament als cursos donats dins les aules, sinó que es manifesta una projecció
a l'exterior amb diversos instruments:

En primer terme, les gestions positives per a ~~establir~~ constituir a
Catalunya una delegació de la Lliga d'Educació Nova l'octubre del 1933 amb
seu al mateix Seminari. (15) La Lliga es forma amb els elements més desta-
cants del moviment pedagògic català, als quals s'ha afiliat el grup que ex-
isteix a Madrid, presidit per Lorenzo Luquiaga. Entre les penències sor-
tides de les primeres discussions es veu la possibilitat d'aplicar els
mètodes de l'escola activa a les escoles rurals —problema estudiat per les
senyoretes Rubiés i Palau, i de— d'organitzar les "Missions Pedagògiques
per a donar a conèixer els fins de la Lliga i de l'Educació nova, —tasca
que s'assigna a Herminí Almenros i Maria Baldo—.

El Seminari de Pedagogia també intervé en la constitució dels Consells
Regionals de Primer i Segon Ensenyament de Catalunya, creats pel Ministe-
ri D'Instrucció Pública de la República, per a organitzar i reformar efi-

caçment l'ensenyament i posar-lo d'acord amb les iniciatives i organitzacions de la Generalitat de Catalunya. Té les següents funcions: administrar l'ensenyament primari i secundari a Catalunya; assessorar el Ministeri; proveir en propietat i interinament les escoles vacants; provisió del professorat d'Instituts i Normals, inspectors i personal administratiu; distribució de zones d'inspecció; normes sobre el bilingüisme; direcció d'escoles i grups escolars; construccions docents; relacions amb el Patronat Escolar de Barcelona; distribuir les parts corresponents a Catalunya dels pressupostos generals de l'Estat i de les donacions que rebí; vigilar el compliment de tot el que es refereix a programes, llibres de text i instruccions pedagògiques; unificar el règim administratiu de tots els Instituts de Catalunya i actuar com a òrgan de relació entre l'Administració central i els centres de la Regió, i posar en coneixement del Ministeri tot el que cregui convenient.

Membres del Seminari assisteixen als Congressos Internacionals que es celebren sobre distintes disciplines. Joaquim Xirau, Joan Roura, Josep Calasaglia, David Garcia i Francesc Mirabent són presents al VIII Congrés Internacional de Filosofia de a Praga. El mateix Xirau acudeix a Cracòvia per seguir les sessions del VI Congrés Internacional d'Educació Moral. Aquest últim també es present al VIII Congrés Internacional de Psicotècnia,....

Del Seminari de Pedagogia i de l'Institut Psicotècnic depenia la prestigiosa "Revista de Psicologia i Pedagogia", que té com a antecedent més directe els Annals de l'Institut d'Orientació Professional i que apareix el febrer de 1933. Publicació mensual de gran rigor professional i científic on hi col·laboren pedagogs i psicòlegs més significats del moviment de renovació pedagògica. L'orientació dels continguts i el seu nivell qualitatiu són comparables a la "Revista de Pedagogia" -les dos grans publicacions teòriques i d'experimentació psico-pedagògica que es troben dins el camp educatiu durant el període republicà-. En el primer número de presentació s'exposen les seves directrius;

"La "Revista de Psicologia i Pedagogia" procurarà recollir en el seu text allò que es produïx al nostre país en relació amb la psicologia i l'educació. Per això prendrà contacte amb les institucions i personalitats nacionals i estrangeres que es dediquin al seu cultiu. Intentarà, demés,

~~cada dia més ésser~~, cada dia més, font d'informació i d'orientació.

Sense perdre la seva continuïtat, ni intentar una delimitació impossible, dedicaré alternativament els seus números als problemes psicològics i pedagògics. Aquest número està consagrat a la Psicologia. En el pròxim s'iniciarà la sèrie pedagògica." (16)

Però l'activitat del Seminari va estar, també, cuidadosament dirigida a que la Secció de Pedagogia de la Facultat de Filosofia i Lletres i Pedagogia de la Universitat de Barcelona esdevingués un veritable centre d'iniciatives pels nous mestres de Catalunya.

La "Escuela Superior del Magisterio" de Madrid -ideada per Coscío per crear un curs central on es formessin els directors, professors i escoles normals, que havien d'ésser l'èlita cultural capaç de impulsar la necessària reforma de l'estament docent i que havien d'ésser degudament instruits pensant-los durant un temps a l'estranger- així com el Seminari de Pedagogia de Barcelona, havien estat l'embrió de les seccions de pedagogia establertes durant la República.

L'organització que el Seminari de Pedagogia donava als seus cursos els anys anteriors, estava adreçada cap a la creació de la Secció de Pedagogia; per això havia establert els cursos sistemàtics permanents, en els quals es cursaven les matèries que havien de formar, més tard, el nucli dels estudis pedagògics a la Universitat. A més a més, les altres tasques del Seminari completaven aquelles, i permetien que llur influència anés formant un nucli de professors i alumnes que constituïssin, en moment oportú, la Secció de Pedagogia.

L'Estatut de la Universitat de Barcelona, que regula la seva autonomia, que regula la seva autonomia determina, entre altres, com a Facultat universitària, la Facultat de Filosofia i Lletres i Pedagogia. Així, al iniciar-se el curs 1933-34, quedaven integrats als estudis pedagògics, constituint una llicenciatura més de dita Facultat.

Les finalitats d'aquesta secció són el cultiu dels estudis superiors pedagògics i la formació pedagògica també del professorat de Segona Ensenyança, Escoles Normals, d'Inspectors, de tècnics d'organització escolar i directors de Grups Escolars de més de sis graus.

La Secció concedeix als títols de "Certificat d'estudis pedagògics", "Llicenciat en Pedagogia" i "Doctor en Pedagogia". (17)

Per a seguir aquests estudis cal ésser batxiller o mestre de primer- en i

practicar l'exàmen d'ingrés a la Universitat, d'acord amb el reglament vigent establert. Com en el resta d'estudis universitaris queda suprimit l'ensenyament lliure, el qual tancava les portes automàticament als mestres en actiu. Fet -com veure- que va provocar una forta campanya del Magisteri obtenint-se alguns resultats parcialment favorables.

La relació de cursos i professors pel primer any de funcionament quedava determinada tal com segueix:

Pedagogia i Història de la Pedagogia	Joaquim Xirau.
Psicopatologia infantil i Psicoteràpia educativa..	Emili Mira.
Fisiologia humana	August Pi i Sunyer.
Fisiologia aplicada a l'escola i Higiene escolar..	Jesus Bellido.
Biologia infantil	Margarita Comas.
Metodologia (Lletres)	Miquel Santaló.
Metodologia (Ciències)	Pau Martínez de Salinas.
Didàctica	Juan Roura i Parella.
Organització escolar	Hermíni Almentros.

(18)

La reacció dels mestres -puntaven- esdevingué agressiva davant d'una situació que ells consideraven injustament discriminatòria al, inhabilitar-los, a la pràctica, per a exercir càrrecs de control i de responsabilitat en tant continuessin la tasca diària escolar. Veien en la nova Secció de Pedagogia una resurrecció de la "Escuela Superior del Magisterio" d'on sortiran promocions standarditzades d'Inspectors i Professors Normals, pel fet de no haver trepitjat més una escola primària des de que deixaren d'ensenyar alumnes -exceptuant-ne casos d'excel·lents professionals que, per la seva banda havien subscrit les deficiències en la pràctica escolar-. I veien com al mestre s'el considerava un peó, un professional de tercera categoria dins l'ensenyament mentre's l'élite s'anava formant de teòrics sense experiència escolar. Els criteris de selecció eren ben clars que calia edgir eren prou clars entre els mestres:

"La selecció ha de fer-se entre aquells que, ultra haver demostrat al davant d'una Escola veritables dots d'educador i de tècnic professional, durant un nombre d'anys determinats per endavant com a mínim, demostrin possedir, en uns exàmens o exercicis duradors, els coneixements i la capacitat mental que es consideri necessària." (19)

En un editorial del "Magisteri Català" sota el títol de "Peonatge" es

senyalen quines característiques han de nourir els dirigents de l'aparell escolar, partint dels acords presos a l'Assemblea de Reus de la Federació de Maestres Nacionals de Catalunya, on -entre d'altres conclusions- s'indica que per a ingressar al Cos d'Inspectors es imprescindible haver servit en propietat, almenys durant deu anys, en les escoles públiques:

"..Fa l'efecte que es pertaix del principi de la necessitat de tenir Maestres de categoria de simples manobres d'una obra a fer, i que per a dur a cap aquesta cal comptar a la vegada amb arquitectes o enginyers; Això sembla deduir-se quan es parla que aquests estudis habilitaran per a la funció d'Inspectors i Directors d'Escoles de més de sis graus.

I a nosaltres ens sembla que és una greu equivocació de principi, perquè, els estudis fets, sense la possessió d'una preparació tècnica acurada, quan s'han d'exercir funcions de direcció i comandament, no ho són tot. Els estudis, per bé que es valgui, no encamenen ni contacten ni aquell de de reafirmació i superació oportuna que s'adquireix amb una pràctica intel·ligent.

El contacte amb el fet viu, amb la realitat de cada moment, dona també, a l'home estudiat, la possessió d'una filosofia de sentit comú que potser proporciona l'equilibri necessari per exercir les funcions de direcció i inspecció. Quan als homes ja són fets, els estudis proporcionen saber, però no formen el caràcter, cosa molt necessària per aquestes altes funcions.

D'altra manera, és molt possible, que l'estudiant ben preparat "pedagògicament", doni cops de cap amb el fet minúscul, diari, però viu. Perquè si bé és veritat que el que ensenya ha de posseir una ciència, cal també que possessi "l'art d'ensenyar, sense el qual tot estudi és mort a l'entrar en contacte amb la realitat de l'Escola.

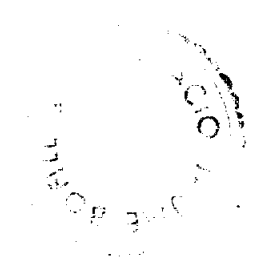
.... Volem dir, en resum, que la Universitat no ha d'emparar a qui defug d'entrar a l'Escola per la porta per entrar-hi en pau de plata per la finestra, i que les altes funcions de direcció i inspecció han de fer-se amb savia d'estudi, però les ha de nourir l'adob de la experiència escolar. Aquestes funcions, més que motor de l'impuls personal han d'ésser caracades on es trobin.

L'ensenyament no s'ordena ni es dirigeix amb l'impuls d'una hora, perquè no és cap batalla la que s'ha de guanyar; sinó amb la norma d'un hàbit conscient; la vida de l'Escola es va teixint mica a mica cada dia." (20)

El Patronat de la Universitat va recollir les aspiracions del Registeri

establir, i es van establir classes a la Facultat de Pedagogia en hores compatibles amb el treball escolar, a fi de permetre l'assistència als mestres de ciutat que vulguin estudiar. El problema, però, subsistia pels mestres de fora de Barcelona, pels quals s'hauria de preveure l'organització de cursos intensius de quinze dies o un mes de durada, abans de finalitzar el curs escolar o quan es creïés més convenient.

CAP I LL XI. ORIENTACIÓ PEDAGÒGICA DE L'ETAT DEL 1938.

- Contrast amb la Normal antiga.

"Jo diria que es diferenciava la Normal de l'Estat amb la de la Generalitat, simplement, amb aquell tònic pedagògic que ditu que a l'Escola de la Generalitat l'alumne era l'actiu i el professor més viu el passiu; en canvi a la de l'Estat, que era l'actiu era el professor, i l'alumne era un cobert que estava darrere un pupitre escoltant llargues estones, fent revolucions, contentant apenes quan li preguntaven,.. És a dir, a l'Escola Normal de la Generalitat el sol entrava per tot arreu i l'aire també. A l'Escola de l'Estat, tot estava tancat i l'edifici, inclús, responia als mètodes."

L'imatge de l'escola caserna, del règim disciplinari repressiu de la vella pedagogia creava una situació de cohibiment i apatia entre l'alumnat:

"els que havíem viscut la situació de la Normal de l'Estat era com estar en una pressió. Amb mestres que no els hi podíem dir una paraula. Als 14 anys, quan vam entrar en ella, ens tenien com encoruguides. Ens renyaven. Hi havia una espècie de conxorxa que ens tancava la porta perquè no sortíssim. Ens tenien com si fossin nenes petites. L'ambient era francament dolent i sempre et senties oprimita per una cosa o altra. Només estavem bé entre nosaltres, perquè les nenes sempre saben passar-s'ho bé."

Els recursos de l'antiga escola eren prou simples i rutinaris. El memorisme canalitzava tot el procés de capacitació del mestre. No hi intervingien d'altres elements per potenciar o valorar llers aptituds:

"L'Escola Normal de l'Estat era totalment memorística. No calien biblioteques, no calien consultes,... Calia simplement, -jo ho deien- xerop de colze."

La llibertat ideològica de la nova Normal era un altre fet que contrastava no tant sols amb l'escola tradicional sinó amb d'altres institucions catalanes inspirades amb els mètodes actius:

"L'ambient general de l'Escola era molt obert. En aquella època, fins i tot ens esgarriava una mica perquè no era gens ortodoxa en cap aspecte. És clar, acostumats a una cosa ambiental tant tancada. Ja que l'Escola d'Alai

-querna, dintre de tot, es vivia un determinat esperit i es donaven les classes de religió. I troba -te en un lloc on es parlava de Crist com un filòsof més, no deixava de fer cert impacte a gent de 15 anys. Però, de tota manera, era convencional. Jo crec que va ser estructurada segons els mètodes europeus més moderns. Sempre amb un clima cooperatiu, no competitiu.

El sistema de jerarquització, el conspreu vers l'altre considerat com a ésser inferior que no té res a dir, que ha de passar una llarga temporada deixant-se alligonar per adquirir el dret d'opinió, per introduir-se al món adult marquen, també, una pauta de ruptura espacial:

"Jo sentia al Balmes, que era l'únic Institut que hi havia aleshores - i, de fet, hi havien uns senyors que eren els professors i uns desgraciats que eren el ramat d'alumnes, i que ens tractaven bastant com un ramat d'alumnes. I vaig arribar a l'Escola i vaig trobar que els professors ens donaven convida, que ens pasaven pels pasadissos i parlaven amb ells, que ens tractaven al seu nivell..."

En un moment en que Catalunya donava per a ella mateixa la regulació de la formació educadora començant pel primer ensenyament, la Normal catalana constituïa ~~l'element~~ l'organisme d'avantguarda per a crear una formació de professors emmotllats en la nova concepció educativa. Calia, doncs, anar modelant l'imatge del futur ciutadà en el mestre, el que pressuposava una reconstrucció de la funció social de l'ensenyant. Per això, havia de lligar-se amb tots els aspectes de la ~~vida~~ realitat social, per fer possible l'slogan de la formació integral. Havia de rebre una base humanística i una capacitació professional que li suggerissin ~~el~~ les pautes de la societat futura. Un marc social que no estava prou caracteritzat - no s'apunta el model socialista de forma clara - però que intentava fer avançar els postulats pedagògic-social de coeducació, laïcitat, catalanitat, llibertat ideològica, ~~peda~~ mètodes actius, .. que proclamava la República.

En aquest sentit, l'Escola Normal, es convertí en una espècie d'oasi d'experimentació. Una illa pedagògica que no es corresponia, a l'hont, amb la realitat educativa de l'entorn.

Seria idealista i voluntarista pensar que aquests postulats ideològics es van consolidar o es podien haver consolidat en aquesta Institució. Ni

les condicions de l'estructura social- divisió classista, predomini de la cultura burgesa, residus importants de l'antic règim monàrquic,..-; ni el nivell assolit per la reforma educativa -el ~~nivel~~- grau d'a colorització que s'inicia en més quantitativa que qualitativa, els preceptes constitucionals en matèria educativa s'apliquen de forma molt desigual,..- ; ni la contextura interna de la pròpia Escola ho permet - manca de preparació, nivells polític-ideològics heterogenis, reminiscències de la pedagogia tradicional,..-.

El que sí es cert és que els seus propòsits i realitzacions ~~enaren~~ vers una renovació progressista -o revolucionària- de l'ensenyament naren molt més enllà que els Estudis Normals de la Mancomunitat o que diverses Institucions escolars catalanes del període r publicà entre les anomenades "actives o d'avantguarda". Políticament, ara ja no és la burgesia -a través del seu gran partit: la Lliga Catalana- qui regeix els destins de la pedagogia a casa nostra. Són les organitzacions polítiques, en tot cas, de la petita burgesia i de les capes populars de tendència republicana o socialista les que marquen la pauta: L'Esquerra Republicana de Catalunya -on hi militava un Ventura Gassol, un Miquel Santaló, o un Jesús Sanz- i l'Unió Socialista de Catalunya - on hi figuraven, entre altres, Joaquim Xirau, Cassià Costal, o Emili Mira-. Malgrat una part important del profes orat no s'alineava en aquestes tendències.

Així les coses, els mètodes pedagògics, el binomi mestre-alumne havia de prendre noves formes: el professor es venie el company, el diàleg el catalitzador del procés d'aprenentatge, l'activitat lliure i creadora de l'alumne la font més rica en l'adquisició del coneixement. Es tractava d'arribar a la dita tent anhelada de la pedagogia moderna: "Ja no som els professors els qui volem ensenyar, sinó els alumne els que volen aprendre."

Cassià Costal, resumeix, aef, per on havien de pas er les transformacions pedagògiques dins l'Escola:

.. Y así vemos que al lado de la disertación doctrinal, académica y de cátedra, se acude muchas veces al diálogo, a la búsqueda de cuestiones, a la discusión sobre puntos opinables, a la observación directa de los fe-

nómenos, a la incitació al treball personal, a la creació del sentid de r sponsabilitat. Aspiramos a que el alumno no sea activo, con una acti-vidad clerica (como correspondencia a nuestra psicología cotidiana), que el es-fuerzo que realiza surja de un interés vivo y latente, que tenga iniciati-va; que pueda manifestar en todo instante un algún detalle de su energía creadora. También hemos implantado el trabajo libre, mediante las llamadas sales de trabajo y las lecturas en la biblioteca. Muchos de los trabajos de clase se hacen en colaboración, estableciéndose grupos afines espontá-neos de alumnos, que se encargan de una misión determinada. No hay que de-cir que son obvios antes los trabajos prácticos que se realizan en los labo-ratorios correspondientes." (1)

Les quatre parets de l'aula no s'arxivon per l'entenyament actiu. L'a-lumne s'ha de moure, ha de tenir l'oportunitat de preguntar, observar, ex-perimentar, ~~divertir-se~~ i d'apassionar-se pel que estudia:

"Ja no es perd el temps sentint explicar assignatures i dissertacions in-útils. Ja hem assolit el que volíem, que l'escola sigui laboratori, que suposi treball, que l'xperiment, l'aportell i el microscopi substituïxin les plantes absurdes del llibre de text, que una clara percepció de la vi-da i de les coses substituïxi a la rutina que semblava que volia ensenyo-rir-se de les regles. Ja hi ha professors que són mestres. Un dia de vacan-ces ja no suposa, com ha suposat fins ara, la fugida d'una vida avorride, morta, a una vida més humana. Ara cal treballar intensament i guanyar el temps perdut." (2)

El reemplaçament del llibre de text per la biblioteca i de l'exercició ~~teòrica~~ verbalista -en les matèries de caràcter científic- per l'experimen-tació pràctica configuren dos eixos centrals de les noves directrius in-troduïdes. Amb això coincideixen plenament alumnes i professors:

"Tant prompte com vam arribar en allà el primer que ens van dir es que de llibres de text no s'en tenia ni que parlar. I això és el que ens va fer més graci. I il·lusió a tots, que sempre anavem amb els llibres sota el braç, i estudiant el peu de la lletra el que-ens anaven: les Gramàti-ques, les Històries,.. Tot punt per punt. En allà ens van dir que els lli-bres els oblidàvem. Ja he vaig agafar el peu de la lletra.

El primer any va ser una mica estranyo. Ara, després ens ven dir deman-
 trant que valia dir que no acceptaven llibres. El que entenien és que no
 volien llibres sinó biblioteques. I aleshores va ser quan vam començar a
 estudiar no a base del llibre de text, sinó anant buscant totes les coses
 relacionades amb els temes que ens arribaven a les classes, i anant fent no-
 saltres mateixos l'Escola-veritat. O sigui: buscant-ho, paint-ho i alesh-
 ores fent-ne petits temes o petits estudis que després els portàvem i els
 comentàvem a classe."

Sota aquesta nova perspectiva l'aspecte metodològic i formatiu primava
 sobre la simple instrucció. L'escola començava a ser un laboratori de tre-
 ball pedagògic: Així ho comentava Margarida Comas al comparar l'Escola
 amb altres centres de l'estranger: espanyols:

"La nova experiència dels establiments oficials espanyols (aleshores no
 s'havia encara creat l'Institut Escola) i encara dels francesos, era to-
 talment diferent i ellid em semblava un somni irreduïble entre nosal-
 tres. Amb tot, gràcies a l'esforç d'una minoria catalana, al cap de bon
 pocs anys, tant a Barcelona com en el cor de aquells conceptes,
 més o menys adaptats a les nostres característiques espec. als i en la nos-
 tre Normal el somni s'està tornant realitat: ens manca, sense cap mena de
 dubte, perfeccionar alguns detalls, la base, però, és bona i a poc a poc
 anirem perfilant cada dia més. Per de prompto, les assignatures només
 són ja una part de la tasca de l'Escola i per altre part, la nova infor-
 mació té en elles un valor molt secundari, supeditat a la veritable for-
 mació. La biblioteca i els laboratoris són cada vegada més la base de l'
 activitat escolar i les "sales de treball" ocupen molta part de temps dels
 alumnes majors. La Normal, a més, ja comença d'èsser l'espai de tots no-
 s. Itres i la majoria ens sentim desorientats bon xic quan no hi ha classe,
 i, així, s'ha convençut que, almeny en vacances, funcioni la Biblioteca
 i hi hagin profes ors encarregats del camp de jocs; en aquest sentit es
 remarca respecte l'any pasant un progrés, bé que el ritme l'operit era
 ja excel·lent." (2)

Influències pedagògiques de l'estranger:

Deixant de banda determinades concepcions educatives o tècniques es-
lorars que ens referirem o ens hem referit - en casos concrets o dins
del contexte educatiu de la República- volem consignar o reiterar algu-
nes de les que més incidiren a l'Escola.

La concepció Roussemiana estava latent entre el professorat, sobretot,
en aquells que s'ocupaven de la teoria i filosofia educatives. Les refe-
rències eren contínues i la lectura de l'"Emili" especialment recomana-
da. Igualment, tota l'escola psico-pedagògica dels Claparède i Piaget
afincada a l'Institut J.J.Rousseau de Ginebra era un model obligat de
referència -tant pel nivell avantguardista de les seves experimentacions
com pels contactes personals establerts-.

La pedagogia individualista, que circumscribia l'acció educativa ~~esse-~~
~~lar~~ al marc escolar, convertint-se el mestre i l'escola amb elements ú-
nies i poderosíssims en l'influència del nen, -i de la qual tendència
Herbart en fou un dels màxims abanderats- es arraconada. El nen ja no
s'el considera en abstracte sinó lligat a un determinat contexte socio-
històric. L'acció pedagògica, per tant, pren un caràcter més globalitza-
dor, i l'activitat del nen a l'escola ha de vincular-se constantment amb
la dinàmica de llur dinàmica familiar i social. D'ací l'ascendència de
les teories de Dewey, Latorp, Kerschensteiner i Spranger, inscrites amb
el que en l'història de l'educació s'ha vingut denominant pedagogia so-
cial.

En el terreny de la pràctica escolar l'introducció de tot el que supo-
sa treball en equip, cooperació, autogovern, exercici de la democràcia
escolar, ... té excel·lent acollida, sense que, en aquest cas, les prefe-
rències per tal o qual mètode siguin clares o tingui importància. Per ai-
xò s'explica la penetració de l'estil escolar anglès de l'autogover les
comunitats o repúbliques escolars, els mètodes d'un Cousinet, o les con-
cepcions més socialitzadores de l'ensenyament: els centres d'interès De-
crolyans, i la tècnica de la empremta a l'escola de Freinet.

El mètode Decroly, per la seva pujança i especial acceptació deins la
Normal i alguns Grups Escolars visitats per l'alumnat, mereix algunes
consideracions. Doncs va constituir un fenomen significatiu: el despla-

-çament d'un mètode individualista -el Montessori- per un altre de caràcter més social i globalitzador -el Decroly-. Aquesta transformació metodològica té molt a veure amb els canvis experimentats en les noves concepcions educatives i ideològiques de l'ensenyament que s'està operant.

"L'educación-diu Montessori- d'ha basava sobre las leyes científicas, una de las cuales, esencial, es el respeto en primer término el respeto a la personalidad del niño, considerándole como el tesoro más precioso de la humanidad"

La pedagogia "científica" de Montessori pretén crear l'ambient propici per què es pugui desenvolupar la vida psíquica de l'infant. El material que se li presenta -previament o donat i seleccionat- ha de desenvolupar la seva activitat sensorial -distinguint colors, formes, sonalls,..- i una disciplina aduïda per la repetició d'unes mateixes actes. L'espiritualisme montessorrià allunya el nen de l'entorn social. La seva acció individualitzada no s'acopla amb les tesis de la democratització del món de l'infant, en que els escolars assumeixen els principis socials que guien l'activitat col·lectiva de l'adult. El determinisme psicològic priva a Montessori d'una pedagogia totalitzadora que vinculí ~~el creixement~~ a l'evolució genètica de l'infant a la realitat social. El parcelament de l'educació sensorial considerada autònomament provocà determinat clima de renúncia a l'Escola i durant la República:

"Perquè el mètode era sobretot sensorial, amb una gran preocupació pels sentits, el qual té una importància i no es pot desapropiar. Però des d'un punt de vista de desenvolupament de la personalitat era una cosa restringida. I Decroly era una obertura molt més gran, una obertura molt més gran que s'adaptava segurament a les concepcions, a les grans línies que nosaltres seguïem llavors: de llibertat, d'autodisciplina, d'una quantitat de coses que Decroly defensava i aplicava. Hi havia, per tant, una propaganda del mètode deductiu i de raonament..."

Les crítiques al mètode montessorrià venen, també per la manca de protagonisme de l'infant: el material -sempre artificial i mai natural- se li presenta programat amb tot detall, no donant-li la llibertat d'opció i tallant-li tota iniciativa espontànea.

"En a mi em sembla també que Decroly era importantíssim perquè anava del

tot al detall. I això era ~~importantíssim~~ ~~perquè~~ ~~en~~ ~~va~~ molt interessant perquè havíem arribat a la conclusió que el nen va veïch la cosa global fins ~~castor~~ i copçar la cosa petit particular, petita. Alcançar el Decroly va prendre una gran empremta perquè el nen agafava les coses de conjunt i es li arribava a la unitat ~~digestiva~~. La Montessori era al revés. I llavors, el seu mètode era més lent i menys natural. En general, a l'Escola veïem molt millor el Decroly que la Montessori per això."

Aquesta preferència era tant més accentuada quan més gran era l'infant. Ja que si bé en el parvulari encara era practicat el sistema sensorial en alguns casos, la renúncia era més energica a partir dels set anys. L'influència ~~com podem comprovar~~ era evident entre els normalistes. L'aspecte de la comprensió global i no fragmentària per part de l'alumne era, en definitiva, l'argument que més pesava al'hora de prendre una opció en la futura pràctica escolar:

"Estic pensant que en em va influenciar molt i, més tard, el vaig aplicar quan dirigís una escola: els meus nens, sobretot els primers grups, es van fer tot el material amb el sistema Decroly. Hi havien nens de cinc anys i mitg que llegien perfectament pel sistema Decroly. Després, estant a França, he comprés que l'ensenyament de les llengües, els mètodes audiovisuals, ... una de les coses que m'hi va portar va ésser l'aplicació del mètode global. Perquè el Decroly és això: no d'una cosa, sinó que és una idea que s'apta; no una lletra, sinó una idea. I és precisament el que el nen ha de veure: idees, no lletres. La lletra és un signe. El signe no diu res."

Les visites a l'Escola del Mar, Escola del Bosc i de l'Guinardó eren freqüents durant el curs. En totes elles, els centres d'interés decrolyans s'experimentaven. Però, on em major fidelitat s'aplicaven aquests principis i dins de tota l'activitat escolar era en el Grup Escolar Ramón Llull, que dirigia Anna Rubiós. En allà acudiren especialment els normalistes que cursaven l'especialitat de pàrvuls.

Si hagués de concretar les influències pedagògiques en països específics ens hauríem de referir sense dubte -i en primer lloc - a Suïssa i Oål-

-gica. També a França. I a nivell més concret a Alemanya -per la filosofia educativa- i Anglaterra -per les experiències de creïbles més pràctics-

L'ascendència italiana anava disminuint -paralelament a la- degut sobretot, a la crisi del mètode de la primera autoritat pedagògica i a les circumstàncies del feixisme-.

La penetració nord-americana passava per Dewey i per les corrents de la psicologia experimental i una sèrie de tècniques educatives basades en ella. -Plan Dalton, sistema Winnetka,....-

En quan a influències espanyoles, aquestes queden circumscrites als homes i a l'obra de conjunt de la Institución Libre de Enseñanza: el pas de gran part del professorat de l'Escola per la "Escuela Superior del Magisterio" -d'inspiració institucionista-; el contacte amb Cossío, molt especialment en el cas de Joaquim Xirgu, i de Costal; el caràcter de neutralitat religiosa; la relació de l'escola amb l'entorn -com el concepte de l'activitat excursió escolar-; el dret prioritari de perfeccionament del Magisteri,.... Era lògic que l'única institució educativa d'avantguarda fora de Catalunya influís en determinats aspectes a tot moviment de renovació que es dongués. Les similituds, però, no es poden arribar a concretitzar més enllà. D'altra banda es sabut que els institucionistes bebien, prioritàriament, d'altres fonts estrangeres que les de la Normal catalana: primer del kraussisme alemany i de les concepcions de Pestalozzi, Froebel,.. Més endavant, de les aportacions tècniques franceses -F. Buisson, G. Compayré,....- i de l'entel de les Universitat lliures d'Anglaterra,.. Els moments pedagògics d'eufòria entre les dues Institucions eren prou diferents com per poder-ne avançar més elements o pautes de cooperació.

Els noms de les aules de l'Escola Normal de la Generalitat il·lustren quins eren els pedagogs preferits o de més nomenad: Rousseau, Comenius, Lluís Vives, Pestalozzi, Giner de los Ríos, Claparède, Montessori,.....

- Les pràctiques als Grups Escolars i al Gr l'Escola anexo a la Normal:

La preparació professional del mestre trobava un bon punt d'apoi en la pràctica directa dins l'Escola Patèrnia, per experimentar les distintes especialitats als diferents continguts transmesos a l'infant així com els

amb una escola graduada a la gran ciutat -en qualsevol dels seus grups- o en una unitària en qualsevol poble -i gran majoria malgrat els esforços per enar-les ambdues-.

"Anavem ell i veure com es feien les classes, els hàbits, els professors que hi havien a la Graduada i a l'Unitària. I, llavors, nosaltres ens feiem preparar classes concretes a les dues Escoles amb assistència dels professors i els altres alumnes que també observàvem les classes que feiem. I així, naturalment, es comentava després. Es feia molt sovint. Era "el pan nostre de cada dia". Potser no setmanalment, però amb molta freqüència. Però que recordo ens havien fet fer moltes classes a tots plegats."

La pràctica de l'escola primària es seguia seguint un pla metòdic establert, be amb l'Artur Martorell -que dirigia les pràctiques d'ensenyament- o be amb el mestre Torroja que es d'col·locava a les aules de la Normal per explicar com es podia preparar i realitzar una lliçó:

.. "I recordo que un dels tòpics del professor Torroja era que tot el que fos possible s'expliqués al viu. I quan no podia ésser així -perquè lògicament estaves dins una Escola on no podries tots els elements-, almenys calia fer-ho amb imatges. La paraula s'en va -ens dots-, però l'imatge es queda. I llavors, aquell home tenia a cada classe un fabulós arxiu fet amb retalls de periòdic, fotografies, articles il·lustrats de revistes,.. enquadrades i enganxades com en unes cartulines. I tot allò estava en una caixa a disposició del mestre. I quan calia fer una lliçó donar una lliçó tot estava ordenat i classificat. Si es tractava d'una lliçó de Geografia trobaves en ell fotografies de muntanyes, de valls, de rius, d'edificis,.."

Torroja era un pragmàtic de la nova pedagogia. Un home que no li agradava caure-se en cap mètode i que comprenia els perills del tecnicisme, de que el mestre fos el clau del mètode, del mitjà per a ensenyar. Reivindicava per el mestre una gran cultura tècnica, l'informació, l'intercanvi i la polèmica constant entorn a qualsevol mètode, sortint constantment del cercle tancat de l'escola:

"En todas las técnicas es un error no valerse de la experiencia de los antecesores, aprovecharla y mejorarla; pero es un error, grave y frecuente, el

repetir al pic de la letra la exposició anterior. Si e ho se ha en la educació de les nenes el error, com hem dit, es més important, much més.

Creo que el mal, e decir, el problema est ahí: en valorar el valor de la exposició de los demás, en no se para repetir los éxitos, las cosas buenas, las que han dado buen resultado, según se veniente entre nosotros. Hay maestro que se vive la vida viendo escuelas, viendo maestros, estudiando, preocupándose por lo que hacen los demás y por llevarlo a su escuela. Hay maestro, en cambio, que desde el primer día se ha comprometido a sí mismo, y, sin dejar de mirar y ver mucho al orden, no ha dejado nunca de ser lo que él es y de hacer sus cosas. La experiencia, la técnica agarrada al primero; el segundo le sujeta, le maneja, le disciplina." (6)

Els procediments emprats en n, doncs, el complexos dins un model de renovació: uns mestres treballaven en centres d'interés ~~concret~~ dies de feia molt temps; altres feia un mes que havien centrat tota l'activitat escolar en un projecte; altres tenen com a preocupació prioritària el treball lliure de l'alumne i l'investigació dels nois,....

L'impulsió d'en Martorell sobrament, analitzant i profunditzant elhora els seus propis exercicis encorçats, les visites a les escoles i les pràctiques a l'Anexo de la Normal, era decisiva en la ~~ese~~ orientació global dels alumnes:

"El fet de tenir un Martorell com a professor de Pràctiques es pel que es feien mestres. I això era importantíssim, potser lo més important de l'Escola. Perquè si el mestre de Pràctiques sap fer mestres, tot està salvat."

Les lliçons ~~pràctiques~~ seves lliçons pràctiques abracaven tots els continguts: un conte, un procediment de càlcul mental, una poesia, una explicació d'art, un cant, una observació de la natura,.. ~~entre~~ tot ho abastava amb l'anàlisi i les observacions pertinents a la normalista. I es que Artur Martorell -apart d'ésser un bon científic i ensenyant de la llengua catalana a la mateixa Escola- era, per damunt de tot, un mestre i

i no un especialista. Un mestre que ensenyava una mica de tot a l'Escola i que fent de conditi -com aquell qui diu- omplia amb una conversa, una sessió de cant o qualsevol altra activitat i qualsevol dels ~~llocs~~ espais lliures mentre's ell era present a l'Escola; tot i que altres ocupacions ~~li~~ ~~immediat-dedica-a-moltes-hores~~ més intenses fòra de la Normal i de medicina dedicava més les hores.

-aportacions de continguts i metodològiques més significatives-

Resenyan, però seguit, les innovacions que es van donar en distintes matèries. La més coneguda i exhaustiva n'ha estat sintetitzada, doncs en forma de notes i referides en aquelles àrees d'estudi on consistiren el major interès les aportacions metodològiques i conceptuals. Una mostra, en fi, de les característiques més remarcables. Els oblitats són conscients -be perquè la consciència de la matèria en qüestió ja ha estat recollida en altres capítols com en el cas de la Música o el Gimnàs, be sia perquè guarden similituds molt estretes amb d'altres metodologies ~~concretas~~ objectives de tractament-. També cal dir que en alguns casos els continguts -fins els límits on ha pogut arribar l'investigació- no hi ha trobat una especificitat prou renovadora per poder donar-se a conèixer.

- Llançament de la Geografia-

Un gran didacte i científic -Pau Vila- i Miquel Santalà, imprimen un segell viu i totalitzador al fet geogràfic. La geografia feta fora l'escola i la relació amb la complexitat de les relacions socials sintetitzen d'unes idees forces assolides dins la Normal Catalana.

El contacte amb Pau Vila significà l'inici de la ruptura amb la geografia tradicional -o clàssica-;

"A l'escola Rousseau de la nostra Normal comença un curs de Geografia. Després d'uns mots inicials per desfer la tensió d'un primer dia d'escola, el professor encarna un exercici de lectura en una curta vila dill' que es diuen del nostre país. Recordant el que encara hien fet memoritzar en els llibres de primària o de batxillerat, dita més o menys, i enunciam: "Catalunya és una regió del Nord-est d'Espanya, limitada, al Nord, per França, a l'Est pel Mar Mediterrani, etc.etc". Pau Vila fulleja les respostes i respon-

-ta: "us he demanat com és Catalunya i la majoria em parlen només dels seus veïns." I tot seguit esbossa una visió viva de la nostra terra, desvetlla el nostre interès per una geografia plena de sentit que ningú, fins aleshores, ens havia fet entreveure.

Han passat prop de 40 anys. Aquest record de la primera lliçó es per a nosaltres tot un símbol." (7)

Les lliçons de Pau Vila tenien l'atractiu de l'anècdota viva, experimentada per ell mateix en les seves llargues caminades. Defugia del llibre de text i del programa prèviament establert. Comentava les fitxes confeccionades a partir de llurs observacions. Utilitzava el diari per fent-se veure les motivacions geogràfiques. Ensenyava a llegir un mapa. I, sobretot, ens demostrava com la vegetació ve condicionada pels factors topogràfics, geològics i climàtics; i l'habitat humà, en gran part, per la geografia.

En totes les seves classes i múltiples excursions intentava mostrar el fenomen geogràfic no de forma autònoma sinó integrat en el complex històric, econòmic, literari. En aquest sentit era a casa nostra un pioner de l'interdisciplinat, del coneixement totalitzador.

La seva forma geogràfica de procedir sobtava -al principi- als seus deixebles:

..."En passar ran d'un camp d'escaroles prodigiosament arreglades, Pau Vila pregunta al pagès que les conrea: "Quantes en colliu l'any? A quant les venen? A quin mercat les porteu?" No és difícil d'imaginar l'astorament dels joves alumnes, no habituats encara a la tiferia d'aquelles preguntes, ni prou preparats per a abastar-ne l'objectiu. Que podia importar, pensavem nosaltres, si les venia a deu o quinze centims? Que hi feia si les duia a vendre al Born o al mercat de Vic? Necessitarem un cert temps per assimilar aquella, per a nosaltres, nova visió del fet geogràfic, on el medi físic i l'humà s'interfereixen i s'interjustifiquen formant un tot en constant evolució." (8)

No li agradaven pas massa les explicacions verbalistes, en fred. Volia partir sempre del medi per deduir-ne una exposició:

"Quan ens pregunta si volem conèixer el Montseny, afegeix: "D'inos, anem-

-hi." 11ª era treballada i és a la vall de Santa Fe on ens hostetgem els dies que cal per fer els desplaçaments que ens ha costat a viure i comprendre els més bells indrets d'aquella zona." (9)

El seu coneixement de Catalunya era profund i minuciós. Prova d'això és que la seva obra "Raon de Geografia de Catalunya" va servir de model a la Generalitat per formular la nova divisió comarcal de Catalunya.

No podem deixar de comentar els treballs tècnics de Santaló: "Geografia General i iniciació a la Geografia d'ortotiva" (10), del que Pau Vila en feu el següent comentari:

"En aquest llibre són posats, amb a segur que per arribar a vegada, a l'abast dels alumnes normals i anormals els conceptes moderns de geografia física i de la geografia humana. Dóna, doncs, la impressió d'ésser una obra necessària al col·legi de la classe, elaborada en el treball de preparació docent de cada dia...." (11)

Fou, també, un gran estudiós de Catalunya, partint de l'estudi de la comarca i de la regió i de l'observació directa. Trepitjà físicament tot el Gironès quan donava classes a la Normal d'aquesta capital. Uns estudis que arrelaren entre els normalistes de la Generalitat però que es van veure algo paralitzats per l'intervenció directa de Santaló dins la política.

En l'estudi de la regió, n'assenyala els elements que cal estudiar:

A.- El relleu o plàstica del territori en quant a forma i en quant a substància.

B.- El clima.

C.- La vegetació; l'agricultura.

D.- La fauna.

E.- L'home, en l'aspecte de les seves relacions geogràfiques amb el medi i en les modalitats d'acomodament a aquest medi. (12)

Per l'investigació metòdica de les característiques, suggereix dos camins: recórrer els mateixos tònics -geogràfics- del territori i col·lectar directament les dades necessàries per ordenar-les i unificar-les després; o bé reunir aquests elements mitjançant enquestes adreçades a les persones més capacitades de cada població, interpretant-les a la vista de bones cartes geogràfiques i estadístiques. D'aquí arrencava l'idea d'un questionari que compren-

-gués tots els punts detallats de l' estudi. (13)

- La metodologia de les Ciències Naturals.

Les pràctiques de Laboratori i el contacte amb la natura trobaren amb Margyrida Conas -complementada eficaçment per Salvados Maluquer- un gran ali-orient. Aquesta professora numantina havia exportat dels anglesos el mètode de projectes, el qual adocò i profunditzà tant dins les escoles rurals com urbanes del nostre país. El parc zoològic, l'automòbil, un viatge imaginari al voltant del món, u projecte concentrat al voltant de la classe de labers,.. són exemples d'aquesta mètode.

L'ensenyament de les Ciències Naturals -tant temps ignorat per l'obscurantisme medieval, i que cal esperar a Comenius, i sobretot a Rousseau i Froebel, que la ven inserint amb el programa global de l'educació activa- es dona en el mètode habitual del ésser viu: cal observar els elements de la natura, experimentar, i només després, treure conclusions o generalitzacions.

La natura és, a més, font motivadora dels interessos i aptituds en les diferents edats -afany de la descoberta, de saber el perquè de les coses, de manipular, de crear, de col·leccionar i sistematitzar,..- hi ofereix possibilitats il·limitades.

Margyrida Conas explica la forma d'introduir les Ciències entre els normalistes i les directrius metodològiques:

"Hay que convenir en que el alumno normalista al llegar a la metodología, no sólo desconoce, generalmente, los "puntos de vista modernos" que indica el cuestionario oficial, sino muchos de los temas más elementales, sobre todo en su aspecto concreto y práctico. Es de esperar que ésta sea un estado transitorio que desaparecerá con el nuevo tipo de Instituto que se está estructurando. De momento, y como es imposible dedicar el curso a estudiar sistemáticamente lo que se ignora, y por otra parte es difícil orientar bien la enseñanza de una materia que se desconoce, creemos que la solución es sugerir problemas que exijan repases y lecturas personales, procurando crear en el alumno una afición que le permita, desde adelante, ir avanzando sólo en el camino. Hay que saber ver y que sepa leer; darle, en el menor tiempo posible, conocimiento práctico de las técnicas de trabajo propias de las

de las ciencias naturales: reconocimiento de un mineral, uso de claves para plantas, animales y minerales muy corrientes, preservación de herbarios, de insectos, etc; construcción y cuidado de acuarios y terrarios, , disecciones más fáciles e instructivas, uso del microscopio y del aparato de proyección, experimentos sencillos de fisiología, especialmente vegetal, análisis elemental de tierras, etc, etc. Y hacerle manejar unas cuantas libras buenas y características. En nuestro caso tenemos la suerte de que existe la asignatura de biología, que consta en dos cuatrimestres repartidos entre el primero y segundo curso, alternando con la fisiología, y por lo tanto si haber tiempo a la metodología podemos completar la preparación de los alumnos en ciencias naturales, discutiendo, de un parte los grandes problemas que se exponen en la primera sección de esta obra, y de otra realizando todo el trabajo posible en el laboratorio y el jardín. Además del cuaderno corriente de notas, resúmenes, etc, tienen los estudiantes un cuaderno de laboratorio, de esos en que se pueden intercalar hojas, compuesto de dos clases de papeles, uno para escribir, generalmente cuadrículado a fin de poder hacer gráficos si es preciso, y otro para dibujar, blanco o amarillento y liso. En él hacen constar el objeto que investiguen con la práctica o experimento realizado, el aparato o aparatos usados, las operaciones hechas y los resultados obtenidos, discutiendo éstos y deduciendo una determinada consecuencia o conclusión; dicen también las obras consultadas detallando, cuando viene el caso, los capítulos. Si se trata de disecciones, trabajos al microscopio, etc, indican la manera de proceder, hacen un dibujo detallado y comparan con otras formas afines." (14)

Colecciones de plantas d'animals, cultiu de plantes, , observacions dels sers vius en vivariums improvisats, estudi monogràfic d'una planta durant tot el curs i comprovant els canvis de temperatures amb llurs efectes, diseccions, ... ~~eren~~ sortides al camp per confeccionar l'herbari o colleccionar tota mena d'objectes -elements-, ... ~~eren~~ exercicis habituals. de-

"Jo recordo que una vegada vam fer un experiment sobre la forma de cultivar el desenvolupament dels ceps grossos; vaig haver de comprar tiorides de be i els hi administrarem. Així els ceps grossos creixien més ràpidament. Es feien coses d'aquest tipus."

"Nosaltres ens van ensenyar a treballar amb el microscopi, fer croquis i dissecacions d'animals. A més, en Maluquer ens feia estudiar les Ciències Naturals en funció de les col·lectivitats biològiques: ens havia fet escollir un herbari, una vinya, ... Generalment un herbari, perquè era el que hi teníem més accés, i llavors un grup d'alumnes anava en aquest herbari i vivia tot el dia. Els apunts ens els feiem nosaltres mateixos. També algunes excursions giraven entorn d'un tema de Ciències Naturals."

Les classes de ^{metodologia} ~~metodologia~~ donades a la Facultat de Medicina amb el Doctor Bellido i les ~~efectuades~~ de Física i Química encomanades a Amadeu Vives al laboratori especial per a aquestes ensenyances dins l'Escola -encara que en menys intensitat- seguien una orientació semblant.

Les pràctiques relacionades amb la metodologia de les Ciències Naturals abarquen un bon espai de l'horari escolar i eren convenientment programades:

"...Se hacen en el grupo escolar oncejo (2 grados de párvulos, tres grados dobles, una complementario y una escuela unitaria) dos días a la semana durante una hora (la que en el horario escolar está asignada a esta disciplina) distribuyéndose los alumnos en las diferentes clases, de modo que cada uno tenga algunos compañeros oyentes y todos ocasión de actuar al menos cuatro o cinco veces (aparte de las prácticas intensivas). Generalmente los alumnos se reparten, por equipos, diferentes grandes temas o centros de interés (que van desarrollando en días sucesivos), adaptados a las estaciones y a las condiciones de los niños, con lo cual hay una cierta continuidad, disminuye el artificio de la "práctica" y saben con bastante anticipación de qué van a tratar y cuándo. Preparan la parte de contenido en la biblioteca y el Laboratorio, pidiendo al siempre consejo respecto de libros especiales o revistas, y de las ilustraciones; hacen también la preparación pedagógica, indicando en el plan que presentan la base que tienen los niños (y por lo tanto el punto de partida), el objeto de la lección, la marcha de la misma, los experimentos que piensan ellos realizar o hacer realizar a los pequeños, el material, las ilustraciones gráficas y la conclusión en forma de resumen, de cuestionario a contestar, etc; a que quieren llegar. Hasta ahora no se les ha encargado nunca a los

niños trabajo apropiadamente intelectual (e escritura de ensayos, estudio de determinados libros, etc) pero sí la realización de ciertas observaciones y dibujos en los momentos libres de su vida escolar o en casa (anotación diaria en su calendario de la actualidad, historia del desarrollo de un bulbo, diferentes fases de una misma planta o animal, etc.)" (15)

- L'introducció de la impremta a l'escola:

Dins els cursos de Metodologia General, Jesús Sanz contribuï de forma molt personal a l'introducció del mètode Freinet a l'Escola. No solsament en donà notícia de les noves tècniques sinó que amb un grup d'alumnes experimentant i divulgà el procediment de l'impremta escolar-fets primer en fusta i després en ferro- elaborat pel popular pedagog francès:

"Sí, va ésser en Sanz qui ens feu veure, arribant inclús a fer-~~el~~ formar el que en diríem una petita escola. Quatre o cinc alumnes sortien amb ell els diumenges ~~perla sempre-se~~, i dos d'aquells xicots van aplicar ja a l'escola el mètode Freinet. Un d'ells, va anar a un poble ~~vora de Vi-~~ la franca del Penedès- on surtien cada mes uns Butlletins Escolars fets amb la tècnica Freinet."

Sanz havia estat a Suïssa i a França on havia contactat amb Freinet. Professor de la Normal de Lleida al proclamar-se la República havia assistit al naixement de la Cooperativa Freinet en aquesta capital l'any 1930. Els seus contactes, la formada de mestres joves i renovadors que surten de les oposicions l'any 1928, la celebració dels "Batecs" ~~moviment de base del~~ Magisteri que organitza converses i discussions pedagògiques per l'entorn de Lleida-, l'ambient ~~de la Normal Lleidatana~~ progressista de la Normal Lleidatana-Sanz, Pinyol, la directora Josepa Uris,..-, i, sobretot, la presència com a Inspector de la zona d'Hormini Almendra, fan possible la creació d'un nucli potent que defensa el sistema Freinet i l'impulsa arreu de Catalunya i a certes zones de l'Estat.(16)

En realitat, el moviment Freinet recull d'ell, fonamentalment i com a tècnica, l'impremta escolar. Jesús Sanz fou l'home que introduï a Catalunya la primera impremta:

"No sols a l'Escola, a Catalunya es veu també. Recordo que un dia

ens va explicar una història d'un mestre que havia anat a l'estranger per parlar amb uns companys de la professió i al tornar a Espanya portava una maleta -que la van trobar molt misteriosa- i a dintre hi ~~estava~~ duia la primera impremta. I va resultar que aquest senyor era ell. I, concretament, no sé si era a Lleida-Ciutat o a la Província. Jo crec que hauria de ser poc abans de la República, d'obrir-se l'Escola."

- Les Realitzacions:

~~Avui-em-diríem-tre~~ El que avui s'anomena^{l'}equivocadament -ens diu el professor de la matèria Rafel Solanic- treballs manuals.

La cosa venia dels temps de Prat de la Riba: ~~tenia-per~~ per impedir que els oficis es perdessin amb la mecanització creixent dels obradors i de les manufactures creà l'Escola Superior de Bells Oficis. el Modernisme també contribuï a que aquests no fossin abolits.

Solanic explica la funció pedagògica de les Realitzacions:

"Això portava l'actuació de la totalitat de l'individu: era creació i era execució. Per tant, era realitzar lo del cap i lo de les mans. Es ~~trac~~ tracta, per exemple, de que facis ocellets de paper però que també treballi l'imaginació. Tot enfocat vers una vida més completa de l'individu. No es tracta d'un passatemps instructiu."

No es tractava de la simple manipulació ~~d'ua~~ d'uns elements, de la perfecta coordinació d'uns engranatges seguint un model determinat. Calia abans pensar i crear un mateix el model, i en funció d'ell escollir la matèria prima, treballar la forma, cercar el color més apropiat.

Aquestes ensenyances -que en realitzar-se a la Normal de la Generalitat trobaren un bon suport material: pressupost, taller de realitzacions,..- partien d'una doble consideració important:

Les Realitzacions s'hevien de fer no partint d'unes premisses tècniques o pedagògiques sinó arrencant de l'estudi de l'ofici mateix, amb totes les seves particularitats tècniques i llurs implicacions socials. Solanic per aconseguir-ho es feia llogar a tallers de professionals: manyers, fusters, esmaltadors, orfebres, joiers, tapissers,.. per comprendre el que ~~es-necessitava~~ les destresces que comportaven i les condicions de treball de cadascun. Sols així podia ~~est~~ dir-se una orientació als arco-

-10-
lars.

Lligat en aquest punt es ve veure la necessitat d'introduir les Realitzacions a l'Escola Primària. Les experimentacions conjuntes amb l'Institut Psicològic d'Orientació Professional havien estat profitoses en aquest terreny per determinar les aptituds específiques de l'alumnat. S'havien fet diverses proves d'observació i registre dels resultats dels escolars en la pràctica de diversos oficis.

Malgrat les limitacions que suposava pels normalistes la manca directa dels oficis, s'els feia treballar, en materials prou heterogenis:

"Mats els nois de la Normal van fer una sèrie d'activitats: dibuix, pintura, escultura, havent de captar el sentit fonamental d'aquestes arts com a coneixements de coses. Per exemple s'els hi donava un tros de guix perquè realitzessin una imatge. També havien treballat la fusta, fent pessebres, estalutges i altres mobles."

- L'antropologia filosòfica: les teories d'Spranger.

"Les preocupacions de aquelles èpoques dels dos primers decennis d'aquest segle, foren d'ordre tècnic i psicològic. En començar l'últim decenni, l'interès es decanta cap al camp teòric, filosòfic. Solament de la Filosofia pot venir la unitat. S'introdueix la doctrina dels valors a la Pedagogia, però els valors són inseparables de la idea de Cultura. Avui la Pedagogia és essencialment Pedagogia de la Cultura." (12)

Amb aquesta paraula, Joan Roura, iniciava una ~~conferència~~ la seva conferència predilecta: "Educatió, Cultura i Estat". En el concepte cultura hi abreçava la ciència, l'art, la societat, l'economia, la política, la religió, la tècnica i l'educació. Per a ell l'acció educativa ha de relligar el món de la realitat ~~inserir-se~~ a la nació i prescindint d'enquemes racionalistes amb el món dels valors.

La seva concepció filosòfica provenia de la pràctica pedagògica de Kerschensztainer i de la reflexió teòrica d'Spranger que situen la cultura com a punt central de llurs investigacions filosòfiques i pedagògiques. Els ideals educatius ~~venen a dir~~ vénen i s'en van en el transcurs de la Història. Cada poble i cada època té els seus. No existeix un ideal d'educació

vàlid per a tots els pobles i per tots els temps. Els ideals d'educació s'han d'establir en relació amb la cultura en el si de la qual l'individu viu i creix. I la funció de l'enyent és la d'unificar els diferents sectors culturals intentant l'aplicació de l'home en la realització de les seves possibilitats.

El coneixement d'Sprenger, la teoria del valor i de la cultura, la sistematització que en fa la pedagogia en normativa, descriptiva i empírico-experimental, i altres conceptes de l'antropologia filosòfica, transmesos per Roure, sobtaren i entusiasmaron a l'auditori de la Normal pel que de novetat comportava: (

"Es important l'empremta que va deixar des d'un punt de vista intel·lectual en Roure, sobretot en els primers anys de l'Escola. La difusió de les idees d'Sprenger sobre l'Antropologia Filosòfica, les tipologies, això va fer que nosaltres -adolescents- ens interesséssim i ens ho prenguéssim com una mena de joc. El tipus d'home religiós, l'home polític, l'home social,.. Idees molt simples que ens permetien comprendre com un home, malgrat la seva complexitat -i sense poder-se identificar la gent en uns tipus- no obstant, ens adonàvem que si que era possible el distingir la gent per uns certs trets fonamentals que la poguéssim conceptualitzar més com a homes polítics o econòmics, per exemple. En Roure va fer l'efecte d'una moda, d'una cosa nova i que va donar lloc."

- Aspectes psicològics: la conducta del nen i l'actitud del mestre:

Pablo Martínez de Salinas realitzà nombroses experimentacions entorn aquesta qüestió. Encara que el seu marc d'estudi foren molt més ample -Psicologia, Psicologia general, Història de la Pedagogia- oferim una mostra genuïna del seu discurs psicològic:

"Intentar comprendre, en su més plena sentido, el niño, especialmente el niño difícil; darse cuenta cabal de las raíces profundas de su conducta va a suponer también el someter a examen la actitud del maestro. No nos interesa, pues, sólo como un tema psicológico, el niño difícil, sino aquellos problemas que le merecen presencia al niño en la escuela planteados al maestro, y con ello la revisión de la actitud primaria que el educador adopta

-ment les condicions que podien ofèrrer aquesta objectivitat, optà per l'aplicació dels tests, a partir de les descobertes de Thorndike i d'altres nord-americans, i de l'escola d'intel·ligència elaborada per Binet i Simon, i de diversos treballs efectuats a l'Institut J.J. Rousseau de Ginebra.

Es partidari del test com a sistema d'avaluació però no de la situació en que l'escoler s'ha de sotmetre a aquest tipus de prova: fora de l'ambit de l'activitat escolar quotidiana i trobar-se davant d'un fenomen artificial.

Les respostes i actituds dels escolers estan condicionades i els resultats quedaràn tergiversats. El que interessa es mesurar la resposta del nen dins l'activitat habitual de l'aula. Per això Galf s'identifica plenament amb el camí que llença el pedagog nord-americà Ayres: en lloc de sotmetre als infants a tests específics, ordena les matèries d'estudi com si fossin tests. Avançant en aquesta directriu proposa convertir en tests determinats moments de la tasca escolar:

"Ayres, amb el seu procediment, tendeix a portar els tests cap a una mena de normalització que els converteix en tasca escolar, nosaltres amb el nostre assaig pretenem fer la tasca escolar susceptible d'ésser exactament mesurada i de comportar-se, per tant, com un test. Encara que entre els dos procediments no hi hagi una reciprocitat completa, en alguns aspectes el procés de convertir el test en tasca escolar i el de transformar la tasca escolar en test, venen a ésser concurrents. El primer exigeix una execució més absoluta, el segon és més ocasional, però tots dos tendeixen a adaptar-se a la fluïdesa de la vida real, fugint de l'artificialitat que comporta el test clàssic." (20)

A partir d'aquí, Galf estableix una sèrie d'escales per a la classificació i avaluació de l'alumnat, determina unes tècniques bàsiques en el càlcul estadístic-variables, mesures de variabilitat, correlacions,..., i suggereix les proves que considera més òptimes per a la mesura de la lectura, ortografia, composició i càlcul aritmètic.

Durant una bona temporada va estar assaïjant aquesta tècnica a l'escola Blanquerna. Paral·lelament, transmetia els resultats de les seves averiguacions a les classes de Psicotècnica Escolar a la Normal.

"Ja diria que Galf va marcar molt el canvi pedagògic, amb descobertes com

"La mesura objectiva del treball escolar". Jo aquests principis de Galf els vaig aplicar al Grup Escolar que dirigia, sobretot en el llenguatge. I recordo que l'inspector es va posar en contacte, perquè no s'havia vist mai. I clar, no estaven acostumats a això. Jo tenia una fitxa d'evolució amb els ~~essencials~~ progressos triennials, amb curves, tot seguint el mètode de la "Mesura del treball escolar." Aquest llibre de la "mesura n'hi havien noqu'ssims a Catalunya. Jo recordo que m'en vaig arriivar a fer amb un, i ara l'estic buscant desesperadament perquè encara té per a mi una actualitat extraordinària."

Galf depuntava pel seu talent com a mestre i investigador a hora. Les aplicacions de l'intel·ligència i el rendiment infantil -com hem dit- li emmergaven llargues estones. Els resultats, però, ~~no s'ols reservava~~ els comunicava d'insolent:

"Amb en Galf vam fer unes classes molt concretes sobre proves d'estimació del grau d'intel·ligència. M'enrecordo que sota la seva direcció vam aplicar en el Grup Escolar Annex la prova de Burt, i d'altres que -del que veig ara- hi han entitats privades que passen per les escoles. I, en aquells moments, crec que ell feia escriure un opuscle -encara el tinc- sobre la prova de Burt i la forma d'aplicar-la. De manera que allò era una autèntica novetat. Tothom ha de prendre amb molt d'interès."

A l'Escola Annex de la Normal, d'après de diferents campanyes respecte a les proves per a valorar l'activitat escolar i ~~el treball~~ determinar els nivells, al iniciar-se el curs 1931-36 es feu una autocrítica sobre l'improvització i la manca d'una normativa per a valorar el treball escolar, ~~con-~~prenent -a la vista dels resultats- recórrer a un procediment prou elaborat com era el d'Alexandre Galf:

... "Ens cal uniformar les proves, donar-los-hi un valor general i traduir els resultats a xifres: sentim la necessitat de valorar científicament, al menys, fins allò on sigui possible.

En aquestes circumstàncies acudim a un excel·lent psicòleg escolar de la nostra terra, Alexandre Galf, en la seva obra "Mesura del treball escolar"; i la nostra feina, a partir d'aquest moment, entra en una nova

fase. De seguida veiem que ens interessa o posseir per al nostre ús fàcil i expeditiu un quadre reduït de proves, d'entre les més recollides, per a poder mesurar els mecanismes fonamentals i establir la situació relativa d'les alumnes i la que correspon als que ingressen a l'Escola.

Amb aquest propòsit, del llibre comentat n'extraem les següents:

- a) Recides de lectura en català.
- b) " " " castellà.
- c) Ortografia arbitrària de català.
- d) " " " castellà.
- e) Mecanismes de les operacions.

totes tal com les administres i valors Galf. Per a millor disposició pràctica adoptem els models que es troben als apèndixs B) i C), aplicable el primer model als graus d'ampliació, superiors i mitjans de la graduada i als equips quart, tercer i segon de la unitària, i el segon model, als graus elementals de la graduada i al primer equip de la unitària. Al darrere poden fer-se o continuar-se les operacions aritmètiques i, si cal, utilitzar-se un full adicional.

Durant el curs 1964-65 s'aplicà aquest quadre de proves a tots els alumnes de la graduada i de la unitària, excepte als pàrvuls, dels quals parlaré tot seguit. Així poguerem obtenir en el que es relaciona amb els mecanismes fonamentals unes xifres per alumne i prova i unes mitjanes per classe i prova. No era pas poc. L'Escola ja tenia unes xifres simbòliques que ens deien clarament quin era la base fonamental d' mecanismes, la mínima que calia posseir per a ésser a una classe determinada, per a passar de l'una a l'altra o per a ingressar directament a una d'elles. Amb aquestes dades a la vista, tenint en compte l'edat i l'informe del mestre del nen, la feina de classificació i pas d'unes classes a les altres era clara i precisa." (21)

COSTAL DE J. I. VILA I TORRES. L'obra pedagògica.

- El període Costal:

... "Després de veure riure a la, no en tenia ni pesant. La idea que hi va de donar era la d'època vella, fins que, el 1911, el Costal. El seu caràcter era el present, no el passat, a un bon mestre. Per això n'hi havia prou que el seu mestre és un director, o més ben dit, també es sent director, però no realitzar tot ho ha.

... "La febre pot tenir la seva influència. El mestre dels llibres és unes vegades fàcil, però això no val dir que no ha pogut ésser el de la seva vida i el de la realitat social. Sobretot, el mestre i és el que el mestre. No es pot negar d'advocar que no és el mestre intent de crear Costal amb Gàrtes, però sí de fer veure l'essència del mestre pur. El mestre pur és el que viu per un sentit de necessitat i l'acte de donar amb els deixebles vivents al davant, i també així pot exercir la seva influència. Costal era un mestre d'una altra mena. Ell no va escriure, però per a ell hi ha deixat tants deixebles. En les aules dels mestres passen molts d'ells, però no hi ha gaire mestres dels deixebles dels quals es pugui dir, en d'aquest mestre que acaba de deixar-nos: Es un deixeble de Costal." (1)

Alexandre Gali.

El dinamisme ambiciós del projecte normalista havia de trobar en el seu origen un home que li dongués un to diferent a l'entorn escola jeràrquica. La mentalitat i l'actitud pràctica de Costal s'hi adaptava perfectament. La seva presència era activa, pròxima i apassionada. Ell era, per sobre de tot, el mestre company:

"Un dels trets que més constitueix el caràcter de Jassé Costal fou l' amor que sentí i expressà tothora pels seus deixebles. Ho veiem d'una bona manera de personalitat, tingué una bona visió de la realitat i s'ho com- prendre aquell amb qui tractava. Gaudia en la conversa amb els seus alumnes, per senzilla que fos, s'interessava en tot allò que era d'interès per a qui amb ell parlava; era un vell mestre empoltat de bon pare,

, sempre estentat a atendre tots els que li demanaven jut o consell.

Des del Cosíol, per això, trobà just correspondre-li el suer; tots els que usaven el seu títol, havien de fer memòria d'ell amb orgull d'associats.

A l'Escola Normal de la Generalitat havia Cosíol trobat un ambient enterament nou. Allà, a la seva classe, d'època hi havia d'època, per a tots els fills formats, el carís hi deixat un buit curiós que havia estat en part del ball reaccionari del malaguanyat mestre tenia." (2)

L'entrega era absoluta. La seva energia i el seu carís i pedagogia li permetia estar en tot. Tant aviat es barrejava amb el grup de d'esports corrent i discutint de forma sense a cap un adolecent més, com s'el trobava conversant de cualsevol cosa a tothora. Les seves classes eren una continuïtat d'associats, que ell provocava molt intensament:

..."El veia jugant amb nosaltres la partida diària d'aquella brega de basquet-boll i ruby. El veia lluitar-se apassionadament el joc viril i dur. Discutia aferriscadament la jugada com un atleta cent ple de vida, fins a indignarse i prendre'ns la paraula; el veia saltar i córrer com el més jove de nosaltres...."

I cada minut després érem a classe. El professor Cosíol havia sofert un canvi més. La seva veu no deixava d'aparèixer per l'arribada d'un silenci corrent. Sarcien de la seva profunda problemàtica filosòfica que semblaven intimes inquietuds...." (3)

És era, però, queles més que un professor que s'entenia molt bé amb els seus alumnes. Era un pedagog que havia assimilat la filosofia roussoniana i tots els corrents de la pedagogia social. I que lluitava perquè la educació, la laïcitat i l'escuela única fossin realitat dins i fora l'Escola. La seva intervenció -encara que molt intensa- no es circumscribia a la Normal. Col·laborava en altres institucions orgàniques d'ensenyament de forma ocasional i acudia en altres on era cridat per donar una conferència o encara un col·loqui. ~~El seu ideari socialista~~ d'època conseqüent amb el seu ideari socialista:

..."La República, l'Autonomia, la reforma de l'Escola Normal i la Generalitat..."

-tat, i Casidà Castet no solo hi té el seu lloc sinó que hi dirigeix. Forme part del Consell de Cultura de la Generalitat, i el seu paper sol ésser essencial. El se anhela amb el moment de la matina el dia a prendre part en curses de perfeccionament, a a l'Escola d'Estiu dóna a conèixer les seves observacions personals de pare a pare sobre la formació del llenguatge en el nen. El seu pensament es conserva àgil i fresc, i els que l'hi senten al Seminari de Pedagogia la seva conferència sobre "Com hauria d'ésser l'educació" convenen que un jove idealista no hauria parlat altrament.." (3)

Sota la direcció Castet l'Escola prengué el seu caràcter i ambient tal com ja ho hauria de prendre. Fou l'època de l'intel·lectualització, però també la de més calor i vibració. Castet va seguir el fil en algunes qüestions: l'estudi emprant tant el llibre de text, el diàleg com a mètode de comunicació activa, els nous mètodes,.. L'adaptació en aquests aspectes va ser viciosa i ràpida i sense convulsions. Els alumnes s'identificaven plenament amb l'obra de Castet que s'empenia i amb el seu guiatge. Les deficiències metodològiques i en l'infraestructura de l'Escola -problemes de tot neixement- quedaven superades o empentides per la dedicació i l'entusiasme del professorat hi posava en l'objectiu projectat.

Només un problema -presentat de forma sorollosa i temerària- vingué a obstaculitzar en la primera fase el funcionament de l'Escola: el fet conductiu.

"una de les preocupacions dels nostres professors era de que els nois anaven per un costat i les noies per un altre sempre que hi havia ocasió. Per això hi havia un gran interès en que els jocs, la lectura, el gimnàs, tot, ho fèssim, doncs, conjuntament. I, en aquest sentit, l'Escola -en l'acció de cada dia- va tendir a través d'activitats, a través de reunions, la col·locació dels alumnes a les classes, etc. a que hi hagués una integració. I aquest procés d'integració va produir-se sense violència al curs de l'any."

Evidentment, la coeducació, el plantejament en aquests termes constituïa un fenomen revolucionari. Molts alumnes provenien d'escoles religioses.

Altres de les Normes concebudes per a certa sexe. Possiblement experimentat a l'Escola Primària. En tot, no va suposar cap xoc o treballs. Era quelcom que s'enmotllava perfectament dins la tònica ambiental de l'Escola i sense donar-se'n compte s'h' trobaven. No recordo l'alumnat que la coeducació provocés entre ells tensions o polèmiques en motiu de determinar desobediències, tot i acceptant l'ordre social que representava:

"La coeducació en a mi em semblava que va ésser molt mal vist per la societat, en va canviar les normes d'educació de l'Escola, que era a base de sexe. De no parlar de sexe a l'aula, els funcions, ... Els homes en una banda. Les dones a l'altra. Una que va ésser molt mal vista per alguns sectors de la societat."

CAMPANYA CONTRA LA COEDUCACIÓ

Tant com a xi que poc després de la seva arribada el curs d'iniciava una campanya de premsa promoguda pels sectors més conservadors contra la coeducació de sexes per les pràctiques conjuntes en la cantina, cuina i arrel d'una visita a la casa de Maternitat. Aquests fets es donaven perquè els catòlics integristes - a l'entorn del "Mati" i del setmanari "D.I.S." i del "Corre de l'Alba" - veia amb mala ulls l'orientació de l'Escola tant per la coeducació, com per les normes laicitzants i el contingut ideològic que en va creant, i que d'interès a ven que molt aviat derivaria cap al socialisme. Per això van llançar una sèrie de volantins i de campanya de desprestigi després d'haver-hi introduït ~~una a les aules~~ com a aules, un petit grup d'activistes que suministraven informació a l'exterior. El fet de prendre el gènere com a nucli dels debats "dialèctics" no tenia importància. Era el detall, l'anècdota. Es tractava de trobar un motiu-fos quin fos - per iniciar l'ofensiva contra una Institució que seguia fidel els principis de la Constitució Republicana:

Donat l'abast de la campanya i la transcendència pública de la qüestió - essent l'únic moment en que l'Escola passava per una situació conflictiva de caràcter extern - ~~oficial~~ presentava la situació seguint un ordre cronològic i seguint la versió de les resolucions preses per les diferents parts: la premsa injuriosa, l'opinió de l'alumnat, les reaccions dels pares dels normalistes, i la postura dels organismes oficials de la Generalitat:

- S'incipia la campanya de premsa.

Tot va començar amb una carta a un grup de nens i nenes entenguents a l'Consell de Cultura de la Generalitat, que responia a l'efecte:

"Excm. Sr.:

Divendres de la setmana passada, 10 d'agost, l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya va rebre a l'illa de l'Illa de l'Infantesa Sr. Trigo, el Sr. Ferrer i Sr. Bofar, el Sr. Barba i el Sr. Barba i el Sr. Dr. Penyal les manifestacions següents:

Primera: que d'ara en avant s'ha de veure gimnàstica, ballades amb marionetes i ball de joc amb els joves ballats amb els nens.

Segona: que haurien de deixar-se aprendre les dades fisiològiques en públic i dur a terme les sense rebre a casa i així en l'illot, aquestes i altres són els fets.

Nosaltres, senyor canceller, som personesponents. I com a tals, declarem a bé que la Generalitat obligi a justificar aquestes disposicions inculcables a bé l'Escola no hauria d'altres alumnes que noia sense principis morals. Li preguem de considerar que això darrer suposaria per a l'educació de la infantesa catalana.

En acabar davant de V.E. no volem pas de cap manera desenvolupar-nos contraris a la cultura física. Desitgem que la prohibim, però amb mesures i amb l'adoncia i no com a éssers desraonables.

Deu us guardi i molts anys al bé de Catalunya.

Barcelona, 12 de gener de 1932,

Per l'Associació d'Estudiants Catalans del Magisteri: el president, B. Alonso; el secretari, Joan M. Fanoll." (4)

"El Matí", "El D.I.C. -Defensa d'Infantesa Catalana-", "El Correo Catalán", a més també pel "Diario de Barcelona", "La Voz de Catalunya", "Flama", "El Debate",... dediquen nombrosos articles difundint les injúries i calúmnies contra la Generalitat, vertint-les amb els comentaris més sucrosos i roscollonats. En acab ven davant d'una situació política enviant que difícilment es podria comprendre, i al menys acceptar.

En alguns casos les al·lucinations són indirectes, en altres, però, s'arrisquen a l'atac directe i a la denúncia personal més directa:

"Nos creemós "El primer aviso.- Nos creemos en el deber de darlo y en asunto de alguna gravedad porque en el mismo se juegan apreciables intereses que por referirse al pueblo catalán a todos nos atañen.

Han llegado hasta nosotros noticias un poco alarmantes sobre el funcionamiento de la Escuela Normal recientemente inaugurada a cargo de la Generalidad. Sin pretensiones, declararemos que presentíamos que los procedimientos didácticos que se pondrían en práctica en la filial Escuela serían los que, según nos asegura, se han ya impuesto. No podía ser de otra manera, siendo inspirada por el poeta y diputado Ventura Gassol, con ribetes de ministro de Cataluña. Para algo hizo la apología de Ferrer i Guardia y para algo colocó en una de las cátedras a una profesora que se ha distinguido siempre por sus extravagancias. No nos sorprende, pues, nada en el asunto.

Pero queremos dar el aviso, para que la opinión se vaya dando cuenta de las calamidades que nos esperan de no reaccionar a tiempo contra la oleada de izquierdismo que empieza a chagarnos." (5)

"El Correo Catalan"

La Lliga Catalana, remitent-se a la seva sensibilitat social aprofita l'oportunitat per escometre contra el seu etern rival polític: l'Esquerra Republicana, imputant-li els fets de la Normal com una mostra més de la seva corrupció governamental:

...."La nostra sensibilitat social afinada per dos mil anys de cristianisme, servida pels estímuls més nobles de la nostra raça, ha refusat i refusarà sempre totes aquestes manobres de corrupció. Encar contra nosaltres el vici és quelcom vergonyant, que s'amaga i, per pad d'aquesta mateixa sensibilitat, no seran eficaces per a aquesta feina degradant cap dels trucs que s'hen volgut iniciar. Tothom sap on van a parar certes no vetats. Tothom sap com, així en l'ordre pedagògic com en l'ordre editorial, hi ha un feix de pretextos oportunistes, científics i artístics, que no són res més que dissimulacions abominables, palliatius d'inconfessables propòsits, simples cobertores de manipulacions immorals, antipatriòtiques i socialment dissolvents.

Que l'Esquerra que ja ha estat judicialada per Catalunya, segueixi creient si vol que els governadors se "forquen" als Cabarets. Constei, però, que Catalunya no els permetrà mai que facin cabaret a l'Escola." (6)

"La Veu de Catalunya".

S'exigeixen mesures del govern contra el professorat que ha estat denunciat i un major control ~~del se~~ de les institucions culturals i d'ensenyança per a salvaguardar la moral:

... ¿Què hi poden tenir a veure ni la ciència, ni la fisiologia, ni la pedagogia amb les pretensions desvergonyides d'aquells anomenats professors de l'Escola Normal de la Generalitat? Quin Govern digne de tal nom pot comportar que aquells senyors continuïn un minut més en el lloc que tan indignament ocupen? I si els actuals consellers de la Generalitat hi consentessin, ¿ho podria tolerar el poble català, pas ent per la vergonya d'haver de veure com tot el món l'assenyela com a poble que ha perdut el sentit més elemental de la decència? No, saltrem creiem que, en divulgar-se la nova amb els seus detalls més revoltants, serà Catalunya en massa la que farà sentir ellè on convingui el seu més arborat, clam de protesta. Però això encara no serà prou. El que ara ha succeït, monstruós com és, creiem que servirà per a crear una mena de vigilància permanent de les nostres institucions de cultura, a la qual hauran de contribuir enèrgicament tots els pares de família que vulguin salvar la moralitat, l'honra, la salut i l'esdevenidor de llurs fills."(7)

"El Motí"

Es llença una crida de mobilització ciutadana per secundar les denúncies empreses pel grup de normalistes contra determinades actuacions immorals comeses dins l'Escola, prenent ~~hi interès~~ l'adhesió de tots els nuclis religiosos:

"Hasta cuando vamos a permitir semejantes desafueros? ¿Dónde está la caballerosidad de nuestros estudiantes? Si ante los hechos que acabamos de denunciar, toda Barcelona no se levanta para prestar ayuda a las discípulas protestatarias de la Normal catalana, y si no se produce luego

el olvido completo de rencillas políticas y el frente único para arrollar a los adversarios de toda religión y de toda honestidad, habrá que reconocer, con infinita amargura, que hemos perdido la dignidad y el sentido común."

"El Correo Catalán"

Tot el món de gener les columnes d'aquell tipus de premsa comenta la situació creada. Es presentada al jutgat una querrela contra tres professors de l'Escola Normal acusats de conducta sospitosa i imoral. Les alumnes acusants es ratifiquen davant del delegat del Consell de Cultura de la Generalitat Joaquim Xirru de les denúncies formulades en l'anterior escrit. La "Federació Catalana d'Estudiants Catòlics" pren l'acord de secundar la campanya de premsa i les accions judicials empreses. La ultradreta, a través de la seva intel·lectualitat incideix en l'afer:

"Al Sr. Director de EL CORREO CATALAN,

Mi apreciado Sr:

Al leer los artículos de su apreciado diario acerca del escándalo de la Normal de la Generalidad, me ha venido la idea de escribir las líneas que van a continuación.

Haga usted de ellas el uso que le convenga.

No me extraña la conducta de un señor, . . . destacado de una Normal. Si los encargados de la cultura de Cataluña le han escogido para tal cargo, es que desearon tener alguien a su imagen y semejanza? No podían escoger mejor.

Los alumnos libres (no sé cómo se portaba con los oficiales) que tuvieron que sufrir los exámenes con aquel señor en la Normal de éste, podrían llenar las ocho páginas de su diario con las reflexiones incultas e inmorales que tuvieron que oír.

Y que no podrían añadir, si quisieran, los catedráticos que formaban el mismo tribunal con él!

Es una vergüenza para una nación civilizada el tener que confiar los jóvenes a tales reformadores de la juventud. A lo más se les podría confiar otra crianza o más bien recordarles el castigo del Señor: "Atarles una muela de molino al cuello y echarles en el fondo del mar."

Le saludo respetuosamente s.a. y s. . .

Nota de la R.- No ponemos la firma del autor de esta carta porque por razón del cargo que ocupa podrien tomarse represalias contra el mismo."
(9)

També el pedagog Joan Tusquets -gran coneixedor de la maçoneria- en el seu llibre "Orígenes de la Revolució española", com hi fa la següent interpretació dels fets, després d'establir un paralelisme entre l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia i les institucions educatives de la Generalitat:

.... "Las futuras Maestras, llamadas a educar las nuevas generaciones de Cataluña renaciente, se han visto obligadas (por imposición del señor Cosme Rofes, médico teósofo, ex-profesor de la Escuela naturista Damon, y del señor José Piñol, que ni a masón llega, porque, según mis referencias los masones leridanos se negaron a admitirle, y de muchos profesores más o menos triangulares) a enseñar en la Casa de Maternidad la descripción casi elogiosa del aborto y del malthusianismo, a practicar gimnasia mezclada con los muchachos y a la multitud de abusos sectarios que no precisa detallar. ¿Qué más? Se ha perseguido duramente al profesorado católico y a los alumnos de las escuelas municipales que deseaban cumplir con sus deberes cristianos, y se han dado a Campalans y Xirau toda suerte de facilidades para visitar la Rusia soviética..."(10)

-L' versió dels alumnes:

En aquests mots queda prou ben sintetitzada l'opinió que n'hem recollit:

"No crec que la coeducació creés problemes. Propicià lligams d'afecte entre alumnes d'un i altre sexe que, en alguns casos, amb els anys s'afermaren amb el matrimoni. La companya difamatòria del 1932, provocada per dos o tres normalistes que no encaixaren en l'ambient obert de l'escola i corejada per la premsa més reaccionària, fou rebuda pels alumnes amb més broma que indignació. Quant als pares, no sé de cap que, fent cas de les falònies propagades, allunyés els seus fills d'aquell "entre de perdicó."

L'exposició que fan sobre la forma en que s'efectuava el gimnàs i els comentaris vertits en la visita a la Casa de Maternitat denota una manifesta naturalitat, desmentint tot possible aprofitament o actitud tendenciosos per part del professorat:

..."Jo no he viscut mai cap insinuació ni cap mirada de mala fe de cap professor, i molt menys del de gimnàs, que era molt senzill i natural. A més, li hagués estat difícil veure l'home que ens dangués una mala mirada perquè anàvem amb unes faldilles que ens arribaven al genoll i un jersellet blanc en màniga curta que ni que ens ajubessin, ni que... en allà no es veia res. Ara, diu que ens van prendre mesures i jo que só amb traje de bany? Jo no he anat amb traje de bany a la Normal ni a'han pres cap mida. Només sé que ens tractaven com a fills, des del professor de gimnàs fins a la Doctora Comas. Fèiem gimnàs suau al mitg del camp. Jo no hi vaig veure cap mala intenció en cap moment. Això ho van aprofitar, evidentment, i li van fer grossa."

... "La causa de tot això va ser que vam fer una visita a la Maternitat i ens van donar algunes explicacions; entre elles, la més greu que ens van dir pel que es comentava, el que la majoria d'aquelles criatures eren filles de mares solteres. I això hi ha qui ho va trobar molt groixut..."

La campanya va sorprendre i desconcertar molts dels normalistes. No s'imaginaven en quines bases -o a partir d' que- s'havia pogut tant d'entrenar. Calia molta imaginació, -o molta o molta no masses honestes intencions per arribar a tergiversar els fets d'aquella manera.

"El Matí ens va deixar molt malament, i van dir que els trajes de gimnàs que portàvem eren una indecència, quan -en realitat- eren graciosíssims. Perquè portàvem les faldilles a sobre genoll i les mànigues fins a mitg braç. Si gairebé semblava que anàvem trapades com monjes. Però, és clar, era l'any 1932.

Però no hi va haver cap cosa. A casa els pares van llegir el diari i no van fer cap comentari, ni un. No hi van donar cap mena d'importància.

Recordo que el Consell de Cultura ens va venir a preguntar un per un, i

jo vaig quedar com un peuet, perquè no sabia de que anava del que m'estaven parlant. Es que fins em sembla impossible-vaig dir- que hi hagi gent tant maliciosa que puguin dir aquo tes coses, ja que tot és imaginació pura. Nosaltres que ho vivim sabem que no hi ha res en tot, que és una cosa completament normal."

La repercussió de la campanya de premsa fou notòria. Els pares dels alumnes, però-com vouram- van adoptar o bé una actitud d'indiferència no donant crèdit a dites les notícies difoses o de manifesta i oberta adhesió per la línia pedagògica de l'Escola:

..."Ja havia tingut un professor de sociologia que era oriencista del meu país i que m'havia estimat molt de veritat, que va tenir un disgust terrible quan vaig entrar a la Normal de la Generalitat, perquè va pensar que m'anava a decebre. I quan va veure aquests articles va pensar que els va enviar al meu pare en un sobre tancat: l'un es titulava "El Nazim de la Generalidad", i l'altra "Esquela i l'heret". Versevan sobre els escàndols de l'Escola Normal que ens feien fer gimnàsia mitg despulades, que hi havia una familiaritat dubtosa entre professors i alumnes, que s'observaven escàndols per tot arreu, i que qualsevol alumne podia declarar-ho. Llavors el meu pare -que era un entusiasta de l'Escola- va contactar-li que li agrada molt rebre el meu país però que l'opinió de l'Escola Normal de la Generalitat ja se l'havia fet per a mi; que jo era una noia franca i li havia explicat veritablement el que succeïa i, en conseqüència, ell n'havia de fer cas omís d'aquells articles. Això em va viure a casa meua."

En la repulsa unànim de l'alumnat s'ajunta també la motivació de la campanya, interpretant-se com un intent de desprestigiar el caràcter progressista i democràtic de l'Escola per part de l'extrema dreta:

"El problema aquest de la campanya que es va produir en contra l'Escola per unes suposades situacions, a nosaltres -francament- ens va sorprendre i fins i tot indignar. I la reacció -pel que coneix del meu país- va ser d'absoluta hostilitat. Però, a més, no ho comprenem perquè no havien vist res absolutament d'anormal que pogués donar peu en això. Eren ganas de buscar tres peus al gat, de fer una campanya de desprestigi donat que la tò-

-nica de l'Escola era més aviat d'arqueres. I, en clar, tota la gent més conservadora i dretana no veien amb bons ulls que aquella Escola rebés marxés."

- La resposta de la Generalitat:

El Claustre de l'Escola Normal decideix solidaritzar-se totalment amb els professors Costal, Pinyol, Rafas i Trigo, injustament injuriats i calumniats per un sector de la premsa, i presentar un querrel·la per injúria i calúnnia contra els esmentats periòdics i contra B.Alonso i Joan M.Fanoll, signants d'una lletra que hi era inserida. Al mateix temps, el Claustre es felicita de l'espontània adhesió dels alumnes protestant per les falses aseveracions i en defensa de l'orientació de l'Escola.

Una setmana després una Comissió de Pares es presenta a l'Escola Normal per donar a conèixer públicament a professors i alumnes els acords atesos en una reunió convocada en motiu d'aquell afer, continguts en el present document:

"Convocats particularment tots els pares o encarregats dels alumnes i reunits en el Saal del Mestre d'aquesta ciutat els que signen, afectats per les versions conegudes sobre l'actuació de tots rainats Professors de l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya, en concurren les filles i germanes dels que signen, després d'haver estat oberta una informació entre els concorrents sobre els fets que concretament han ocorregut en l'esmentat centre docent, pel resultat de la mateixa han acordat (amb sols l'abstenció contrària de dos dels assistents i una abstenició) elevar el Claustre professional de la Facultat Normal les següents conclusions: Primera: negar tota cortesia a la insidiosa campanya seguida contra el Professorat de l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya. Segona: Ratificar explícitament als Professors de la Normal i en especial als afectats per la campanya esmentada, la confiança que tícitament els concediren en sol·licitar l'ingrés de les alumnes a l'Escola. Tercera: Veure en disgust el camí seguit per les alumnes, que s'han cragut ofenses a l'acudir a la premsa diària en lloc de demanar que les seves reclamacions fossin ateses a la Direcció de l'Escola.

I en compliment de l'acord us eleven el present plec extès i signat on

el mateix acte.

Barcelona, 20 de gener de 1932." (13)

Els professors Castel Bellido agrairen la solidaritat dels pares fent constar que l'Escola en cap moment havia alterat el ritme de treball seriós emprés des del primer dia, arguint la manca de veracitat de les informacions vertides en la campanya contra la Normal. També intervingueren els alumnes, expressant llur adhesió al document i el desig majoritari de que fessin expulsats aquells alumnes responsables o motivadors de les difamacions publicades en determinats periòdics.

Les pressions de posició per part dels personalitats i forces polítiques pròximes al caràcter de la República i al Govern de la Generalitat tampoc es van fer esperar. La resposta era unànima i contundent, com ho eren les vides proposades per ventilar l'afer o per analitzar-lo en el context més global de l'estuació política de les dretes durant aquest primer període de la República.

Ventura i Gascol en feia aquest comentari:

"He rebut una lletra del senyor Lluís i Fonoll. He llegit, també, uns articles de la dèria "El Matí" de "EL PERIÒDICO CATALAN" -columnesques com l'ementat de lletra -contra dignos professors, avui més que mai amics del-lest'scos, de l'Escola Normal de Maestros de la Generalitat.

"No vull contestar ni una cosa ni l'altra. Sé que l'únic serà respost per via judicial, única resposta que hi ha.

"No vull, però, deixar perdre l'oportunitat de fer públic la meua sorpresa davant el silenci de les altes autoritats de l'Església, que així toleren que, d'un temps ençà, els que haurien de predicar amb el bon exemple hagin fregit amb la insídia vil i la baixa calúmia." (14)

D'altre band, la Humanitat i d'altres periòdics d'aquella època comentaven els fets inscriint-los en un marc d'anàlisi més social i política:

"La premsa reaccionària de Barcelona ha perdut, d'engué de la proclamació de la República, aquesta calma ensomniada que era la seva característica i que simulant una placidesa digna, era la digestió de les parcialitats i del favoritisme dels governs monàrquics.

l'encè del 14 d'abril, un neguit d'aspecte gub fins ara l'ha fet nerviosa i inquiet. Aquel envi ha estat essent més visible, tant que la nova Constitució, democràtica i liberal, en veient el perill dels privilegis de les Universitats religioses i de l'enxufisme dels protegits, que el domini dels Borbons havia conegut i sua amb una mala fe, idiotament disfresecte d'insacòndia, volen suposar, que els nostres últims sentims que poden ser elictir.

I encara, amb força més freqüència, s'encè que l'probable de l'article 1 de la Constitució Republicana conagrà les llibertats de consciència que els polítics europeus tenen i que, per des d'algunes regles, han intentat trencar el fet de calzes revolucionari, per mitjà de la insidiosa de la solúmar, ja que no han pogut d'fer-lo amb procediments correctes i racionals.

Ara mateix, la setmana pasada, "El Matí" ens ha sorprès amb un nou truc d'aquests de mal gust i que ens tenen acostumats les drates de casa nostra. El redactor que té cura de la secció titulada "Carnet de l'Estudiant", tingué a bé fer unes consideracions, diguem-ne teòriques, sobre la qüestió de la co-educació a les Escoles Normals, problema que ha estat resolt a les quatre parts civilitzades del món i en moltes de l'Oceania i que com comprendran els nostres lectors no té, ni de lluny ni d'aprop cap relació amb la Religió ni en cap dels seus dogmes.

Doncs bé, "El Matí" que tots aquests dies ha servit als seus lectors amb proposicions que no corresponen amb la realitat, informacions augmentadíssimes dels alderulls que els ex-dolxobles dels jesuïtes han produït en diverses Universitats amb finalitats evidentment polítiques, intenta destruir la pau de l'Escola Normal al xil de la Generalitat, amb tan poca serietat com és el combatre el Director de l'ensenyament de l'Escola alguns professors perquè tenen idees liberals i hi pretès de escribider-los davant dels alumnes per a que aquests indisciplinament-se produisessin un conflicte que hauria estat força grut al camp d'"El Matí".

Els veritables mèmbres de la companyia no són naturalment les "antístiques" persecucions que el diari d'edició de rosa ha somniat en la seva febre antirepublicana. Són naturalment d'una banda, l'eny de caçar di-

-fugint de la Generalitat i el Govern de la República i per altre costat, s'ha un dels de la dèria més considerable que han experimentat d'ensenyament de l'ensenyament de l'ensenyament de l'Escola, els que procedeixen de les Comunitats Religioses, que aprofitant la confiança de les Mares Normals, procedeixen a vendre llibres que no cobrien a la mateixa oferta i que ara amb l'entrada de l'Escola que en aquests últims anys han vist com disminueixen aquests ingressos i com en cada any es veuen reduint més i més el seu influència sobre el Magisteri Normal, cosa que ja prou que s'ha dirigit d'"El Matí"...." (13)

El Consell de Cultura de la Generalitat, informant-se de l'assumpte, se decideix obrir una enquesta entre l'Alumnat per comprovar la veracitat o falsedat de les denúncies que li han arribat. S'encarrega d'obrir aquesta informació Jaume Xirru - com a delegat del Consell de Cultura en la Direcció de l'Escola - i Jaume Balcells, cosa que per via no directament vinculada amb la Normal. Aquest últim ha presentat dels resultats obtinguts, dels quals -diu- es dedueix que en cap ocasió ni circumstància no ha tingut lloc en la Normal cap dels fets de què ha estat objecte la denúncia, principalment en els diaris "El Matí" i "El Correo de Valen", i en canvi s'ha pogut comprovar que del mateix elements hi havia el desig de donar una interpretació inexacte i equivoca de l'exposició de determinades qüestions que es presentaren amb estricta precisió amb les traques habituals i pròpies de l'Escola.

El Consell, després de considerar tots els elements que calien en en l'afar, acordà:

1.- "Que s'autoritzi al Director i Director de l'Escola Normal de la Generalitat, per tal que, representant el col·lectiu de l'Alumnat i el seu Director, Sr. Gaspar Gual, comparegui davant del Tribunal competent i provi el corresponent acte conciliatori si procedeix, querrel·la per injúria i si és necessària per calúfnia contra els seus resultats responsables dels articles "El primer aviso", "El paganisme en la Normal de la Generalitat" i "Un cuento muy interesante" publicats en el diari d'aquesta ciutat "El Matí" els dies 12 i 13 dels corrents, i contra els què ha sigut d'articles semblants publicats en els mitjans o d'altres periòdics.

2.- Que es signifiqui al Sr. Director de la Normal la manca d'habilitat de procedir a l'expulsió repida d'una filla per tal de donar l'ensenyament públic d'ensenyament i caràcter de què o l'investir d'una qualitat dels articles i notes apareguts en els diaris esmentats i en els altres diaris que s'han produït o han fet comentaris en el mateix sentit." (14)

Les demandes prosperen i es dicten autos de procediment contra quatre Directors - de D.I.C.; Flama; El Llob; i El Correo de l'In-. A tots ells s'els hi dona una fiança de 3.000 pessetes per rason d'habilitat civil. En altres persones s'els es ony la fiança de 10.000 pessetes. Hi ha també qui es retracta satisfactòriament de lo publicat en aquestes previs de a noticià.

L'Escola decideix definitivament expulsar a dos dels alumnes més significats en la campanya de difamació. Fet que es acceptat pel resta de l'alumnat -tot i considerant que hi havia una nuclei d'elements de dretes- donat el fort lligam d'integració amb l'estil de l'Escola. Una expulsió que no tingué altre repercussió ~~res~~ entre els normalistes que la d'un fetmen no tingué que s'havia produït en un moment de conflicte.

El procediment seguit pel Consell de Culture -d'obtenir una informació interna- no fou de l'agrad d'un sector de professors de l'Escola. Sembla que es donava peu d'aquesta manera a que el acusat és convertís en acusador, el qual tergiversava la qualitat dels fets. Si bé amb les resolucions que es prengueren fent-hi hi havia identitat de criteris i es desmentava, sense vacilacions, la manobra de la dretes, no pasó el mateix en la forma d'arribar-hi. Això prova un cert desinterès o desfondament, sobretot en la persona de Costel, restant-li l'entusiasme que hi havia -abans el principi. Hi ha qui afirma que aquesta és la causa fonamental de la renúncia de Costel a la Direcció de l'Escola. D'altres, renyalen que en aquesta decisió influí també una base feble d'entusiasme amb el delict del Consell de Culture a l'Escola -Jaume Xirgu-, en la forma d'habilitar i orientar l'Escola en un sentit més vinculat a la Universitat, o més lligat a l'Escola Primària -Intervenció de Costel-. No manquen les opinions que indiquen que la gestió de la seva gestió com a Director no era prou bon vista pels ele-

-ments més realistes de l'Escola.

El fet de no haver pogut sentir més a les setmanes les reunions dels
El unires per seguir-ne el capítol de les discussions i de no haver po-
gut parlar amb gran part dels protagonistes d'últim força la posibilitat
d'establir hipòtesis sobre els elements condicionants o determi-
nants que intervingueren en la promota ~~de~~ dimissió de Gaspar Costal -l'
home que obrí ritz amb més profunditat i vitalitat l'Institució equa-
ta Institut d'Avantguarda-.

- Període de transició:

Sigui com sigui, Costal, en acabar el curs 1931-2, presentava la re-
núncia al seu càrrec fundat en què el seu estat de salut excessivament
delicat no li permetria atendre amb calidra les obligacions del lloc di-
rectiu, i era nomenat per a substituir-lo el Professor numerari de la
mateixa Escola Miquel Santaló, prenent-se alhora el càrrec de Vice-Direc-
tor i confiant-lo a la també professora numeraria Margarida Jones.

El canvi en la Direcció no significà cap mena de reorientació ideolò-
gica o pedagògica de l'Escola. L'ideari de Miquel Santaló no entra en
contradiccions fundamentals amb la mentalitat de Gaspar Costal. En la fa-
sa anterior, ~~però~~ doncs, s'havien sentat les bases tècnico-pràctiques
amb ferme arrel i ara es tractava de mantenir-les. No hi hagueren ~~diem~~-
modificacions o variacions ni cap a la dreta ni cap a l'esquerra. I és
que certament ens trobem en una fase de transició, de consolidació de
l'Escola en la línia impresa per Costal.

La funció dirigent de Santaló quedà bastant relegada: en aquells mo-
ments la seva activitat més absorbent era la política parlamentària com
a diputat de la Minoria de l'Esquerra Republicana. Les seves anades i
vingudes de Madrid, les seves reunions polítiques i altres afers relacionats
amb la seva responsabilitat política li impedien en gran manera
mes a costal de l'Escola. Eren ben poca cosa les hores que li quedaven.
Per tant, la funció directora l'exercia de fet durant aquest temps Margarida
Jones. I, en aquest cas, realment l'exercia. Alguns dirien que fins
i tot un xic més a. En contrast amb Costal, la Vice-Directora era de tem-

-perment més fred i distant, manifestant en determinades circumstàncies mostres d'autoritat, de bell més el·lísic. Una autoritat, en definitiva, que es fa notar en detalls de l'organització interna de l'Escola o en una polèmica no tant cal·lida, però que no representa novetats en absolut en situacions conflictives. També a diferència de la del, ~~està~~ ~~està~~ per sobre de tot l'especialista rigoros i la profeta ara universitària, en tant que l'altra responia al prototipus del mestre d'època en totes les seves connotacions.

EL CONGRÉS D'EDUCACIÓ SOCIAL

Durant aquest temps l'Escola no vivia un període de convulsió ni d'eventualment conflictiva. La tardor de 1930 es dona a nivell nacional un fet important: el rebre que origina la celebració del Congrés d'Educació Social. S'hi inscriuen nombroses entitats ~~col-~~ culturals d'ensenyament: des de la Universitat, les distintes Federacions i Agrupacions d'ensenyants, fins les Associacions d'alguns de diversos escoles i ~~els~~ centres i Ateneus obrers. L'organització correspon a càrrec de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i els assistents formaven una representació heterogènia i significativa dels diferents sectors de l'ensenyament. Tampoc hi ha d'ien filtrar a la cita els normalistes ~~els~~ inquietos socialment. Els nombrosos fulls de propaganda que es distribuïen donen testimoni dels seus objectius:

"Aquest Congrés d'Educació Social té per objecte establir unes normes a tenir en compte en l'educació del nostre poble, atenent a les seves característiques biològiques i el moviment de la nova cultura internacional per a l'ensultament moral i material dels treballadors." (10)

Els temes i continguts que es debatten ~~eren~~ n'eren una llista ben seleccionada de les preocupacions educatives de la col·lectivitat:

"Cap aspecte de l'ensenyament regular, des de les institucions preescolars fins a les humanitats superiors i la formació ~~individual~~ ~~plena~~ individual plena individual i col·lectiva, no hi és nou. Els problemes de l'ensenyament a ciutat i al camp, l'educació dels animals, la metodologia de l'obra escolar en l'illa i la família, la hipocrisia dels mites, de la dansa, l'ensenyament tècnic i professional, la inspecció pública, l'educació sexual, les normes morals de l'ensenyament democràtic, l'extensió de l'ensenyament, les ~~seus~~ institucions privades de cultura, l'educació artística-

-ca, social i antieconòmica, l'evolució en el seu desenvolupament, tot això i altres factors que s'han de tenir en compte per a l'elaboració de les polítiques socials en general i en particular de les polítiques socials en el camp de l'educació. Aquests plantejaments són bàsicament un treball que no s'adreça a la població en general sinó a les autoritats competents per a adoptar les mesures necessàries. Aquests plantejaments són bàsicament un treball que no s'adreça a la població en general sinó a les autoritats competents per a adoptar les mesures necessàries. Aquests plantejaments són bàsicament un treball que no s'adreça a la població en general sinó a les autoritats competents per a adoptar les mesures necessàries.

Aquest treball ha estat desenvolupat amb l'ajuda social, tant per les eines orientades a definir les conclusions immediatament aplicables que s'obtenen, així com per els Aspectes, la Generalitat, el Govern Central i les organitzacions obreres i sindicals en la realització de les decisions adoptades." (18)

Entre altres opinions es presenten les següents: "Valor de l'orientació professional en el factor de les desocupacions", per Maria Miró; "Les Escoles Primàries per a obrers", per Ramon Gual; "L'Escola rural", per Ramon Gual; "El treball infantil i femení", per Ramon Gual; "Les escoles d'educació tècnica femenina", per Ramon Gual; "L'educació dels infants en la família", per Ramon Gual; "L'educació sexual", per Ramon Gual; "Les escoles de preparament", per Ramon Gual; "Valor social i mèdic de les guarderies, jardins per infants i centres escolars", per Ramon Gual; "L'educació a la creació i al pensament", per Ramon Gual.

En la ponència titulada "L'educació social a l'escola", Maria Ferrera, proposava, en base a les conclusions de la mateixa, una esboça de desenvolupament dels drets de l'Escola social:

"a) -Tot l'educació social a l'Escola primària es desenvolupa en base de la llibertat i de la igualtat dels infants i dels seus pares i de la llibertat.

b) Deixar veure al nen viu, amb interès i plenitud la seva vida so-

-cial de nen, sense intrusions dels seus pares o altres.

c) L'educació social a l'Escola primària ha de ocupar un lloc preveït de cap i de peus, i

d) En els dies de crisi o de revolucions socials d'alt drama, tots els pobles de la terra protegiran les organitzacions escolars i l'ur d'esperit lliure i ordenat, amb tots els mitjans possibles, amb fi de fer que es puguin desenvolupar les "darreres reserves i esperances." (17)

Cal subratllar també les conclusions de la ponència presentada per Josep Costa: "La divulgació científica i humanista de la Universitat Federal", que reproduïm íntegrament:

" 1.- Abint a un esperit de justícia, caldria establir de bell antuvi l'escola única, en pletement, per desenvolupar d'una manera definitiva, en el seu aspecte social, el regne problemàtic de la formació cultural de l'home.

2.- Si no s'pot canviar immediatament el sistema educatiu de l'escola única, és necessari en tot cas el crear mitjans per tal d'acostar cap al poble la Universitat i altres institucions docents.

3.- Com a quantitat fonamental, ha d'eliminar l'extinció i reducció de l'analfabetisme. Mentrestant, cal organitzar cursos analfabètics, amb una finalitat ben precisa i determinada, per als obrers de la ciutat i del camp.

4.- Les entitats d'aspiracions culturals es organitzaran d'acord amb la Universitat o amb altres centres docents, per tal d'organitzar els estudis amb la màxima eficiència.

5.- La Universitat tindrà almenys el control, sinó la direcció i unificació, de les funcions docents dedicades a aquesta extensió cultural.

6.- A base de tests psicològics, caldrà fer un cens de qualificació de les necessitats i possibilitats culturals dels individus, i distribuir-los, en els diferents centres d'aquesta organització docent.

7.- La finalitat immediata d'aquesta extensió cultural ha d'ésser la de formar homes, homes conscients i lliures que s'apiguen dirigir llur vida i signen en tot moment eines de les seves accions.

8.- Home procurarà també conrear l'aspecte professional dels obrers i alumnes, tant des del punt de vista tècnic i científic, com des del manual i pràctic.

9.- Ha de tendir a què tot el treball, ultra el seu treball professional, pugui contribuir a una cultura, en els moments d'oci, a la pràctica d'un esport i d'un concert.

10.- Els centres teòrics de divulgació científica han de versar sobre el coneixement de l'home: Biologia, Fisiologia, Història, Psicologia, Antropologia,..... i de la Natura: Astronomia, Geologia, Botànica, Zoologia, Física, Química,..... Els estudis teòrics de divulgació humanista poden versar sobre Llengües i Literatura, Història, Dret, Filosofia,.....

11.- Biblioteques, Museus, Visites, excursions, mabades autius i experiències, amb el complement d'equips d'ensenyament cultural popular.

12.- La Universitat ha d'encourar i divulgar tot el vent i tota l'habilitat científica, i al mateix temps organitzar i dirigir la pràctica per a explicar científicament els grans moviments i canvis polítics i socials." (13)

Joaquín Maurín -líder del Partit Obrer d'Unificació Marxista- a borda el tema de la Universitat Popular i la seva organització:

..."La classe treballadora en els països capitalistes no pot reaccionar contra el perill de la cultura burgesa més que obrint, independentment de la seva pròpia escola, la seva Universitat Popular, on, és clar, ha de cristallitzar una consciència social nova.

La classe treballadora, per a aconseguir la seva emancipació total ha de lluitar en tres fronts distintes: front econòmic, front polític i front cultural.

El front econòmic és representat pel Sindicat i la Cooperativa; el front polític, pel Partit, i el front cultural, per la Universitat Popular...

... La teoria que la Universitat Popular ha d'ésser neutral és inacceptable. No pot ésser neutral el Sindicat, ni la Cooperativa ni el Partit. Són instruments de lluita, no banderes de pau. La Universitat Popular, com el Sindicat, la Cooperativa i el Partit, ha de treballar, en el seu domini, pel triomf del Socialisme.

La concepció de "neutralitat" és profundament reaccionària i inacceptable, per tant. La "neutralitat" significa un armistici fàctiu, ja que l'adversari treballa disposant de mil mitjans, preparant la guerra. La Universitat oficial no és "neutral".

A l'ombra de la "neutralitat" de la Universitat Popular, el que la burgesia busca és contenir inermes both el proletariat, desafortunadament, i els treballadors.

S'ha de reaccionar, doncs, enfrontament contra un tal compromís. La Universitat Popular ha d'ésser una Universitat Obrera, una Universitat socialista, on la classe treballadora s'oponi a la classe dominant i a la classe explotada s'oponi a la classe explotadora del capitalisme. A la Universitat Popular el proletariat obrer ha de descobrir l'o de desenvolupar." (1)

EL CONFLICTE DE LES NORMALS

L'any 1934, els problemes originats per la diversificació de categories entre els mestres i per la forma de produir-se els ensenyaments, esclaten en conflicte col·lectiu que afecta a les Normals de tot Espanya. Les diferències són en quant a drets són passen entre un sector d'ensenyants que té els baixos graus: Mestres del primer Escalafó, Mestres del primer Escalafó, Mestres del Patronat de Barcelona, Mestres directores (en ciutat) de graduació, Mestres de sociació, mestres unitaris, Mestres assignats a Instituts,.....

El decret de Reforma de les Normals publicat en l'època de la República, preveia que els mestres professionals i no professionals es calculen dins l'Escalafó al darrer dels mestres que hi figuren amb 4,000 pesetes. Això suposava una discriminació vers els mestres que havien seguit el Pla de 1.914 hi figuren amb l'Escalafó—alguns dels quals a uns quatre anys— amb 6.000 pesetes; discriminació que augmentava anualment al situar-se davant d'ells els mestres sortits de les Normals. Cada any baixaven un bon nombre de llocs en l'escalafó. La pregunta pels estudiants del Pla de 1.914 que encara s'atruaven el Pla de 1914, pels cursistes, i pels mestres que encara no havien arribat a ocupar la categoria de 4.000 pesetes, era clara: quan arribarem a ascendir, si cada any s'intercanvien entre una i altra categoria, més d'un miler de mestres que han estudiat en el professional?

La reacció de la premsa, de les organitzacions polítiques i de mestres fou en aquest cas coincident en atacar la política educativa ministerial per la seva improvisació i desatenció de les reivindicacions dels mestres en la línia iniciada per Marcel·lí Domingo.— Únic moment en que es plante-

-ja amb certa perspectiva i plenitud de l'ensenyament primari - la formació del professorat. Encara que, de d'aquell Magisteri que sense ressaltar una forma satisfactòria i definitiva la situació dels mestres integrats en el Pla ambic,

"El Magisteri, unat, no pot consentir això. Ha consentit fans ara moltes burles; ha suportat els seus denegaments, les dolentes condicions d'escoles i entorns, ha sofert tots els atropellaments que hom li ha volgut fer; però ja n'ha ha prou. Ja és hora que s'uneixi tot el Magisteri i exposi a l'opinió pública que el més abandonat del nostre país és el Presupost d'Instrucció.

"Què volen, doncs, els normalistes? Que això no succeeixi, si el mestre és un funcionari públic, ha de considerar-se'l com a tal, no solement en els seus drets, sinó també en els seus deures. Els normalistes volen la desaparició de mestres a l'Escola. No volen la prioritat d'un pla absurd, que relega i anulla els drets adquirits pels que han treballat per un pla anterior. Els normalistes volen una solució a l'última arbitrarietat de les moltes que s'han vingut efectuant amb el Magisteri: amb la unió de tots ho aconseguiran." (21)

La Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, concloua un dels editorials de finals a aquesta qüestió, amb aquestes paraules:

"Tot això és absurd i demostra la poca eficàcia que hi ha al Ministeri envers els assumptes del Primer ensenyament. Fa pensar que tot s'hi resol en vistes a sortir del pas. Tots els ministres darrera han anat a regir la Instrucció pública com podien haver anat a regir una canja de la qual no fossin sinó administradors interims. No han sentit les veus de la cultura, no hi han tingut amor. S'han limitat a anar tirant, i pensant, potser, que darrera d'ells vindrien uns altres....

I el Mestre i l'Escola i la cultura popular que se les camoin com puguin. I don que no pertanyen al problema de l'ordre públic....!" (22)

A primers de mes els normalistes de Barcelona envien a la vege, que i al cap d'una dies s'hi incorporaven al rest de les Normals de l'Estat. Per solidaritat també s'hi afegixen des d'l primer moment els albanes profe-

-sionals i el de cultura general de l'Escola Normal de la Generalitat. (33). També els alumnes del Pla d' 1914 de la Normal de la Generalitat intervingueren en el conflicte:

"D'acord amb els notius al·legats pels nostres companys del quart curs del Pla 1914 de totes les Normals d'Espanya, els alumnes del quart curs, pla 1914, de l'Escola Normal de la Generalitat, en reunió celebrada el 14 de març acordaren:

a) Fer vaga el divendres, dia 16 de març, per solidaritat amb els companys en vaga.

b) No contesten les peticions que presenten els nostres companys a Madrid, en relació a la vaga indefinida, - El Comitè de vaga." (34)

La vaga dels normalistes la secundaren els curatistes, enviant escrits i telegrames d'afectació a la seva direcció reivindicativa. Ho pasà el mateix amb els mestres en exercici amb el sou de 4.000 pessetes, malgrat els arguments que es feien per signar el compromís de la seva incorporació.

Els punts reivindicatius que es debtingueren al llarg de les vegues comprenien:

1.- L'existència -en primer lloc- de que tots els mestres que ingressen al Magisteri Oficial, pertanyents al Pla Professoral de 1914, ho fessin, indistintament, pels diferents cursos de l'Escola 1914.

2.- La conversió de cursos d'ingrés al Magisteri oficial, de forma anual a fi de fer total extinció del Pla de 1914, dotant el 50% de les places vacants als que ingressen per aquest pla.

3.- Sou mínim de 4.000 pessetes.

4.- Equiparació salarial dels mestres amb els altres funcionaris de l'Estad tècnics de l'Estad, en el termini de quatre anys.

En el record dels alumnes de l'Escola Normal la vaga apareix com un fet desconegut o difús. En la majoria dels casos no són ni present que mai anessin a la vaga o que hi haguessin altres objectius que a plantejar-se. Així -encara que constitueixi una impressió porxindiva- ens situa de ple amb la constatació de que la Normal Catalana era una Institució particularment poc conflictiva, i cal interpretar que les vegues que

es van produir, van tenir un caràcter bastant relativitzat amb tot que l'arrel de la situació plantejada provenia de l'existència de l'Escola:

"Jo recorde una vegada, però no sé quina era que el Sr. Cassal ens va venir a classe i ens va dir que amb la solidaritat amb els veïnes deixàriem l'aula per marxar d'excursió". Era una vegada disimulada."

En cap moment els alumnes deixen d'assistir a l'Escola. La via solidària es traduïa sempre en reconvertir el programa usual amb activitats particulars, visites culturals, excursions, concorts,....

"El 1934 es va crear una espècie d'Instituto pel fet d' que hi haguessin dos salaris diferents per mantenir que el fi i al cap tota mena d'ensenyament primari. Això succeïa, evidentment, per imprevistió, perquè Marcel·lí Domingo creia que quan els del Pla Professional acabessin, tots els altres mestres ja estarien en l'obligació de 4.000 pessetes. Però, en clar, les finances no van aguantar els desitjos del ministre i va passar que en col·locant-se nosaltres, teníem 1.000 pessetes més que altres mestres, lo qual creava, inevitablement, una situació d'enfrontament i de discurs amb part d'un sector del Magisteri. Nosaltres orem, o almenys aproximem nos a uns privilegiats, més de la fortuna que d'altra cosa. Quan teníem el desig tant com ells que aquesta situació es regularitzés. I ens hi vam adherir sincerament, desitjant que s'arreglés una situació que nosaltres consideràvem injusta. I ho una realitat: tots som professors d'ensenyament, entenem les mateixes hores a l'Escola i no hi ha cap raó de que hi hagi una diferència de sou. Doncs jo crec que en això respon la vegada del 1934. Quasi hi van fer més per un qüestionari de solidaritat i de justícia, si tu vols, i en el bon entès d'aproximar-se amb els altres i d'evitar aquesta escorça que s'havia creat."

-La direcció d'Amadeu Visa i el Dient Negro:

"Una cosa que planteja el real va fer "la gentils" que aquell moment tant obert, generalment, i plantat pel professorat i per tot el que arribava també pel que venia de Catalunya, quedà una mica de temps en l'ombra d'Amadeu Visa."

En primer lloc, jo el tempsament central era totalment orientat al tempsament Visa. Aquella era tot la regulació, la responsabilitat. Per alguna co-

-se el professor de Física, sempre he estat la línia habitual. I, en aquest cas, també els Reglaments de l'Escola de Física; és ben clar en aquest que el Bieni Negre era una menaca, ja que si bé la tal línia ve prou equívoca, en algun moment algunes experiències en algun aspecte hagués pogut suposar fins el tancament de l'Escola, si algú s'oposava. I per evitar això potser inclús va ésser molt més prudent i convenient que aquanta metodologia Visa pogués regir en aquell temps una mica nebula l'Escola sense que hi haguessin mai els problemes ni tingués presència -que realment no hi van ser-hi-. De manera que, aparentment, no s'hauria notat a no ésser que es vivia l'ambient general de fora. Però situant així, en aquestes circumstàncies polítiques generals, deten: "Si, per a nosaltres exterrinitem massa, no anem més a enllà, ni ho perdem tot,..". Aquestes concepcions les teníem nosaltres conscientment molt presents. I el dir-ho sol-tres vull dir-els, com segur que hi tenien més que nosaltres, els propis professors."

El Bieni Negre no va capgirar cap de les orientacions proposades de l'Escola. La seva incidència que es va sentir a la Universitat amb la supressió del Institut Uniuersitari i altre que t'ens, va passar en efecte prou constant de per sobre. El que es va notar va ésser que un cert estatisme i limitació en v'lgua avançar massa, a diferència de l'època actual;

"El que sí hi havia en el Bieni Negre potser és una espècie d'incògnita dels professors en que anéssim en camió en no proposar-nos. Abans del Bieni ens hi semblava que no teníem cap barrera. De prís notarem que hi havien unes barreres que no podíem passar, i que els professors i el Director ens reconeixem que penséssim amb aquella barrera. Però res més."

L'única mesura que efectà la línia de haver estat la qüestió de la llengua. És visible -les opinions del alumnes no són d'una totalitat en aquest punt- que a partir d'aleshores les classes s'haurien de donar en català:

"Les classes van començar el dia 5 d'octubre. No s'ha de veure l'impacte. L'endemà potser que hi va haver el primer proc. Aleshores hi va haver-hi ca-

-cao pels docents i ens varen dir: mireu, espereu. Em sembla que varem trigar uns dies a tornar. Quan vam tornar a entrar -al cap d'uns quatre dies- ens van dir que hi havia hagut un mica de canvi dintre de tota l'organització de l'Escola. I que aleshores, com a mínim, s'alternarien les classes en català i les classes en castellà. Això sí, eh. La línia general de l'Escola em fa l'efecte que no va canviar. Ara, petites coses d'aquest tipus segurament que sí."

Més nombroses són, però, les versions que inclús asseguren una continuïtat en la normalització de l'ús de la llengua materna a les classes:

"Classes en castellà ja s'en donaven abans, com a les del professor Salinas -que era bosc-. Jo no recordo cap classe en castellà en motiu d'això. Si va ser així, potser d'hauria ésser en algun curs, no al nostre. Tinc moltes vivències de l'Escola i aquesta no s'em presenta, i crec que n'hauria quedat. Que n'en parlés potser sí; en més d'una ocasió s'havia dit: "tal volta haurem d'arribar en això", però no crec que es presentés."

La hipòtesi més probable es la de que realment pesaven amenaces, que es van donar recomanacions o inclús algun ordre de que també es fessin classes en castellà, però que no es van arribar a concretitzar i que la situació es va pogué tremejar, donat que aquests intents d'introduir el castellà tampoc es van traduir en Decrets ni ordres massa rígides. I que cal admetre la possibilitat de que es donqués alguna per part d'algun professor o en algun curs, de forma molt aïllada, alguna explicació amb castellà.

En tot cas, cal constatar que la Direcció Visa s'adaptava de forma coherent a la nova situació política, com l'actuació Costal corresponia a l'impuls inicial i configurador del dinamisme de l'Escola. Visa era un home més moderat i contemporanitzador, més complidor del reglament a l'estil més clàssic. La seva posició ideològica -no adscrita amb una tendència política determinada- manjava de la radicalització i de la base socialitzant de Costal o Santaló:

"En Visa era un home més burocràtic, era un home de circumstàncies. Era una belliscina persona però no et senties tant a la vora d'ell. Era més

el món." (41)

Juan Puig i Elias.

... "l'escola unificada vol dir tota els ensina oberts a tothom, t to els mitjans i l'horari de tothom, sense més limitació que la que diem naturalment i inevitablement de la força d'ensenyament. Caricad d'una manera natural i sense treva arbitràries, al seu lloc per a la seva funció a benefici del gran organisme col·lectiu que és la humanitat entera." (42)

Butlletí dels Mestres.

Tots dies abans d'apertxur el Decret de constitució del C.E.M.H. una disposició del Consell de Cultura ~~de la Generalitat~~ acordava que l'Escola Normal de la Generalitat es faci càrrec de tots els Centres d'Inconyria no confessional a l'Estat, per tal d'habilitar-los per a l'ensenyament del noble. (43)

El Decret de creació del C.E.M.H. s'ha aprovat a l'11 de gener, i la nous criteris pedagògics, a llur essent respectuosi, així com el seu caràcter d'urgència. Pel seu interès, procedim a reproduir el text íntegre del mateix:

"La voluntat revolucionària del noble ha escrit l'11 de gener l'última confessió de la seva fe. És l'obra d'un nou món, inspirada en el gran naixement proletari del treball i de la fraternalitat humana. Sol a través de aquesta escola nova unificada, que no solament abolirà el rebu escolar que escau d'endarrerar el noble, sinó que ens ensenyarà a viure en el sentit universal de solidaritat i de fraternitat totes les classes de la societat humana i a batre de la supressió de tota mena de privilegis.

A proposta, d'acord, del Consell de Cultura i d'acord amb el Consell Executiu,

Decreta:

Art. 1er. Es constitueix el Comitè de l'Escola Nova i del C.E.M.H., que té com a funció:

a) Organitzar, en els edificis que s'hi assignen, el nou règim docent d'ensenyament unificada que substituirà l'escola tradicional, en els termes següents:

b) Intervindre i veure aquest nou règim docent d'ensenyament unificada, que substituirà

-2-

assegurant que respongui, en tots els aspectes, al nou ordre im-
posat per la voluntat del poble, és a dir, que estigui inspirat en els prin-
cips racionalistes del treball, que tot obrer amb aptituds pugui arribar
, sense obstacles i prescindint de tot privilegi, des de l'escola més pri-
mària als estudis més superiors: a la Universitat Obrera i a la Universitat
Autònoma de Barcelona.

c) Aquest Comitè intervindrà en la coordinació dels serveis d'ensenyament
de l'Estat, de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya.

Art.2on. Aquest Comitè serà presidit pel Conseller de Cultura de la Gene-
ralitat o per la persona en qui delegui, pels representants dels següents
organismes sindicals de Catalunya: per la U.G.T. (Fed. pacif. Espanyola de
Treballadors de l'Ensenyament) Gaetà Delhom i Brugués, Josep Uria i Pi,
Joan Hervàs i Solar, Francesc Albert i Marrugat; per la C.N.T. Sindicat de
Professions Liberals: Miquel Escorihuela i Guitarte, Joan Puig i Elias, Joan
P. Fabregas i Lleuoró i Albert Garsi; pel Consell de Cultura i per la Mural
de la Generalitat de Catalunya: Gaspar Costal i Marinell-lo; per la Universi-
tat Autònoma de Barcelona, doctor Serra Hontor; pel Comitè de la Universi-
tat Industrial: Joan Aleu i Botxaca, i per les Belles Arts: Francesc A. Sa-
lís.

Art.3er. Aquest Comitè, per al seu millor funcionament serà dividit en les
següents Ponències:

- a) Ponència d'Ensenyament Primari.
- b) Ponència d'Ensenyament Secundari.
- c) Ponència d'Ensenyament Professional.
- d) Ponència d'Ensenyament Superior.
- e) Ponència d'Ensenyament Tècnic; i f) Ponència d'Ensenyament Artístic.

Art.4art. Totes les propostes de les Ponències seran discutides en el Pla
del Comitè i, per a llur realització esirà constituit un Comitè executiu, in-
tegrat pels Presidents de cada Ponència.

Article transitori. Com a primera mesura d'urgència, el Comitè de l'Esco-
la Nova Unificada, estudiarà la destinació que serà donada als edificis dels
quals s'ha apropiat la Generalitat i als objectes que pugui haver-hi i que
han passat a ésser Patrimoni del Poble. Organitzarà també, immediatament
, la defensa de tots els edificis i de tots els objectes que continguin i,
per al compliment d'aquesta missió, sol·licitarà tot el concurs que calgui

de les millores ciutadanes, que li són pròpies en tot moment." (44)

Barcelona, 27 de juliol de 1936

EL IS... 1936

L'acció de la Nova Escola Unificada és l'instrument per a fer avançar el front cultural cap a formes superiors d'ensenyament, vinculades al treball manual i a la realitat social. Per a complir aquest propòsit es fixen un plaç immediat per a la total escolarització dels nens de Catalunya. Per això es desplega una intensa campanya d'aprofitament d'edificis incòmods o habilitats perquè esdevinguin escoles del poble:

"Mentre al front de guerra els homes idealistes enderroquen una Espanya negra i ignorant, nosaltres consolidem aquest avenç social amb el Front Pedagògic, que donarà als nostres fills una cultura que serà la garantia d'un demà més just i més humà.

Cases Maternals, Jocs d'Infants, Escoles politècniques, Escoles agrícoles i del treball on els nostres fills seran preparats per a exercir una professió d'acord amb llurs aptituds. I acabarem amb un sistema i una organització de l'ensenyament que respongui a una concepció de la cultura com a funció de privilegi: Escoles, Instituts, Universitats.

En fi: crearem l'Escola Nova Unificada que comprendrà des de l'Escola maternal fins a la Universitat. Escola inspirada en l'observació de la natura, en la pràctica del Treball i en l'èmor a la Societat.

Per començar aquesta obra aprofitarem els locals incòmods o les ordres religioses i als elements feixistes; paral·lelament, però, en tots els espais verds de Barcelona, construirem CIUTATS ESCOLES d'acord amb els principis de la nostra pedagogia.

PRIMEIRA ETAPA DE L'ESCOLA NOVA UNIFICADA: QUE EL PRIMER D'OCTUBRE NO HI HAGI UN SOL INFANT sense escola a Catalunya.

MATRICULEU TOTS ELS INFANTS QUE NO TENEN ESCOLA.

Totes les escoles de Catalunya hauran de funcionar sota el control d'aquest Comitè i llurs directors, tant si les escoles són oficials com si són particulars, i hauran de trametre una relació de nous matriculats en el període comprès entre el 17 i el 30 del mes corrent, a aquest Comitè, Claris, núm. 90, Barcelona." (45)

-44-

de les milícies ciutadanes, que l'hem estat en tot moment." (44)

Barcelona, 27 de juliol de 1936

LLUIS BRUCH

L'acció de la Nova Escola Unificada és l'instrument per a fer avançar el front cultural cap a formes superiors d'ensenyament, vinculades al treball manual i a la realitat social. Per a aconseguir aquest propòsit es fixen un plaç immediat per a la total escolarització dels nens de Catalunya. Per això es desplega una intensa campanya d'aprofitament d'edificis incuòts o habitats perquè ardevinguin escoles del poble:

"Mentre al front de guerra els homes idealistes enderroquen una Espanya negra i ignorant, nosaltres consolidem aquest avenç social amb el Front Pedagògic, que donarà als nostres fills una cultura que serà la garantia d'un demà més just i més humà.

Cases Maternals, Jocs d'Infants, Escoles politècniques, Escoles agrícoles i del treball on els nostres fills seran preparats per a exercir una professió d'acord amb llurs aptituds. I acabarem amb un sistema i una organització de l'ensenyament que respongui a una concepció de la cultura com a funció de privilegi: Escoles, Instituts, Universitats.

En fi: crearem l'Escola Nova Unificada que comprendrà des de l'Escola maternal fins a la Universitat. Escola inspirada en l'observació de la natura, en la pràctica del Treball i en l'amor a la Societat.

Per començar aquesta obra aprofitarem els locals incuòts o les ordres religioses i als elements feixistes; paral·lelament, però, en tots els espais verds de Barcelona, construirem CIUTATS ESCOLES d'acord amb els principis de la nostra pedagogia.

PRIMERA ETAPA DE L'ESCOLA NOVA UNIFICADA: QUE EL PAÍS D'OCTUBRE PU HI HAGA UN SOL INFANT sense ESCOLA A CATALUNYA.

MATRICULEU TOT ELS INFANTS QUE DE TENEN ESCOLA.

Totes les escoles de Catalunya hauran de funcionar sota el control d'aquest Comitè i llurs directors, tant si les escoles són oficials com si són particulars, i hauran de trametre una relació de nois matriculats en el període comprès entre el 17 i el 30 del mes corrent, a aquest Comitè, Claris, núm. 90, Barcelona." (45)

En disposicions posteriors es va estructurar el cicle d'ensenyament del nou projecte: es crea el Politècnic d'Adaptació que s'organitza d'organitzar els estudis bàsics per a l'accés a l'ensenyament professional i superior dels obrers mitjançant un Pla intensiu i un horari compatible amb la jornada normal de treball.

En la supponència d'ensenyament per als anormals està prevista l'existència de grans consultoris mèdico-pedagògics -un per a cada cinc mil nens- per a que els metges especialitzats estableixin la fitxa biològica, incluint-hi també l'aspecte mental a càrrec d'un pedagog-psicòleg i d'un visitador higienista.

Lògicament, hi ha previst la reestructuració de l'ensenyança mitja, recollint bona part d'elements de l'Institut Escola: supressió de l'exàmen, intervenció activa de l'alumne en la vida del Centre -Associacions estudiantils, formació de clubs, impressió de periòdics, construcció i reparació de material i mobiliari,... I, sobretot, treballs de taller.

En la Ponència d'Ensenyament Tècnic s'estudia el caràcter que ha de tenir la formació professional del Magisteri: fonamentalment, el d'una escola primària, on es visquin els problemes i les solucions tal com es viuen en act.

La reflexió teòrica s'entén que ha de partir sempre de la pràctica escolar, i perquè sigui viable cal desterrar les grans concentracions d'alumnat i crear centres reduïts a les distintes comarques:

• L'ideal és que la comarca creï l'Escola del Magisteri que vagi fent el seu treball, el-laborant la seva història, creant valors i sumant col·laboracions, identificada amb les necessitats de la comarca i amb el designd' exercir la seva influència i mantenir el control tècnic de les escoles de la comarca, com si els seus alumnes, un cop mestres, no haguessin de sortir d'ella i haguessin de quedar pendents i addictes al centre que els va formar professionalment.

Concebim, doncs, que l'Escola del Magisteri no ha d'ésser a l'interior del centre de formació de mestres que veu nascuda la seva funció quan l'alumne surt d'ella per a regentar una escola, sinó que ha d'ésser, a més, l'organisme tècnic que influeixi i vetlli constantment la tasca i la perfecció professional

dels educadors primaris de la corona durant tota la durada professional. Així, doncs, l'Escola del Magisteri amb organisme de formació professional del Magisteri i organisme de control tècnic de la labor de les escoles." (48)

-L'Escola en temps de Guerra.

El març de 1937 el C.E.N.U. aprova el projecte presentat per la Direcció de l'Escola en el sentit d'accelerar el ritme de les noves promocions de Maestres d'Ensenyament Primari que puguin atendre els imperatius dels actuals moments en què la Generalitat procura deixar resolt el problema de l'ensenyament amb la creació de noves Escoles a tot el territori de Catalunya. En concret s'aplica una reducció dels cursos en quatrimestres, excluint-ne tota mena de vacances —exceptuant els diumenges— i el qual suposa a la pràctica les tres quartes parts d'un curs normal de vuit mesos. Es segueix el mateix pla d'ensenyances, sense suprimir-ne cap, sinó tant sols reduint-ne algunes a classe setmanal.

Per tal de fer compatible l'assistència a classe dels alumnes amb l'exercici del magisteri en les seves escoles —traques igualment prioritàries: tant la capacitat professional com la posta en pràctica de la total escolarització en aquests moments, s'estableix un horari de vespre de les 5,30 a les 8,30, amb quatre classes de tres quarts d'hora.

Aquestes hores extraordinàries que possibilitaven la conciliació del treball amb l'estudi tant sols foren establertes pels alumnes del segon i tercer curs de l'Escola Normal. D'aquesta mesura n'erem discriminats els de primer curs, que es veïren obligats a tramitar una petició al Consell de Cultura perquè s'els hi reconeixessin els mateixos drets del resta de l'alumnat, avaluada individualment per tots els efectes i recolzada per la Secció de Maestres del Sindicat Unic de l'Ensenyament i Professions Lliberals —dependent de la CNT-AIT—;

.. "se-pegue Havent reunit a la sala d'actes d'aquesta Normal, previ permís del director, els estudiants de la mateixa actualment anomenat d'ingrés per tal de tractar de l'horari que haurà de regir les classes de Magisteri que han de començar properament, s'han recollit les firmes dels dits alum-

- 11 -

dels educadors principals de la comarca durant tota la durada professional. Així, doncs, l'Escola del Magisteri i els organismes de formació professional del Magisteri i organismes de control tècnic de la labor de les escoles." (48)

-L'Escola en temps de Guerra.

El març de 1937 el C.E.N.U. aprova el projecte presentat per la Direcció de l'Escola en el sentit d'accelerar el ritme de les noves promocions de Mestres d'Ensenyament Primari que puguis atendre els imperatius dels actuals moments en què la Generalitat procura deixar resolt el problema de l'ensenyament amb la creació de noves Escoles a tot el territori de Catalunya. En concret s'aplica una reducció dels cursos en quàrtrimestres, excluint-ne tota mena de vacances -exceptuant els d'hemenges- i el qual suposa a la pràctica les tres quartes parts d'un curs normal de vuit mesos. Es segueix el mateix pla d'ensenyances, sense suprimir-ne cap, sinó tant sols reduint-ne algunes a classe setmanal.

Per tal de fer compatible l'assistència a classe dels alumnes amb l'exercici del magisteri en les seves escoles -taques igualment prioritàries: tant la capacitació professional com la posta en pràctica de la total escolarització en aquests moments, s'estableix un horari de vespre: de les 5,30 a les 8,30, amb quatre classes de tres quartes d'hora.

Aquestes hores extraordinàries que possibilitaven la compaginació del treball amb l'estudi tant sols foren establertes pels alumnes del segon i tercer curs de l'Escola Normal. D'aquesta mesura n'eren discriminats els de primer curs, que es veïren obligats a tramitar una petició al Consell de Cultura perquè s'els hi reconeixessin els mateixos drets del resta de l'alumnat; avaluada individualment per tots els afectats i recolzada per la Secció de Mestres del Sindicat Unit de l'Ensenyament i Professions Lliberals -dependent de la CNT-AIT-;

.. ..ve-pregue Havent reunit a la sala d'actes d'aquesta Normal, previ permís del director, els estudiants de la mateixa actualment anovant d'Ingrés per tal de tractar de l'horari que haurà de regir les classes de Magisteri que han de començar properament, s'han recollit les firmes dels dits alum-

-nes que trobant-se en les mateixes condicions que els de 2on i 3er curs, és a dir, trobant-se exercint o esperant exercir dintre de poc temps, us preguen pressioneu per tal que els siguin també concedides hores extraordinàries de classe a fi de què no en vegin en la penosa necessitat d'abandonar llurs places, d'abandonar llurs recerques per a obtenir-ne una o d'abandonar les classes de l'Escola Normal, en cas de què aquestes hores no fossin concedides.

Esperant tots els firmants que essent acceptades favorablement les seves aspiracions es contribueixi a afirmar les conquestes econòmico-culturals del nou ordre proletari, que tendeix a facilitar l'estudi als treballadors i a facilitar els medis de vida als estudiants, us desitgem molts anys de vida pel bé de Catalunya i de la República." (47)

Aquesta petició fou denegada pel Consell de Cultura després de rebre l'informe de la Direcció de la Normal sobre aquesta qüestió:

... "En quant als alumnes del 1er curs, alumnes d'Ingrés, el Claustre va decidir-se per l'horari normal, o sigui de classes al matí i a la tarda, tenint en compte l'experiència del curs anterior, de resultats poc satisfactoris amb el règim de classes nocturnes, resultats que aconsellen no mantenir pels nous alumnes un règim amb el qual en pateix la formació professional dels futurs mestres. Aquesta mateixa apreciació ha fet la Direcció General de Primera ensenyança en prohibir les classes de vespre als alumnes d'Ingrés de l'Escola Normal de la Rambla de Catalunya.

Per la seva banda la Direcció creu, i així ho ha manifestat a Comissions d'alumnes que li han plantejat aquesta qüestió, que el valor que està en primer pla, és la sòlida formació professional dels nous mestres i que tota altra consideració, àdhuc econòmica, ha d'ésser resolta subordinant-se a aquella i no al contrari.

La solució senzilla i sempre preconitzada, perfectament d'acord amb l'esperit de l'Escola Nova Unificada hauria d'ésser: Formació acurada de les noves promocions de mestres, per tant classes en règim d'horari normal; i ajut econòmic el vnitablement necessitat aplicent, i ampliant si calgués, la quantitat pressupostada dedicada a beques per a l'Escola Normal; disminuint sensiblement la pensió de les residències d'estudiants controlades per la

Generalitat de Catalunya, i recollint l'ajut que l'Assemblea dels estudiants de tots els Centres. En una paraula, acceptar tots els ajuts econòmics possibles i no deixar sense allò a l'estudiant que veritablement pugui necessitar-ho." (43)

Una disposició ministerial del juny del 1938 suprimí el Pla de cursos cuatrimestrals, establint-se els cursos ordinaris amb la duració, el contingut i organització anterior, previst pel Reglament d'Escoles Escolars.

El juliol del mateix any s'iniciava a la Normal un curs gratuït per a obrers de professions mecàniques de set a nou del vespre amb les següents matèries: Dibuix, Aritmètica, Geometria, Llenguatge, Mecànica, Electricitat i Geografia Elemental.

Durant aquest temps les activitats culturals de l'Escola disminueixen. La majoria d'alumnes -fins i tot algun professor-en òltima instància- són mobilitzats. L'ambient de guerra condicionava, lògicament: els problemes dels nois i de les noies es polaritzaven de forma radicalment diferent. El professorat es mantingué gairebé el mateix, i com en el resta d'Institucions Escolars el C.E.N.U. hi interveria en llur control. Pocues consideracions cal afegir a aquest període apart de les limitacions pròpies que en tot ordre imposava el fet bèl·lic. La combinació del treball amb l'estudi -acceptat en alguns casos, i en altres no- emmarcava també la dinàmica de l'Escola:

"Després de 1936, nosaltres hi varem ésser molt poc dintre l'Escola; perquè desseguida ens varen facturar a treballar, en una Escola per indicació del Consell de l'Escola Nova Unificada. Recordo que treballàvem durant el dia i que després anàvem a l'Escola unes hores. La

Llavors si que es parlava de que hi havia un personal nou per allà, que ens van dir que eren Comissaris polítics o algu així-Es refereix a me breu del C.E.N.U.-. Però com a professors, que van continuar donant les classes rebollades, eren els mateixos."

Les classes varen durar fins el dia abans de l'ocupació de Barcelona per les tropes nacionals. Hi ha qui recorda com els estudiants anaven marxant de la Residència d'Estudiants perquè després a disposició dels caps de l'exèrcit d'ocupació. També es recordada la crema de llibres de la Biblioteca:

la fecha de su creación.

Art.4º. Por este Ministerio se dictarán las disposiciones pertinentes para la adaptación de los planes y pruebas seguidos en la Universidad autónoma a los vigentes en las facultades de las demás Universidades. Asimismo, se darán normas para la convalidación de los exámenes realizados en todos los Centros docentes de Cataluña, a partir de julio de 1936.

Art.5º Quedan suprimidos los consejos regionales de Primera y Segunda Enseñanza que fueron restablecidos por Decreto de 26 de marzo de 1936 y el Patronato escolar de Barcelona, también restablecido por el de 7 de marzo de 1936.

Art.6º El Profesorado de la Universidad de Barcelona que perteneciese al Escalafón general de Catedráticos de Universidad quedará suspenso de empleo y vendrá obligado a solicitar su reingreso con arreglo a las normas que se señalen en Orden de esta misma fecha.

Los demás profesores de la Universidad nombrados por la Generalidad de Cataluña quedan cesantes, sin perjuicio de que puedan ser utilizados sus servicios con carácter interino, una vez determinada su ideología y actuación política y social, con relación al Movimiento.

Art.7º Los demás funcionarios pertenecientes a Centros dependientes del Ministerio de Educación Nacional quedarán, asimismo, suspensos de empleo, si lo eran del Estado antes de implantarse el régimen autonómico y pasaron al servicio de la Generalidad en cumplimiento de los Decretos de 28 de marzo de 1933 y de 26 de octubre de 1935, pudiendo solicitar su reingreso con arreglo a las normas que señala este Ministerio con fecha de hoy.

Los designados por la Generalidad o sus organismos quedarán cesantes a las resultas de las disposiciones generales que ulteriormente se adopten, pudiendo ser utilizados sus servicios con carácter interino, previa investigación de su ideología y actuación social y política en relación con el Movimiento." (49)

El personal docent fou totalment renovet a les Institucions educatives. Nombrosos professors Per a nombrosos professors de la Universitat i de l'Escola Normal de la Generalitat la destitució significà l'exili forçós -Herminí Almendros, Jesús Mº Bellido, Pere Bosch i Gimpera, Margarida Comas, Pom-

pau Fabra, Alexandre Galf, Carles Riba, Joan Roura, Miquel Santaló, Jaume Serra i Hunter, Josep Trueta, Joaquim Xirau,.....- Alguns Altres foren empresonats. Els més apertats definitivament dels seus llocs de treball.

La depuració del Magisteri havia de convertir-se lògicament, en un dels centres de major atenció per part del cap del "Servicio Nacional de Primera Enseñanza", Romualdo de Toledo. Les disposicions en aquest sentit són nombroses i apareixen ja l'any 1936. Inseriré ~~part de la~~ la part de les declaracions fetes a la Vanguardia referents a la Normal catalana en motiu de la seva estada a Barcelona:

.. "Provisionalmente, y a reserva de su aprobación por el Ministerio y destino adecuado, se clausuran la Escuela Normal de Cataluña, de la calle Urgel, y algunas otras instituciones, como la Escuela Blabquerna, que se distinguió por su actuación antiespañola." (50)

En aquestes mateixes declaracions es posseva de manifest l'abast de les mesures de depuració dins el Magisteri català:

"En el orden de la depuración y con arreglo a lo dispuesto por el Ministerio, puede decirse que en Cataluña pasarán de un millar el número de maestros que, al no pedir el reingreso, se han eliminado por sí solos de las funciones de la enseñanza, así como los inspectores y profesores de la Normal que más se han distinguido durante la revolución rojo-separarista." (51)

La suspensió d'empleo i sou s'extengué a tots els mestres nacionals que que durant la República van passar a dependre voluntàriament de la Generalitat, figureven en nòmina a la Província de Barcelona. Els hi quedava el recurs de passar favorablement les proves dels Tribunals de depuració.